ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Πρόγραμμα Μετπατυχιακών Σπουδών
«Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)».

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για τη διδασκαλία της Ρητορικής με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης

ΛΟΥΜΠΑΚΗ ΕΛΕΝΗ

Επιβλέπων καθηγητής: «Παναγιώτης Αναστασιάδης»

Ρέθυμνο, «Νοέμβριος» «2025»

Πρόγραμμα Μετπατυχιακών Σπουδών
«Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)».
[Αριθμ. ΦΕΚ 635 τ.Β΄/9.3.2016]

Ακαδημαικός Υπεύθυνος ΠΜΣ:

Καθηγητής Αναστασιάδης Παναγιώτης

Πανεπιστημιο Κρήτης – Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ, ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΔΙΑΔΡΑΣΤΙΚΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ ΜΕ ΤΗ ΜΕΘΟΔΟ ΤΗΣ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΕ ΜΑΘΗΤΕΣ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΛΟΥΜΠΑΚΗ ΕΛΕΝΗ

Υπέθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν. 1599/1986 και τα άρθρα 2,4,6 παρ. 3 του Ν. 1256/1982, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας και δεν προσβάλλει κάθε μορφής πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον.

© Πανεπιστήμιο Κρήτης, ΠΤΔΕ,ΕΔΙΒΕΑ, 2026
Το Π.Τ.Δ.Ε του Πανεπιστημίου Κρήτης και ειδικότερα το Ε.ΔΙ.Β.Ε.Α, διατηρεί το δικαίωμα της χρήσης και αναπαραγωγής της παρούσας εργασίας για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς.

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

«Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για τη διδασκαλία της Ρητορικής με τη μέθοδο της Εξ Αποστάσεως Εκπαιδευσης σε μαθητές Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης»

«Λουμπάκη Ελένη»

Επιτροπή Επίβλεψης Πτυχιακής / Διπλωματικης Εργασίας

Επιβλέπων Καθηγητής:
«Παναγιώτης Αναστασιάδης»
«Καθηγητής & Ίδρυμα Πανεπιστημίου Κρήτης»

Συν-Επιβλέπων Καθηγητής:
«Κωνσταντίνος Κωτσίδης»
«Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Κρήτης»

Συν-Επιβλέπων Καθηγητής:
«Κελεσίδης Ευάγγελος ΣΕΠ ΕΑΠ»

Ρέθυμνο, «Νοέμβριος» «2025»

«Το παρόν πόνημα ,το αφιερώνω
στους άντρες της ζωής μου: τον Μάνο μου,
τον Δημήτρη, τον Γιώργο και τον Αρτέμη μας
για την συμπαράσταση, την ενθάρρυνση
και την πίστη τους σε μένα.»

Θα ήθελα, με την ολοκλήρωση της συγγραφής της διπλωματικής μου εργασίας, να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή και διευθυντή του ΠΜΣ κ. Αναστασιάδη Παναγιώτη. για την επίβλεψη συνολικά της εργασίας μου, αλλά κυρίως για όσα με δίδαξε. Επίσης, ξεχωριστά ευχαριστώ τους συνεπιβλέποντες: κ. Κελεσίδη Ευάγγελο για την καθοδήγηση και υποστήριξή του στο ερευνητικό μέρος της εργασίας μου, όποια στιγμή τον χρειαζόμουν, καθώς και τον κ. Κωτσίδη Κωνσταντίνο για τις σημαντικές συμβουλές του καθ' όλη τη διάρκεια της συγγραφής της εργασίας αυτής. Στο σημείο αυτό, αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τον κ. Γιαννενάκη Κωνσταντίνο για το ειλικρινές ενδιαφέρον του και τη σημαντική συμβολή του στον σχεδιασμό και την ανάπτυξη του ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού μου. Η στάση του ήταν πάντα υποστηρικτική, πρόθυμη και βοηθητική σε κάθε απορία μου.

Ευχαριστώ τις «Ανήσυχες μαμάδες» και αγαπημένες μου φίλες, Βενέρη Ηρώ, Λουλούδη Κλαίρη, Μαραυγάκη Γεωργία, για την άψογη συνεργασία μας και για την ανεκτίμητη στήριξή τους σε κάθε δυσκολία που αντιμετώπιζα. Ευχαριστώ τους/τις μαθητές/τρίες του Ομίλου Ρητορικής καθώς και τους γονείς τους, που επέτρεψαν τη συμμετοχή των παιδιών τους στη διαδικασία της έρευνάς μου.

Τέλος, θα ήθελα από καρδιάς να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου στους άντρες της ζωής μου: τον σύζυγό μου, τον αγαπημένο μου Μάνο, που αποτελεί τη σταθερή και ήρεμη δύναμη της ζωής μου όλα αυτά τα χρόνια, για την αγάπη, την αφοσίωση και την αμέριστη υπομονή του, καθώς και τους γιούς μας Δημήτρη, Γιώργο, Αρτέμιο, με την ευχή η προσπάθειά μου αυτή να αποτελέσει φάρο για τα δικά τους όνειρα.

Περίληψη

Στην παρούσα Διπλωματική Εργασία σχεδιαστηκε, υλοποιήθηκε και αποτιμήθηκε διαδραστικό εκπαιδευτικό υλικό για τη διδασκαλία της Ρητορικής με τη μέθοδο της Εξ Αποστάσεως Εκπαιδευσης. Το υλικό απευθύνεται σε μαθητές Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και πιο συγκεκριμένα σε μαθητές Ομίλου Ρητορικής, που έχουν ήδη γνώσεις για τη Ρητορική και τα Ρητορικά αγωνίσματα. Η δημιουργία του εκπαιδευτικού υλικού στηρίχθηκε στη μεθοδολογία της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης, σύμφωνα με το μοντέλο των West- Λιοναράκη, ακολουθώντας τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης του Mayer. Η υλοποίησή του έγινε με το ελεύθερο εργαλείο ανοιχτού κώδικα H5P και μορφοποιήθηκε ως μάθημα μέσω της διαδικτυακής πλατφόρμας https://students.edivea.net. Για την αποτίμηση του εκπαιδευτικού υλικού πραγματοποιήθηκε ποιοτική έρευνα με ερωτηματολόγια που συλλέχθηκαν από τρεις ειδικούς της Εξ αποστάσεως Εκπαίδευσης, ενώ για την αποτελεσματικότητα του ψηφιακού υλικού υλοποιήθηκε έρευνα με ερωτηματολόγια από 6 μαθήτες, που συμμετέχουν σε Ομίλου Ρητορικής. Τα ερωτηματολόγια δόθηκαν στους μαθητές δύο φορές, ένα πριν την παρέμβαση του ψηφιακού υλικού και ένα μετά από αυτή. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι διέπεται από τις αρχές της Εξ ΑΕ και εφαρμόζει τις αρχές της πολυμεσικής μάθησης του Mayer. Επίσης, από τα αποτελέσματα της έρευνας αποδείχθηκε ότι το εκπαιδευτικό υλικό συνέβαλε στην καλύτερη κατανόηση σύνθετων εννοιών και οι μαθητές συνειδητοποίησαν την αναγκαιότητα της Ρητορικής ως δεξιότητα ζωής, αφήνοντας ένα θετικό αποτύπωμα στη γλωσσική, κοινωνική και συναισθηματική τους ανάπτυξη.

Λέξεις – Κλειδιά

- Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση
- Διδασκαλία της Ρητορικής με Εξ ΑΕ
- Ψηφιακό Εκπαιδευτικό Υλικό
- Διάδραση

Abstract

This MSc thesis, interactive educational material was designed, implemented, and evaluated for the teaching of Rhetoric through the method of Distance Education. The material is addressed to Secondary Education students, specifically to members of a Rhetoric Club who already possess prior knowledge of Rhetoric and rhetorical contests. The development of the educational material was based on the methodology of Distance Education according to the West–Lionarakis model, following Mayer's principles of Multimedia Learning. Its implementation was carried out using the open-source tool H5P and was structured as a complete course on the online platform students.edivea.net. For the evaluation of the material, a qualitative study was conducted using questionnaires completed by three experts in Distance Education, while its effectiveness was assessed through questionnaires administered to six students participating in the Rhetoric Club. The student questionnaires were distributed before and after the intervention with the digital material. The findings of the research indicated that the material adheres to the principles of Distance Education and successfully applies Mayer's principles of multimedia learning. Furthermore, the results demonstrated that the educational material contributed to a better understanding of complex concepts and helped students recognize the necessity of Rhetoric as a lifelong skill, leaving a positive impact on their linguistic, social, and emotional development.

Keywords

Distance Education

Teaching Rhetoric through Distance Education

Digital Educational Material

Interaction

Table of Contents

Περίληψη v
Abstract vi
Κατάλογος Εικόνων / Σχημάτων viii
Κατάλογος Πινάκων ix
Συντομογραφίες & Ακρωνύμια xi
1. Εισαγωγή 1
1.1 Προβληματική της εργασίας 1
1.2 Σκοπός, στόχοι και ερευνητικά ερωτήματα 1
1.2.1 Σκοπός 1
1.2.2 Στόχοι : 1
1.2.3 Ερευνητικά Ερωτήματα: 2
1.2.4 Δομή της εργασίας 2
2 Θεωρητικό πλαίσιο 4
2.1 Εννοιολογικές προσεγγίσεις της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης 4
2.2 Σχολική Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση 6
2.3 Το εκπαιδευτικό υλικό της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης 8
2.3.1 Ο ρόλος του Εκπαιδευτικού Υλικού στην ΕξΑΕ 8
2.3.2 Χαρακτηριστικά εκπαιδευτικού υλικού στην ΕξΑΕ: Μοντέλο West Λιοναράκης 11
2.3.3 Αρχές πολυμεσικής μάθησης του Mayer 14
2.4 Η τέχνη της Ρητορικής στο σημερινό σχολείο 16
2.4.1 Η ανάγκη για Ρητορική στο σχολείο 16
2.4.2 Σύνδεση με τα Νέα Πρόγραμμα Σπουδών και τον εκσυγχρονισμό του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας 17
2.4.3 Όμιλος και Ρητορικά Αγωνίσματα 18
3 Βιβλιογραφική Επισκόπηση 20
3.1 Αξιοποίηση Εφαρμογών ΤΠΕ στη δημιουργία Εκπαιδευτικού Υλικού. 20
3.2 Σύνοψη 26
3.3 Εφαρμογές που χρησιμοποιήθηκαν στο παρόν εκπαιδευτικό υλικό 28
4 Μεθοδολογια εφαρμογής και αξιολόγησης 33
4.1 Μεθοδολογία ανάπτυξης ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού 33
4.2 Επιστημονική έρευνα - Εκπαιδευτική έρευνα- Ποιοτική έρευνα-Μεθοδολογία 44
4.2.1 Ποιοτική έρευνα-Μεθοδολογία 44
4.2.2 Αξιολόγηση έρευνας και εκπαιδευτικού έργου 45
4.3 Ανάλυση Μεθοδολογικού Πλαισίου 45
4.3.1 Συλλογή των δεδομένων 46
4.3.2 Δείγμα της έρευνας 46

4.3.3 Κωδικοποίηση των δεδομένων 47

4.3.4 Μέθοδος έρευνας και ερευνητικά εργαλεία 48

4.3.5 Επεξεργασία και κωδικοποίηση των ερευνητικών δεδομένων 49

5 Αποτελέσματα έρευνας 49

5.1 Αποτελέσματα αποτίμησης Ε. Υ. από τους ειδικούς της Εξ ΑΕ 50

5.1.1 Δημογραφικά στοιχεία και τεχνολογικό υπόβαθρο ειδικών της ΕξΑΕ: 50

5.2 Παρουσίαση δεδομένων ερωτηματολογίου μαθητών/-τριών 70

5.3 Παρουσίαση δεδομένων ερωτηματολογίου ΠΡΙΝ και ΜΕΤΑ των μαθητών 70

5.3.1 Αποτελέσματα, παράθεση και σχολιασμός δεδομένων ερωτηματολογίων ΠΡΙΝ και ΜΕΤΑ αποτίμησης Ε.Υ. από μαθητές/τριες 70

6 Συζήτηση 82

6.1 Συζήτηση των αποτελεσμάτων 82

7 Συμπεράσματα και προτάσεις 85

7.1 Σύνοψη κυριότερων ευρημάτων 85

7.2 Σημασία της έρευνας 85

7.3 Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα 86

8 Βιβλιογραφικές αναφορές 87

8.1 Ξενόγλωσσες 87

8.2 Ελληνόγλωσσες 89

Παράρτημα Α: «Ερωτηματολόγιο Ειδικών ΕξΑΕ» 94

Παράρτημα Β: «Ερωτηματολόγιο Μαθητών/τριών» 103

Κατάλογος Εικόνων / Σχημάτων

Εικόνα 1 Ο πολυσύνθετος ρόλος του Εκπαιδευτικού Υλικού 8

Εικόνα 2. Η αρχική σελίδα του μαθήματος- Εξώφυλλο 26

Εικόνα 3. Avatar 27

Εικόνα 4. Κείμενο και εικόνα 28

Εικόνα 5. Κείμενο χωρίς πλεονάζοντα στοιχεία 28

Εικόνα 6. Κείμενο τμηματικά 29

Εικόνα 7. Ενσωμάτωση αφήγησης, avatar και φιλικού ύφους 29

Εικόνα 8. Εισαγωγικό βίντεο 30

Εικόνα 9. Περιεχόμενα μαθήματος..... 30

Εικόνα 10. Εισαγωγικά στοιχεία Δ. Ενότητας.....30

Εικόνα 11. Περιεχόμενα Δ. Ενότητας 31

Εικόνα 12. Μετακείμενα..... 32

Εικόνα 13. Διακείμενα..... 33

Εικόνα 14. Επικείμενα..... 34

Εικόνα 15. Παρακείμενα..... 34

Εικόνα 16. Περικείμενα..... 35

Εικόνα 17. Πολυκείμενα..... 35

Εικόνα 18. Πολυαντικείμενα..... 36

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1: Άξονες ερωτηματολογίου ειδικών της ΕξΑΕ 42

Πίνακας Ι1: Άξονες ερωτηματολογίου μαθητών/-τριών 42-43

Πίνακας ΙΙΙ: Φύλο ειδικών της Εξ ΑΕ 44

Πίνακας IV: Ηλικία ειδικών ΕξΑΕ 44

Πίνακας V: Έτη προϋπηρεσίας ειδικών ΕξΑΕ 45

Πίνακας VI: Χρήση ΤΠΕ στην πράξη 45

Πίνακας VII:Εξοικείωση με ΕξΑΕ με χρήση ΤΠΕ..... 46

Πίνακας VIII Άξονες- Κατηγορίες ανάλυσης 65

Συντομογραφίες & Ακρωνύμια

Ακολουθούν κάποια παραδείγματα:

ΔΕ	Διπλωματική Εργασία
ΠΤΔΕ	Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε
ΠΜΣ	Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
ΑΕΞΑΕ	Ανοιχτή και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση
ΕΞΑΕ	Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση
Ε.Υ.	Εκπαιδευτικό Υλικό

1. Εισαγωγή

1.1 Προβληματική της εργασίας

Η προβληματική της εργασίας αυτής επικεντρώνεται στο κατά πόσον η εξ αποστάσεως εκπαίδευση και η δημιουργία διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού με τις αρχές πολυμεσικής μάθησης, μπορούν να βοηθήσουν τους μαθητές να οικοδομήσουν μέσα από την πληροφορία τη γνώση. Εξετάζει, ακόμα, πώς καλλιεργούνται δεξιότητες συνεργασίας και επικοινωνίας σε διαφορετικά πολιτισμικά και γλωσσικά περιβάλλοντα, αναζητώντας παράλληλα πώς βιώνουν την εμπειρία αυτή οι μαθητές.

1.2 Σκοπός, στόχοι και ερευνητικά ερωτήματα

1.2.1 **Σκοπός**

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η ανάπτυξη ενός διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για τη διδασκαλία της Ρητορικής, το οποίο θα αξιοποιεί την μεθοδολογία της εξ αποστάσεως και θα απευθύνεται σε μαθητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Ταυτόχρονα, με βάση το Εκπαιδευτικό Υλικό θα διερευνηθούν και θα αναλυθούν οι απόψεις των μαθητών που συμμετέχουν στον Όμιλο Ρητορικής, όπως αυτές διατυπώνονται στις αρχικές και τελικές τους γραπτές εκθέσεις, πριν και μετά τη μελέτη του ψηφιακού υλικού που τους δίνεται.

1.2.2 **Στόχοι :**

- Να διερευνηθεί αν το υλικό έχει σχεδιαστεί σύμφωνα με τις αρχές της εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης.
- Να διερευνηθεί αν το υλικό έχει σχεδιαστεί σύμφωνα με τις αρχές της Πολυμεσικής μάθησης του Mayer.
- Να διερευνηθούν οι απόψεις των μαθητών, όπως αναδεικνύονται μέσα από τις αρχικές εκθέσεις τους, σχετικά με τη συμμετοχή τους το σχολικό έτος 2024-25 στον Όμιλο Ρητορικής του Σχολείου.
- Να διερευνηθούν οι απόψεις των μαθητών, όπως αναδεικνύονται μέσα από τις τελικές εκθέσεις τους, σχετικά με τη συμμετοχή τους το σχολικό έτος 2024-25 στον Όμιλο Ρητορικής του Σχολείου.

- Να συγκριθούν οι δύο απόψεις.

1.2.3 **Ερευνητικά Ερωτήματα:**

1. Το διαδραστικό εκπαιδευτικό υλικό δημιουργήθηκε σύμφωνα με τη μεθοδολογία και τις αρχές της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης.
2. Το διαδραστικό εκπαιδευτικό υλικό σχεδιάστηκε σύμφωνα με τις αρχές της πολυμεσικής μάθησης του Mayer;
3. Η αξιοποίηση ψηφιακών εφαρμογών και εφαρμογών Τεχνητής Νοημοσύνης αλλάζει τις απόψεις των μαθητών για τη Ρητορική και την καλλιέργεια του λόγου και της σκέψης τους;
4. Άλλαξε η στάση των μαθητών σε σχέση με την αναγκαιότητα της Ρητορικής σήμερα μετά την υλοποίηση της συγκεκριμένης δράσης;

1.2.4 **Δομή της εργασίας**

Το πρώτο κεφάλαιο: Εισαγωγή, αναφέρεται στο σκοπό, τους στόχους και τα ερευνητικά ερωτήματα που έχουν τεθεί στην εργασία αυτή. Ακόμα, παρουσιάζεται η δομή της με τα κεφάλαια και τα υποκεφάλαια με συντομία.

Το δεύτερο κεφάλαιο με τίτλο Θεωρητικό πλαίσιο, παρουσιάζει τις έννοιες της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης και της Σχολικής Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης, αφού η εργασία στηρίζεται πάνω στις αρχές που διέπουν την ΕξΑΕΕ. Ακόμα, αναλύεται η έννοια του εκπαιδευτικού υλικού της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης, παρουσιάζοντας το ρόλο και τα χαρακτηριστικά του, σύμφωνα με το μοντέλο West Λιοναράκη και τις αρχές της πολυμεσικής μάθησηςτου Mayer. Κατόπιν σε νέο υποκεφάλαιο γίνεται η παρουσίαση της Ρητορικής στο σημερινό σχολείο καθώς και η ανάγκη ύπαρξής της, κάνοντας σύνδεση με τα Νέα Αναλυτικά Προγράμματα σπουδών και τον εκσυγχρονισμό του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας. Το κεφάλαιο αυτό κλείνει με πληροφορίες για τον Ομιλο και τα Ρητορικά Αγωνίσματα.

Το τρίτο κεφάλαιο είναι η Βιβλιογραφική Επισκόπηση. Εδώ, αφού μελετήθηκαν άλλες εργασίες παρουσιάζεται γενικά η δημιουργία Εκπαιδευτικού Υλικού αξιοποιώντας εφαρμογές της ΤΠΕ. Ακολουθεί μια μικρή σύνοψη κι έπειτα παρουσιάζονται οι εφαρμογές

που χρησιμοποιήθηκαν στο παρόν Εκπαιδευτικό Υλικό.

Το επόμενο κεφάλαιο ορίζεται ως Μεθοδολογία Εφαρμογής και Αξιολόγησης. Εδώ, παρουσιάζεται αναλυτικά η μεθοδολογία ανάπτυξης του ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού που δημιουργήθηκε από τη γράφουσα με εικονικές αναπαραστάσεις μέσα από το υλικό. Στη συνέχεια δίνεται η ερμηνεία όρων όπως: Επιστημονική Έρευνα – Εκπαιδευτική Έρευνα- Ποιοτική Έρευνα- Μεθοδολογία και γίνεται αξιολόγηση έρευνας και εκπαιδευτικού έργου. Στο υποκεφάλαιο που ακολουθεί γίνεται ανάλυση του Μεθοδολογικού Πλαισίου με συλλογή δεδομένων τόσο από τους ειδικούς της ΕξΑΕ, όσο και από μαθητές/-τριες του Ομίλου Ρητορικής. Παρουσιάζεται το δείγμα της έρευνας μεσα από ερωτηματολόγια που δόθηκαν ΠΡΙΝ την εφαρμογή του Εκπαιδευτικού Υλικού και ΜΕΤΑ από αυτή. Ακολουθεί η κωδικοποίηση των δεδομένων μεσα από την τεχνική της Ποιοτικής Ανάλυσης Περιεχομένου και παρουσιάζεται η μέθοδος έρευνας, τα ερευνητικά εργαλεία και τέλος η επεξεργασία και κωδικοποίηση των ερευνητικών δεδομένων.

Το πέμπτο κεφάλαιο αφορά τα αποτελέσματα της έρευνας. Πιο συγκεκριμένα παρουσιάζονται τα αποτελέσματα αποτίμησης του Εκπαιδευτικού Υλικού από τους ειδικούς της ΕξΑΕ που αναλύονται κατά άξονα με βάση τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν αρχικά. Στη συνέχεια παρουσιάζονται τα δεδομένα που προκύπτουν από τα ερωτηματολόγια των μαθητών /-τριών που δόθηκαν πριν και μετά το εκπαιδευτικό υλικό.

Το έκτο κεφάλαιο έχει τον τίτλο Συζήτηση και αναφέρεται στο σχολιασμό των αποτελεσμάτων τόσο των ειδικών της ΕξΑΕ, όσο και των μαθητών/-τριών του Ομίλου Ρητορικής με βάση παντα τα ερευνητικά ερωτήματα.

Το έβδομο κεφάλαιο Συμπεράσματα και Προτάσεις, παρουσιάζονται συνοπτικά τα κυριότερα ευρύματα δίνοντας αξία στη σημασία της έρευνας και κλείνει καταθέτοντας πέντε προτάσεις για περαιτέρω έρευνα. Γεγονός, το οποίο δείχνει την ανάγκη για βαθύτερη μελέτη και έρευνα.

Η διπλωματική εργασία κλείνει με το όγδοο κεφάλαιο που παρουσιάζονται ξενόγλωσσες και ελληνικές βιβλιογραφικές αναφορές. Στο τέλος, παρατίθενται τα παραθέματα.

2 Θεωρητικό πλαίσιο

2.1 Εννοιολογικές προσεγγίσεις της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης

Η εξέλιξη της τεχνολογίας, των τηλεπικοινωνιών, σε συνδιασμό με το δικαίωμα όλων των πολιτών στην εκπαίδευση, ανεξαρτήτως κοινωνικής, πολιτικής ή οικονομικής ταυτότητας, έχει οδηγήσει στη δημιουργία νέων μορφών μάθησης που υπερβαίνουν τα όρια του παραδοσιακού σχολείου. Ο Αναστασιάδης (2007) χαρακτηριστικά τονίζει πως, όσο οι ανάγκες των ανθρώπων για εκπαίδευση και απόκτηση νέων δεξιοτήτων αυξάνονται, τόσο οι συμβατικές μορφές εκπαίδευσης θα αδυνατούν να ανταπεξέλθουν στις αυξανόμενες ανάγκες της σύγχρονης κοινωνικοοικονομικής πραγματικότητας. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο αναδύεται η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση (ΕξΑΕ), η οποία αποτελεί μια δυναμική απάντηση στις σύγχρονες ανάγκες της εκπαιδευτικής διαδικασίας, επιτρέποντας την παροχή γνώσης πέρα από τους περιορισμούς του χώρου και του χρόνου.

Ο όρος Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση έχει απασχολήσει τη διεθνή βιβλιογραφία με πλήθος εννοιολογικών οριοθετήσεων γεγονός που επιβεβαιώνει την πολυπλοκότητά της (Λιοναράκης, 2006) και άρχισε να χρησιμοποιείται, σύμφωνα με τον Μουζάκη Χ. (2006), τη δεκαετία του 1980. Οι διαφορετικές εκδοχές που διαμορφώνονται στηρίζονται σε δύο κοινούς άξονες που την διαφοροποιούν από τη δια ζώσης διδασκαλία: α) την φυσική απόσταση εκπαιδευόμενου- εκπαιδευτή και β) την δημιουργία κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού.

Πολλοί θεωρητικοί εξέφρασαν τις δικές τους θεωρίες ως προς τα χαρακτηριστικά της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης, σύμφωνα με την 3η διδακτική ενότητα «Βασικές Θεωρητικές Προσεγγίσεις» του Μουζάκη Χ.: «Εισαγωγή στην Ανοιχτή και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση» (2023): Οι πιο σημαντικοί από αυτούς είναι: οi Charles Wedemeyer και Michael Moore, που μίλησαν για τη Θεωρία της Ανεξαρτησίας και Αυτονομίας, ο Ottto Peters Berlin, 1926 για τη Θεωρία της Βιομηχανοποίησης της διδασκαλίας και Borje Holmberg, 1924, που μίλησε για τη Θεωρία της αλληλεπίδρασης και επικοινωνίας. Πιο συγκεκριμένα ο Holmberg υποστηρίξε ότι:

η εξ αποστάσεως εκπαίδευση περιλαμβάνει διάφορες μορφές σπουδών, σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης, οι οποίες διεξάγονται χωρίς την άμεση και συνεχή επίβλεψη εκπαιδευτών και στηρίζονται στην οργάνωση, καθοδήγηση και διδασκαλία που παρέχεται από κάποιο εκπαιδευτικό οργανισμό (σελ. 5)

Όμως, η θεωρία, που τελικά επικράτησε είναι η Συνθετική Θεωρία του Keegan (2001), ο οποίος κατάφερε να αναπλάσει τις τρεις προηγούμενες θεωρίες , δίνοντας έναν από τους πιο ολοκληρωμένους ορισμούς. Πιο συγκεκριμένα υποστηρίζει:

Την αναγκαιότητα ύπαρξης ενός κεντρικού Εκπαιδευτικού Οργανισμού που θα αναλαμβάνει τόσο τον σχεδιασμό και την οργάνωση του εκπαιδευτικού υλικού, όσο και το πλαίσιο υποστήριξης των σπουδαστών.

Την φυσική απόσταση ανάμεσα στους σπουδαστές και τους εκπαιδευτές τους, που θα αντιμετωπίζεται με τη χρήση της τεχνολογίας ως μέσο διαμοίρασης του εκπαιδευτικού υλικού και επικοινωνίας μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου, δημιουργώντας έτσι τον αναγκαίο διάλογο και εξασφαλίζοντας αμφίδρομη επικοινωνία.

Τέλος, τη λειτουργία της ΕξΑΕ είτε σε ομαδικό, είτε σε εξατομικευμένο επίπεδο σε οποιαδήποτε χρονική στιγμή και σε οποιοδήποτε χώρο, αρκεί να υπάρχει το κατάλληλο τεχνολογικό μέσο.

Δύο ακόμα ορισμούς αξίζει ίσως να προσέξουμε εκείνο του Simonson, που για πρώτη φορά εισάγεται ξεκάθαρα στα χαρακτηριστικά της ΕξΑΕ η έννοια της διάδρασης ως ένα από τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά της . Ο Simonson (2003, όπως αναφέρεται στο Simonson et al 2006) ορίζει την ΕξΑΕ ως την μορφή εκπαίδευσης που σχεδιάζεται και οργανώνεται μέσα από ιδρύματα και για να ξεπεράσει την απόσταση μεταξύ των μελών της ομάδας χρησιμοποιεί διαδραστικά συστήματα. Συστήματα τέτοια, που δίνουν τη δυνατότητα διαμοίρασης εκπαιδευτικού υλικού και οδηγιών μεταξύ των συμμετεχόντων, ενώ εξαλείφει τη φυσική απόσταση μεταξύ τους.

Συγχρονα με τον Simonson, ο Λιοναράκης (200**6**) ισχυρίζεται ότι

η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση είναι η εκπαίδευση που διδάσκει κι ενεργοποιεί το μαθητή πώς να μαθαίνει μόνος του και πώς να λειτουργεί αυτόνομα προς μία ευρετική πορεία αυτομάθησης. (σ. 6).

Ένας ορισμός, λοιπόν, κατά τον Λιοναράκη, ευρέως αποδεκτός οφείλει να πληρεί συγκεκριμένα κριτήρια:

Τον Μαθητή

Τον Δάσκαλο

Τη Μάθηση

Τη Διδασκαλία

Την Επικοινωνία

Το Εκπαιδευτικό Υλικό

Τον Τόπο

Το Χρόνο

Τον Εκπαιδευτικό Φορέα

Την Αξιολόγηση

Σήμερα η ΕξΑΕ χρησιμοποιείται είτε Ασύγχρονα, είτε Σύγχρονα, είτε Συνδυαστικά σε κάθε εκπαιδευτικό χώρο: Πανεπιστημιακό- Σχολικό- Προσχολικό, προκειμένου να καλύψει ανάγκες, που οι σύγχρονες συνθήκες δημιουργούν, όπως για παράδειγμα η πρόσφατη πανδημία που ανέτρεψε τις υπάρχουσες ισορροπίες. Η παιδαγωγική και κοινωνική διάσταση της μάθησης έχει καθοριστικό ρόλο όπου ο εκπαιδευτής αλληλεπιδρά με τον εκπαιδευόμενό του από απόσταση και διαμορφώσει το Διαδραστικό Εκπαιδευτικό Υλικό του αξιοποιώντας οπωσδήποτε τις ΤΠΕ (Kentnor,2015). Παράλληλα, η ΕξΑΕ συμβάλλει στην άρση των κοινωνικών και οικονομικών ανισοτητων, προσφέροντας ίσες ευκαιρίες εκπαίδευσης σε όσους αδυνατούν να συμμετάσχουν στη δια ζώσης διδασκαλία (Βασιλικού-Παπαγεωργίου, 2001 Πολύδωρος, 2013).

Συνοψίζοντας, η Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση χαρακτηρίζεται από πολυμορφία, διαθεματικότητα και μαθητοκεντρική προσέγγιση, ενώ το εκπαιδευτικό υλικό διαθέτει ευελιξία και προσαρμοστικότητα στις ανάγκες των εκπαιδευόμενων. Παρότι απουσιάζει η φυσική παρουσία, δεν είναι απρόσωπη· μπορεί να υλοποιηθεί μαζικά ή εξατομικευμένα, να συμπληρώνει ή να αντικαθιστά τη συμβατική εκπαίδευση. Ενισχύει την επικοινωνία και τη συνεργασία μεταξύ διδασκόντων και διδασκομένων, διαφοροποιώντας την έτσι, από την αυτοδιδασκαλία, ενώ παρέχει τη δυνατότητα αυτόνομης ή ομαδικής μάθησης (Μαυροειδής et al, 2014) Παράλληλα, ανταποκρίνεται στις σύγχρονες ανάγκες εξειδικευμένης γνώσης και προάγει την ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση για όσους αντιμετωπίζουν κοινωνικο-οικονομικά εμπόδια.

2.2 Σχολική Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση

Η σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση εφφαρμόζεται στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση ως μια πρωτότυπη και οργανωμένη μορφή διδασκαλίας που αξιοποιεί την εξ αποστάσεως εκπαίδευση ως βασικό μέσο μάθησης και διαθέτει ένα πολυμορφικό εκπαιδευτικό υλικό για την υποστήριξή της διαφορετικό από το συμβατικό υποστηρίζει η Βασάλα (όπως αναφέρεται στο Αναστασιάδης 2017, Αναστασίου και συν,

2015). Η σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση χωρίζεται σε τρεις κατηγορίες με κριτήριο τις εκπαιδευτικές ανάγκες και τους στόχους που κάλείται κάθε φορά να εξυπηρετήσει σύμφωνα με τις Μίμινου και Σπανάκα (2013):

Αυτόνομη: Σύμφωνα με τη μορφή αυτή παρέχονται ολοκληρωμένα προγράμματα σπουδών ισότιμα με τα παραδοσιακά- συμβατικά, αλλά ανεξάρτητα από αυτά. Αυτά, χρησιμοποιούν διαφορετικά μέσα και εκπαιδευτικό υλικό σύγχρονα ή ασύγχρονα με όχημα το διαδίκτυο.

Συμπληρωματική: Λειτουργεί υποστηρικτικά προς την συμβατική δια ζώσης διδασκαλία. Σκοπός της είναι να ενισχύσει τους μαθητές, ώστε να καλύψουν τυχόν κενά τους σε ύλη που διδάχθηκαν στο παρελθόν και τώρα τα κενά αυτά τους εμποδίζουν να κατανοήσουν τη νέα γνώση. Επιπλέον, επιτρέπει στους μαθητές να εμβαθύνουν σε αντικείμενα, που μπορεί να μην διδάσκονται στο τυπικό σχολείο, ωστόσο τους ενδιαφέρουν πολύ. Τέλος, η Συμπληρωματική Σχολική Εξ αποστάσεως εκπαίδευση υποστηρίζει προγράμματα που προωθούν τη συνεργασία σχολείων μέσω του διαδικτύου, όπως το γνωστό πρόγραμμα «ΟΔΥΣΣΕΑΣ». (Αναστασιάδης 2014)

Μικτή: Εδώ υπάρχει συνδυασμός του συμβατικού μοντέλου εκπαίδευσης με την εξ αποστάσεως σχολική εκπαίδευση. Αυτή η πολυμορφικότητα στοχεύει στην όσον το δυνατόν καλυτερη για τον εκπαιδευόμενο μαθησιακή διαδικασία. Ο μαθητής είναι αυτός που ελέγχει το χρόνο, τον τόπο και του ρυθμού της μάθησής του, με βοηθητικό εργαλείο την τεχνολογία (Anthony, 2019 Haijian et al., 2011).

Εφαρμογές της Σχολικής Εξ αποστάσεως εκπαίδευσης μέσα από μια σύντομη βιβλίογραφική έρευνα μπορούν να εντοπιστούν σε προγράμματα, .όπως:

το «ΟΙΚΑΔΕ» (1993-2013), που στοχεύει στην σύνδεση σχολείων της Ελλάδας και της Κύπρου μέσα από δράσεις που δημιουργούν πνευματικούς και πολιτισμικούς δεσμούς.

Άλλη σημαντική εφαρμογή το πρόγραμμα ΣΧΕΔΙΑ 2001, που εισάγει την πληροφορική σε δημοτικά σχολεία της νησιωτικής Ελλάδας, απομακρυσμένα από τον κεντρικό κορμό της. Γεγονός που καλλιεργεί την αίσθηση του «ανήκειν» σε απομονωμένους μαθητές.

Το e-Twinning (από το 2005 έως σήμερα). Το πρόγραμμα αυτό αναπτύσσει δράσεις ανάμεσα σε μαθητές και εκπαιδευτικούς ευρωπαϊκών και ελληνικών σχολείων με σκοπό τη γνωριμία, την αλληλεπίδραση και την συνεργασία ανάμεσά τους εξαλείφοντας προκαταλήψεις και αρνητικά στερεότυπα.

Πολύ δυνομικό είναι και το πρόγραμμα «ΟΔΥΣΣΕΑΣ» που ξεκίνησε το 2000 από την Κύπρο και επεκτάθηκε στην Ελλάδα το 2004. Με το πρόγραμμα αυτό μαθητές από σχολεία

της Κύπρου και της Ελλάδας έρχονται σε επαφή, επικοινωνούν και συνεργάζονται μεσα από τηλεδιασκέψεις, αξιοποιώντας τις ΤΠΕ παιδαγωγικά. Οι διαδραστικές τηλεδιασκέψεις δημιουργούν περιβάλλοντα μέσα στο οποία ενθαρρύνεται η κοινωνική μάθηση, καλλιεργούνται δεξιότητες, πρόάγεται η δημιουργικότητα και διαφορετικοί μέθοδοι διδασκαλίας διασταυρώνονται, συσχετίζονται ή συνδυάζονται. Αναλυτικότερα, η διαδραστική τηλεδιάσκεψη που εφαρμόζεται στο πρόγραμμα ΟΔΥΣΣΕΑΣ είναι μια προηγμένη μορφή τηλεδιάσκεψης, που επιτρέπει υψηλά επίπεδα αλληλεπίδρασης μεταξύ των συμμετεχόντων. Περιλαμβάνει τη χρήση διαδραστικών εργαλείων που διευκολύνουν τη συνεργασία και την ενεργό συμμετοχή. Σύμφωνα με τον Αναστασιάδη:

η Διαδραστική Τηλεδιάσκεψη (ΔΤ) – Interactive Videoconferencing (IVC) επιτρέπει σε εκπαιδευόμενους και εκπαιδευτές που βρίσκονται σε δύο ή περισσότερα απομακρυσμένα σημεία όχι απλά να επικοινωνούν ανταλλάσσοντας απόψεις ή να μοιράζονται δεδομένα μεταξύ τους, αλλά να συμμετέχουν ενεργά σε ένα δυναμικό περιβάλλον αλληλεπίδρασης, κύριο χαρακτηριστικό γνώρισμα του οποίου αποτελεί η συνεργατική οικοδόμηση της γνώσης από απόσταση σε πραγματικό χρόνο (Anastasiades, 2020).

Όλο αυτό φαίνεται να δρά ευεργετικά στο μαθητή, αφού ενθαρρύνεται, προκείμένου να αναλάβει πρωτοβουλίες, καταφέρνει να αναπτύξει σχέσεις εμπιστοσύνης και μέσα σε ένα τέτοιο κλίμα ασφάλειας να διερευνήσει, να ανακαλύψει και να κατακτήσει τη γνώση.

2.3 Το εκπαιδευτικό υλικό της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης

2.3.1 Ο ρόλος του Εκπαιδευτικού Υλικού στην ΕξΑΕ

Το Εκπαιδευτικό Υλικό αποτελεί ένα από τους Πυλώνες της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης. Αυτό, σύμφωνα με τον Λιοναράκη (2001β) μαζί με τον εκπαιδευόμενο, τον καθηγητή-σύμβουλο, τη διδασκαλία, την επικοινωνία, τον τόπο, τον χρόνο τον εκπαιδευτικό οργανισμό και την αξιολόγηση ενεργοποιούν τον μηχανισμό της αυτοκατευθυνόμενης μάθησης στην Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Το Εκπαιδευτικό Υλικό, μάλιστα, απαιτεί ειδικό σχεδιασμό και εφαρμογή, γιατί είναι αυτό που ουσιαστικά διδάσκει τη νέα γνώση. Ο Λιοναράκης (2001α) παρατηρεί ότι το διδακτικό ρόλο του διδάσκοντα στην Εξ Αποστάσεως και Ανοικτή Εκπαίδευση (ΕξΑΕ) τον αναλαμβάνει το ίδιο το Εκπαιδευτικό Υλικό και ο διδάσκων δρα ενθαρρυντικά, υποστηρικτικά στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Επομένως, για να υπάρξει αποτελεσματική μάθηση και επίτευξη των μαθησιακών στόχων απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή, οργάνωση και ποιοτική προσέγγιση στη δημιουργία του εκπαιδευτικού υλικού (Αναστασιάδης, 2008)

Πιο συγκεκριμένα, το υλικό που χρησιμοποιείται στην Εξ ΑΕ, οφείλει να ανταποκρίνεται στις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των εκπαιδευόμενων, να είναι προσαρμόσιμο και ευέλικτο ως προς τη μορφή και τον τρόπο παρουσίασης. Επίσης, θα πρέπει να ενθαρρύνει την αυτορρυθμιζόμενη μάθηση και να διευκολύνει την κατανόηση μέσα από ποικίλους ψηφιακούς πόρους, όπως άρθρα, βιβλία, διαδραστικά εργαλεία, βίντεο και προσομοιώσεις. Εξίσου σημαντικό είναι να περιλαμβάνει διαδραστικά στοιχεία που κινητοποιούν τη συμμετοχή των εκπαιδευόμενων σε συνεργατικές δραστηριότητες και διαδικτυακές συζητήσεις, ενισχύοντας έτσι, τις κοινωνικές τους δεξιότητες και το αίσθημα του ανήκειν σε μια κοινότητα μάθησης.

Επιπλέον, το υλικό πρέπει να είναι ευχάριστο και εύχρηστο, να παρουσιάζει ξεκάθαρα τους μαθησιακούς στόχους και να είναι εκλυστικό, ώστε να διατηρεί το ενδιαφέρον των εκπαιδευόμενων. Η συνεχής ανατροφοδότηση μέσω μηχανισμών αξιολόγησης είναι επίσης απαραίτητη, γιατί επιτρέπει την παρακολούθηση της προόδου των εκπαιδευόμενων και την βελτίωση της μαθησιακής εμπειρίας.

Το εκπαιδευτικό υλικό, λοιπόν, στην Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση δεν περιορίζεται στην μετάδοση γνώσεων, αλλά συνιστά δυναμικό εργαλείο, που προάγει την ενεργό συμμετοχή του εκπαιδευόμενου στη μαθησιακή διαδικασία. Παράλληλα, παρέχει συνεχή υποστήριξη, ενισχύει τον αναστοχασμό και προωθεί την αυτοαξιολόγηση μέσα από το διάλογο εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου σε χώρο και σε χρόνο, που ο εκπαιδευόμενος επιλέγει να «μαθαίνει». Σύμφωνα με τους Μανούσου και συν. (2020α), ο Rowtree (1994) θεωρεί ότι το εκπαιδευτικό υλικό λειτουργεί ως «ένας δάσκαλος σε ετοιμότητα», ο οποίος πρέπει να διατηρεί αμείωτο το ενδιαφέρον των εκπαιδευόμενων στη μάθηση. Το υλικό οφείλει μέσα από τον καθοδηγητικό, υποστηρικτικό, επεξηγηματικό, αλλά και ελέγκτικό ρόλο του να ενισχύει την προσπάθεια των εκπαιδευόμενων προς την απόκτηση γνώσεων. Πέντε είναι λοιπόν, τα ερωτήματα που κατευθύνουν το σχεδιαστή για τη δημιουργία του εκπαιδευτικού υλικού:

- Τί πρέπει να κάνει;
- Γιατί το κάνει;
- Πότε πρέπει να το κάνει;

- Πώς να το κάνει;
- Αν το έκανε σωστά;

Έτσι το εκπαιδευτικό υλικό παρέχει ξεκάθαρους στόχους και μαθησιακά αποτελέσματα, δραστηριότητες ανοικτού και κλειστού τύπου, δυνατότητες ανατροφοδότησης. πρόσθετα υποστηρικτικά κείμενα, δυνατότητα να ελέγχει ο εκπαιδευόμενος την επίδοσή του και τέλος, περιλαμβάνει μη λεκτικά στοιχεία.

Ο σχεδιασμός του εκπαιδευτικού υλικού στην Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση στηρίζεται σε τρεις λειτουργίες:

1. Την **πληροφόρηση,** που προσφέρει στους εκπαιδευόμενους τις βασικές γνώσεις και δεξιότητες για αποτελεσματική μάθηση.
2. Την **υποστήριξη**, που παρέχει επιπλέον εύχρηστους πόρους που βοηθούν τους εκπαιδευόμενους να αντιμετωπίσουν πιθανές δυσκολίες κατά τη μαθησιακή διαδικασία.
3. Την **αξιολόγηση**, που προσφέρει δραστηριότητες ανατροφφοδότησης, οι οποίες επιτρέπουν τόσο στους εκπαιδευόμενους, όσο και στους διδάσκοντες να παρακολουθούν και να εκτιμούν την πορεία της μάθησης (Ρέππα, 2006, Σπανάκα & Λιοναράκης, 2017).

Μελετώντας το παρακάτω σχήμα, γίνεται καλύτερα αντιληπτός ο πολυσύνθετος ρόλος του εκπαιδευτικού υλικού, που παρά την πολυπλοκότητά του, στηριζόμενος σε συγκεκριμένες παιδαγωγικές αρχές μπορεί να υποστηρίξει αποτελεσματικά τη μαθησιακή πορεία κάθε εκπαιδευόμενου, ανεξάρτητα από την ηλικία του (Μανούσου κ.α., 2020α)

Εικόνα 1 Ο πολυσύνθετος ρόλος του Εκπαιδευτικού Υλικού

2.3.2 Χαρακτηριστικά εκπαιδευτικού υλικού στην ΕξΑΕ: Μοντέλο West Λιοναράκης

Το εκπαιδευτικό υλικό, ανεξαρτήτως γνωστικού αντικειμένου, στηρίζεται στην θεωρία του Κοινωνικού Εποικοδομισμού του Vygotsky. Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή, η οποία σχετίζεται περισσότερο από κάθε άλλη θεωρία με την εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, η οικοδόμηση της γνώσης σε ατομικό επίπεδο υλοποιείται μέσα από την ανταλλαγή πληροφοριών, την επεξήγηση των νοημάτων, την κοινωνική αλληλεπίδραση και την καθοδήγηση προς τη γνώση (Ματσαγγούρας 2000). Το περιεχόμενο του εκπαιδευτικού υλικού, λοιπόν, διαμορφώνεται πάνω σε παιδαγωγικές αρχές που υποστηρίζουν την αυτόνομη μελέτη των εκπαιδευόμενων σε μια πορεία ανακαλυπτικής μάθησης (Λιοναράκης 2001β). Η άρτια παρουσίαση του περιεχομένου του εκπαιδευτικού υλικού δεν αποτελεί αυτοσκοπό του δημιουργού- σχεδιαστή του υλικού αυτού, αλλά η δόμησή του στο πλαίσιο της μαθητοκεντρικής προσέγγισης, που έχει ως στόχο της την ενεργοποίηση των εκπαιδευόμενων (Μανούσου, 2008).

Το μοντέλο δημιουργίας εκπαιδευτικού υλικού που προτείνουν οι West και Λιοναράκης βασίζεται σε μια Τυπολογία σχεδιασμού εκπαιδευτικού υλικού, που χαρακτηρίζεται από την εποικοδομιστική προσέγγιση και την έννοια της πολυμορφικότητας. Η πολυμορφικότητα για τον Λιοναράκη (2001α) δεν αφορά μόνο την αξιοποίηση ποικίλων μέσων στο σχεδιασμό του εκπαιδευτικού υλικού, αλλά, ορίζει τις ποιοτικές διαστάσεις που είναι σημαντικό να διέπουν το σχεδιασμό του υλικού ως προς τη δομή και το περιεχόμενό του, με σκοπό την ενεργή εμπλοκή των εκπαιδευόμενων, που αποτελεί τελικά και το ζητούμενο της εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης. Αυτή, λοιπόν, η Τυπολογία εκπαιδευτικού υλικού παρέχει τον κατάλληλο οδηγό για την δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού που βασίζεται σε μια διευρυμένη θεωρητική προσέγγιση της εξΑΕ σύμφωνα με τους Γκιόσο, Κουτσούμπα, Μαυροειδή (2009)

Σύμφωνα με τον Λιοναράκη (2001α) η Τυπολογία τους οργανώνεται σε τρεις διακριτές δέσμες , οι οποίες λειτουργούν συμπληρωματικά και συνθέτουν το πολυμορφικό εκπαιδευτικό υλικό.

Η **1η Δέσμη** αποτελείται από το **Κείμενο** τα **Προκείμενα** και τα **Μετακείμενα**.

- Το **Κείμενο** αποτελεί το πιο καθοριστικό στοιχείο της εκπαιδευτικής διαδικασίας. (α) Οργανώνεται πάνω στην προϋπάρχουσα γνώση των εκπαιδευόμενων και στα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα,

(β) ενισχύεται με διαδραστικά χαρακτηριστικά και πολυμεσικό περιεχόμενο,

(γ) προσαρμόζεται στον εκπαιδευόμενο και

(δ) μετατρέπει τη μάθηση σε μια περισσότερο ελκυστική και ενεργητική διαδικασία.

- Τα **Προκείμενα** προϋπάρχουν του κειμένου. Στοχεύουν στην εισαγωγή του εκπαιδευόμενου στο εκπαιδευτικό υλικό. Περιλαμβάνουν:

  (α) τους τίτλους,

  (β) τα περιεχόμενα,

  (γ) το σκοπό και

  (δ) το στόχο του εκπαιδευτικού υλικού,

  (ε) τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα,

  (στ) τις λέξεις κλειδιά, καθώς και

  (ζ) τις εισαγωγικές δραστηριότητες ανάκλησης προηγούμενων εμπειριών ή γνώσεων.

- Τα **Μετακείμενα** έπονται του κειμένου και στοχεύουν στον έλεγχο της μαθησιακής διαδικασίας. Εδώ ανήκουν:

  (α) οι περιλήψεις,

  (β) οι συνόψεις,

  (γ) οι βιβλιογραφικές αναφφορές,

  (δ) οι προτάσεις για περαιτέρω μελέτη,

  (ε) τα γλωσσάρια και

  (στ) δραστηριότητες αξιολόγησης.

Η **2η Δέσμη** αποτελείται από τα **Διακείμενα**, τα **Επικείμενα,** τα **Παρακείμενα** και τα **Περικείμενα**.

- Τα **Διακείμενα** έχουν ως στόχο να συνδέσουν την προυπάρχουσα γνώση με τη νέα, ώστε όχι μόνο να την κατανοήσουν οι εκπαιδευόμενοι, αλλά και να την εφαρμόσουν. Αφορούν:

  (α) τα συμπεράσματα,

  (β) τις ανακεφαλαιώσεις,

  (γ) τις περιλήψεις και

  (δ) τις δραστηριότητες αυτο-αξιολόγησης που υπάρχουν μέσα στο κυρίως κείμενο.

- Τα **Επικείμενα** δρούν υποστηρικτικά στην κατανόηση του κυρίως κειμένου, δηλαδή, επεξηγούν, αποσαφηνίζουν νέες έννοιες, καθώς και σημεία που παρουσιάζουν καποιες δυσκολίες. Περιλαμβάνουν:
  (α) γλωσσάρια,
  (β) επεξηγηματικά κειμενα,
  (γ) διασαφηνίσεις.
- Τα **Παρακείμενα** είναι τα πολυτροπικά στοιχεία που περιλαμβάνονται στο εκπαιδευτικό υλικό προς επίρρωση, τεκμηρίωση του κυρίως κειμένου. Είναι, δηλαδή:
  (α) οι εικόνες,
  (β) οι φωτογραφίες,
  (γ) τα γραφήματα,
  (δ) τα σχήματα.
- Τα **Περικείμενα** είναι κείμενα, που εμπλουτίζουν με περισσότερες πληροφορίες το κυρίως κείμενο, με σκοπό να εμβαθύνουν στα νοήματά του και υπάρχουν σε όλο το εκπαιδευτικό υλικό. Περικείμενα μπορεί να είναι :
  (α) σενάρια,
  (β) μελέτες περίπτωσης,
  (γ) παραδείγματα,
  (δ) επεξηγηματικά κείμενα.

Η **3η Δέσμη** αναφέρεται στα **Πολυκείμενα** και **Πολυαντικείμενα**.

- Τα **Πολυκείμενα** είναι (α) οι εργασίες, (β) τα project, (γ) οι δραστηριότητες αξιολόγησης που περιλαμβάνουν οδηγίες για την μελέτη τους ή την υλοποίησή τους. Όλα εκείνα, δηλαδή, τα στοιχεία που αφορούν την αλληλεπίδραση μεταξύ διδάσκοντα και διδασκόμενου.
- Τα **Πολυαντικείμενα**, δηλαδή, όλα τα ηλεκτρονικά/ ψηφιακά μέσα, όπως:
  (α) αρχεία εικόνας,
  (β) αρχεία ήχου,
  (γ) βίντεο,
  (δ) διαδικτυακές εφφαρμογές,

(ε) ψηφιακή παρουσίαση, αποτελεί το πιο ουσιαστικό υλικό του εκπαιδευτικού υλικού, γιατί δίνει την δυνατότητα διάδρασης, διαμοιρασμού και ανάπτυξης στο πλαίσιο της πολυμορφικότητας (Λιοναράκης, 2014).

2.3.3 **Αρχές πολυμεσικής μάθησης του Mayer**

Ο Richard Mayer δημοσίευσε το 2001 τη γνωστή θεωρία του για την μάθηση μέσω πολυμέσων. Ο ίδιος, ως ψυχολόγος και ερευνητής μελέτησε τον τρόπο, που ο άνθρωπος επεξεργάζεται τις πληροφορίες που λαμβάνει από το περιβάλλον. Ο Mayer υποστηρίζει ότι ο ανθρώπινος εγκέφαλος επεξεργάζεται αποτελεσματικότερα την πληροφορία, όταν βρίσκεται σε πολυμεσικά περιβάλλοντα , δηλαδή εκπαιδευτικό υλικό που η επεξεργασία του απαιτεί την ταυτόχρονη χρήση οπτικής και ακουστικής διόδου. Ο Mayer οργάνωσε αυτή τη διαδικασία με 12 αρχές, ώστε αν αυτές εφαρμοστούν κατα την σχεδίαση εκπαιδευτικού υλικού, τότε διασφαλίζεται η μεγιστοποίηση της κατανόησης των μαθητών, η βελτίωση της απομνημόνευσης και η ενίσχυση των μαθησιακών αποτελεσμάτων (Mayer, 2014). Παρακάτω παρατίθενται οι 12 Αρχές του Mayer:

1. **Πολυμεσική Αρχή**

Σύμφωνα με την πολυμεσική αρχή παρουσιάζεται ταυτόχρονα η λέξη με την σχετική εικόνα. Ο συνδυασμός αυτός θεωρείται ότι βοηθά σημαντικά τους εκπαιδευόμενους να κατανοήσουν καλύτερα και να επεξεργαστούν αποτελεσματικότερα τις παρουσιαζόμενες πληροφορίες σε αντίθεση με τις πληροφορίες που εμφανίζονται μόνο εικονικά ή λεκτικά (Mayer, 2001).

2. **Αρχή της Χωρικής Συνάφειας**

Η αρχή αυτή ορίζει, ότι το συναφές σε μια εικόνα κείμενο, εμφανίζεται κοντά της. Οι εκπαιδευόμενοι έτσι, αντιλαμβάνονται καλύτερα το μήνυμα, αφού οι λέξεις που αντιστοιχούν με τις συγκεκριμένες εικόνες παρουσιάζονται κοντά ή μια με την άλλη (Mayer, 2001).

3. **Αρχή της Χρονικής Συνάφειας**

Εδώ, οι λέξεις παρουσιάζονται ταυτόχρονα με τις εικόνες. Οι μαθητές μαθαίνουν καλύτερα, όταν οι λέξεις που αντιστοιχούν με συγκεκριμένες εικόνες παρουσιάζονται ταυτόχρονα και όχι διαδοχικά (Mayer, 2001).

4. **Αρχή της Συνοχής**

Σύμφωνα με την αρχή αυτή, το εκπαιδευτικό υλικό είναι απαλλαγμένο άπό περιττές λεκτικές και οπτικές πληροφορίες. Οι εκπαιδευόμενοι μαθαίνουν καλύτερα, όταν αποκλείονται από το εκπαιδευτικό υλικό πληροφορίες (λεξεις, εικόνες, ήχοι), που δεν σχετίζονται με το γνωστικό αντικείμενο (Mayer, 2001).

5. **Αρχή της τροπικότητας**

Η αρχή αυτή υποστηρίζει τη χρήση της αφήγησης σε σχέση με την παράθεση γραπτών κειμένων (Mayer, 2017).

6. **Αρχή του Πλεονασμού**

Σύμφωνα με την αρχή του Πλεονασμού, το εκπαιδευτικό υλικό δεν πρέπει να επιβαρύνεται με τη χρήση πολλαπλών μέσων, απλά και μόνο, επειδή ο σχεδιαστής του εκπαιδευτικού υλικού τα γνωρίζει. Η αρχή, δηλαδή, αυτή δεν υποστηρίζει τη σχεδίαση του εκπαιδευτικού υλικού με αφήγηση, γραφικά και κείμενα, αλλά υποστηρίζει την ύπαρξη αφήγησης και γραφικών, όπου κρίνεται απαραίτητο.

7. **Αρχή της Προσωποποίησης**

Το εκπαιδευτικό υλικό δεν πρέπει να είναι απρόσωπο, αλλά να έχει αμεσότητα, ζωντάνια και ταυτότητα, δηλαδή ύφος φιλικό, χρησιμοποιώντας β΄ρηματικό πρόσωπο, αφήγηση, γραφικά στοιχεία που καθοδηγούν τον εκπαιδευόμενο, παρουσιάζοντας ένα προσωπικό στίλ. Η αρχή της προσωποποίησης, τέλος, ολοκληρώνεται με την ύπαρξη διαδραστικών δραστηριοτήτων.

8. **Αρχή της Κατάτμησης**

Σύμφωνα με την αρχή αυτή, οι εκπαιδευόμενοι αποθηκεύουν και διατηρούν στη μνήμη τους την πληροφφορία καλύτερα, όταν αυτή είναι δοσμένη με συντομία, χωρισμένη σε μικρά κομμάτια, χωρίς περιττές πληροφορίες ή μακροσκελή αφήγηση.

9. **Αρχή της Σηματοδότησης**

Το εκπαιδευτικό υλικό κατευθύνει τον εκπαιδευόμενο με κατάλληλες νύξεις: κοινωνικές ή γνωστικές, που παρέχουν σαφείς οδηγίες ή εστιάζουν σε ουσιαστικές πληροφορίες.

10. Αρχή της Προπαίδευσης

Πριν την κύρια εκπαίδευση, είναι σημαντικό να υπάρξει μια προετοιμασία των εκπαιδευόμενων στην εκμάθηση απαραίτητων γνώσεων και δεξιοτήτων, ώστε να προχωρήσουν στη μελέτη πιο σύνθετων εννοιών, που θα βρίσκονται στο κυρίως εκπαιδευτικό υλικό, χωρίς δισκολίες.

11. Αρχή της Φωνής

Είναι σημαντικό, καθώς θα μελετά ο εκπαιδευόμενος τις πολυμεσικές παρουσιάσεις να υπάρχει στις αφηγήσεις μια ευγενική και φιλική φωνή, που θα τον προσελκύει και θα δημιουργεί την αίσθηση μιας φιλικής παρουσίας.

12. Αρχή της Ενσωμάτωσης της εικόνας του αφηγητή

Η ύπαρξη της μορφής ενός διαδραστικού αφηγητή, που εκφράζεται με χειρονομίες, πολλές φορές ενισχύει την κατανόηση του εκπαιδευτικού υλικού που παρουσιάζεται σε σχέση με μια στατική εικόνα αφηγητή, η οποία πολλές φορές δεν προσφέρει στην κατανόηση του υλικού.

Το εκπαιδευτικό υλικό που υπόκειται στις παραπάνω αρχές είναι, λοιπόν, κατανοητό, χωρίς περιττό γνωστικό περιεχόμενο, που μπορεί να αποσυντονίσει ή κουράσει τον εκπαιδευόμενο. Παράλληλα, με τις δραστηριότητες εμπεδώνεται σταδιακά με ευχάριστο τρόπο λογω της διαδραστικότητας και του φιλικού σχεδιασμού.

2.4 Η τέχνη της Ρητορικής στο σημερινό σχολείο

2.4.1 Η ανάγκη για Ρητορική στο σχολείο

Η ανάγκη για ανάπτυξη προφορικού λόγου και επικοινωνιακών δεξιοτήτων στο σύγχρονο ελληνικό σχολείο, που επί δεκαετίες έδινε έμφαση στον γραπτό λόγο, καθιστούν τη Ρητορική ξανά επίκαιρη. Σύμφωνα με τη σύγχρονη εκπαιδευτική πολιτική οι μαθητές είναι αναγκαίο να αναπτύξουν δεξιότητες έκφρασης, πειθούς και επιχειρηματολογίας, τόσο στη σχολική τάξη όσο και στο δημόσιο χώρο. Η ρητορική, λοιπόν, επανέρχεται ως το καταλληλότερο πλαίσιο διδασκαλίας για να καλλιεργηθούν δεξιότητες λόγου, παρουσίασης, επιχειρηματολογίας και ενεργητικής ακρόασης. Επανέρχεται, όμως, και ως εργαλείο κριτικής σκέψης, αφού οι μαθητές εκτίθενται σε πληθώρα πληροφοριών, fake news και λόγους πειθούς (διαφήμιση, social media, influencers). Με τη Ρητορική ως εργαλείο, αναγνωρίζονται οι στρατηγικές πειθούς, αξιολογούνται τα επιχειρήματα,

εντοπίζονται οι λογικές πλάνες και διαμορφώνεται τεκμηριωμένη θέση. Ταυτόχρονα, ενισχύεται η δημοκρατική αγωγή, προωθείται η ενεργή συμμετοχή, ο διάλογος, η επιχειρηματολογική συζήτηση και ο σεβασμός στη διαφορετική άποψη. Η ρητορική συνδέεται με βιωματικές πρακτικές (debate, κατευθυνόμενος διάλογος, μικροδιδασκαλίες, παρουσιάσεις), οι οποίες: αυξάνουν τη συμμετοχή, δημιουργούν κίνητρο, ενισχύουν την αυτοπεποίθηση και την αυτορρύθμιση, προωθούν τη συνεργασία. Οι πρακτικές αυτές ταιριάζουν με τις σύγχρονες τάσεις της παιδαγωγικής (ενεργητική, διερευνητική, συνεργατική μάθηση).

2.4.2 Σύνδεση με τα Νέα Πρόγραμμα Σπουδών και τον εκσυγχρονισμό του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας

Η σημασία της Ρητορικής, του επιχειρήματος, γίνεται ορατή στις προσπάθειες του Υπουργείου να την εισάγει μέσα στους κόλπους της εκπαίδευσης. Πιο συγκεκριμένα, η επιχειρηματολογία, τόσο στον προφορικό όσο και στον γραπτό λόγο, αποτελεί σήμερα σημαντική δεξιότητα που προωθείται ενεργά στη σύγχρονη ελληνική εκπαίδευση, ενσωματωμένη στα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών και στις διδακτικές πρακτικές των εκπαιδευτικών (Εγγλέζου, 2016). Στο πλαίσιο του ισχύοντος Διαθεματικού Ενιαίου Πλαισίου Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) και των Αναλυτικών Προγραμμάτων Σπουδών (Α.Π.Σ.) για Νηπιαγωγείο, Δημοτικό και Γυμνάσιο, η επιχειρηματολογία αναγνωρίζεται ως βασική δεξιότητα επικοινωνίας (Φ.Ε.Κ. 303/2003, σ. 3739). Από τις πρώτες τάξεις του Νηπιαγωγείου, οι μαθητές ασκούνται στη διατύπωση επιχειρημάτων, ενώ στο Δημοτικό η διδασκαλία συνδέεται διαθεματικά με άλλα γνωστικά αντικείμενα, όπως Μαθηματικά, Φυσικά και Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, καθώς και μεταξύ τάξεων. Στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, η επιχειρηματολογία προάγεται μέσα από την οριζόντια διασύνδεση των διαφορετικών μαθημάτων (Εγγλέζου, ό.π.).

Στο Λύκειο, η ανάπτυξη της επιχειρηματολογίας συνδέεται με τον λειτουργικό και κριτικό γραμματισμό, ιδιαίτερα στα μαθήματα Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία, Νέα Ελληνική Γλώσσα και Νέα Ελληνική Λογοτεχνία της Α΄ τάξης Γενικού Λυκείου (Φ.Ε.Κ. 1562/2011). Οι μαθητές καλούνται να κρίνουν διαφημιστικά μηνύματα και να διατυπώνουν επιχειρήματα υπέρ ή κατά μιας άποψης, ενώ στη Β΄ Λυκείου διδάσκονται ρητορικά κείμενα, όπως ο δικανικός λόγος του Λυσία «Υπέρ Μαντιθέου», με σκοπό την εκπαίδευση στη ρητορική τέχνη, μέσω ασκήσεων επιχειρηματολογίας και αγώνων λόγου (Οδηγίες,

2016, σ. 54). Παράλληλα, διατίθεται βοηθητικό υλικό από προηγούμενους αγώνες Επιχειρηματολογίας-Αντιλογίας του Υπουργείου Παιδείας (2012-13). Η σύγχρονη επιστημονική βιβλιογραφία αναδεικνύει τη σημασία της διδασκαλίας της ρητορικής και της αντιλογίας στην εκπαίδευση (Εγγλέζου, 2013). Το σύγχρονο σχολείο επιδιώκει την επιχειρηματολογία με γλώσσα της καθημερινότητας σε φυσικές περιστάσεις, λαμβάνοντας υπόψη την ιδεολογία και ψυχολογία του δέκτη και απομακρύνεται από τη τυπική λογική, τη διαλεκτική.

Σήμερα, δηλαδή, επικρατεί στην εκπαίδευση η άτυπη λογική, που εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι πείθουν σε πραγματικές συνθήκες επικοινωνίας, λαμβάνοντας υπόψη τα συμφραζόμενα, τη χρήση της γλώσσας, τις στρατηγικές πειθούς και την ποιότητα των τεκμηρίων. Σε αντίθεση με την τυπική λογική που επικεντρώνεται στην εγκυρότητα των συμπερασμών, η άτυπη λογική ενδιαφέρεται για την αξιολόγηση της πειστικότητας, της επάρκειας των επιχειρημάτων και τον εντοπισμό λογικών σφαλμάτων. Στο πλαίσιο της ρητορικής, η άτυπη λογική αποτελεί βασικό εργαλείο για την ανάλυση και παραγωγή επιχειρημάτων, καθώς συμβάλλει στην κριτική σκέψη και στη βελτίωση της επιχειρηματολογικής ικανότητας των μαθητών. Για τον λόγο αυτόν συνδέεται στενά με σύγχρονα μοντέλα, όπως αυτό του Toulmin, που περιγράφουν πώς διαμορφώνονται και αξιολογούνται τα επιχειρήματα στον πραγματικό λόγο Toulmin, S. (2003) και του Perelman, C., & Olbrechts-Tyteca, L. (1969) που δίνουν έμφαση στην απαιτούμενη προσοχή του ακροατηρίου.

2.4.3 **Όμιλος και Ρητορικά Αγωνίσματα**

Η ενσωμάτωση της ρητορικής στην εκπαιδευτική διαδικασία, αν και διαθέτει βαθιά παιδαγωγική διάσταση, δεν έχει πραγματωθεί στην τυπική εκπαιδευση με ένα ξεχωριστό μαθημα. Υπάρχει, κυρίως, ως μεθοδολογικό εργαλείο στα μαθήματα της Γλωσσας κσι διατρέχει τοσο την πρωτοβάθμια, όσο και την δευτεροβάθμια εκπαιδευση συμβάλλοντας στην ολόπλευρη καλλιέργεια της προσωπικότητας των μαθητών.Τα τελευταία χρόνια η Ρητορική φαίνεται να κάνει δυναμικά την εμάνισή της μέσα από τους Όμίλους ως κάτι ξεχωτιστό, που δεν συνδέεται με συγκεκριμένο μάθημα, αλλά με τέσσερα αγωνίσματα, που λειτουργούν κλιμακωτά. Πιο συγκεκριμένα:

Η **Εκφραστική Ανάγνωση**, ως άσκηση στην ερμηνεία και τη βαθιά κατανόηση κειμένων, αποτελεί τη βάση της προετοιμασίας δημόσιων ομιλητών/-τριών. Η πιστή απόδοση του ύφους και των συναισθημάτων, της στίξης και των παύσεων, καθιστούν το κοινό μέτοχο της ανάγνωσης και προσφέρουν αισθητική απόλαυση, ψυχική ανάταση, προβληματισμό. Οι συμμετέχοντες/-ουσες θα διαγωνιστούν στον πρώτο γύρο με ένα κείμενο της επιλογής τους, πεζό ή ποιητικό, διάρκειας 2.5΄-3.5΄ λεπτών (χωρίς την εισαγωγή).

Ο **Αυθόρμητος Λόγος,** ομιλία διάρκειας 2,5΄ -3΄ λεπτών με μόνο 1,5΄ λεπτό προετοιμασίας, αποτελεί ευκαιρία καλλιέργειας της δημιουργικής έκφρασης, ενδυνάμωσης της φαντασίας, τόνωσης της αυτοπεποίθησης. Οι συμμετέχοντες λειτουργούν ως εμψυχωτές του ακροατηρίου, προσπαθώντας να ανταποκριθούν στην πρόκληση παραγωγής ενός λόγου, που δεν μεταδίδει απλώς ένα μήνυμα αποτελεσματικά, αλλά που τέρπει, «αγγίζει», «μαγεύει» το ακροατήριο.

Ο **Προτρεπτικός Λόγος** αποτελεί προσχεδιασμένη ομιλία επάνω σε ένα θέμα της επικαιρότητας ή διαχρονικού ενδιαφέροντος. Ο ομιλητής/η ομιλήτρια επιδιώκει να εμπνεύσει το κοινό, ώστε να το προτρέψει, να υιοθετήσει τη θέση που υποστηρίζει και όχι απλώς, να το ενημερώσει ή να το ψυχαγωγήσει. Κατά τον πρώτο γύρο εκφωνούνται λόγοι προετοιμασμένοι πριν από τους αγώνες. Στον δεύτερο γύρο δίνεται άγνωστο θέμα και χρόνος προετοιμασίας 20′. Ιδιαίτερη σημασία έχει η χρήση στοιχείων προφορικότητας. (Ελληνική Ένωση για την Προώθηση της Ρητορικής στην Εκπαίδευση).

Η **Αντιλογία ή οι Διττοί Λόγοι**, όπου δύο τριμελείς ομάδες συγκρούονται επιχειρηματολογικά και υποστηρίζουν, ενώπιον κριτών και κοινού, τη θέση που αναλαμβάνουν μετά από κλήρωση για τη στήριξη ή την ανασκευή ενός ορισμένου θέματος. Πρόκειται για μια απαιτητική διαδικασία με πολλαπλές γνωστικές, ηθικές και κοινωνικές διαστάσεις. Μέσα από την αντιλογία οι μαθητές αναπτύσσουν δεξιότητες ανάλυσης, ερμηνείας, τεκμηρίωσης, κριτικής σκέψης και κατασκευής επιχειρημάτων. Η διαδικασία αυτή, προάγει την ερευνητική τους στάση και ενισχύει την ικανότητά τους να διαμορφώνουν και να υπερασπίζονται προσωπικές απόψεις. Τα θέματα, που θα κληθούν να συζητήσουν οι μαθητές, είναι παγκόσμιας εμβέλειας: ανθρώπινα δικαιώματα, συμπερίληψη, συμμετοχικότητα, προστασία του περιβάλλοντος, καταπολέμηση των διακρίσεων, μετανάστευση και ανάπτυξη, πολιτικές για τους νέους κ.λπ.

3 Βιβλιογραφική Επισκόπηση

Το αντικείμενο έρευνας της παρούσας εργασίας είναι: «ο Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για τη διδασκαλία της Ρητορικής με τη μέθοδο της ΕξΑΕ σε μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης». Η αναζήτηση βιβλιογραφικών πηγών έγινε στο διαδίκτυο. Συγκεκριμένα χρησιμοποιήθηκαν η μηχανή αναζήτησης Google Scholar, το περιοδικό Irrodl και οι βάσεις δεδομένων Eric, Academia και Science DirectTaylor & Francis Online Research Gate, χρησιμοποιώντας λέξεις κλειδιά, που σηματοδοτούν το αντικείμενο μελέτης. Αναζητήθηκαν άρθρα- μελέτες- εργασίες, που αφορούν στη δημιουργία διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για τη Ρητορική τέχνη και τα αγωνίσματά της: Εκφραστική Ανάγνωση, Αυθόρμητος Λόγος, Προτρεπτικός Λόγος, Διττοί Λόγοι.

Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε, απέδειξε ότι δεν υπάρχουν εργασίες, που να αφορούν την δημιουργία ψηφιακού, πολυμορφικού εκπαιδευτικού υλικού για τη διδασκαλία της Ρητορικής Τέχνης με τη μεθοδο εξ ΑΕ. Υπάρχουν, όμως, τρεις μελέτες- εργασίες που εκπονήθηκαν την χρονική περίοδο από το 2023-2025 που αναφέρονται στη δημιουργία ψηφιακού υλικού των φιλολογικών μαθημάτων των Αρχαίων και Νέων Ελληνικών στο Γυμνάσιο- Λύκειο. Πιο συγκεκριμένα:

3.1 Αξιοποίηση Εφαρμογών ΤΠΕ στη δημιουργία Εκπαιδευτικού Υλικού.

Η πρώτη έρευνα διενεργήθηκε από την Αστυρακάκη, Κ. (2023) με σκοπό να αναδείξει τις δυνατότητες που προσφέρουν οι Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνίας (ΤΠΕ) στη μαθησιακή διαδικασία, μέσα από τον σχεδιασμό μιας ενδεικτικής διδακτικής ενότητας που συνδυάζει τις νέες τεχνολογίες και το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών, το οποίο παραδοσιακά διδάσκεται με πιο συντηρητικές μεθόδους. Η διδακτική αυτή πρόταση απευθύνεται σε μαθητές ενός τμήματος της Α΄ Λυκείου και βασίζεται στο ρητορικό κείμενο του Λυσία *Κατά Ερατοσθένους*, όπως αυτό προβλέπεται από τα νέα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών του ΙΕΠ, σε συνδυασμό με το Ανθολόγιο Γλωσσικής Διδασκαλίας. Τίτλος της δράσης «Ταξίδι με το Λυσία και τον Ερατοσθένη στον ψηφιακό κόσμο». Οι μαθητές του τμήματος, μοιρασμένοι σε τρεις ομάδες, θα πάρουν τρία διαφορετικά φύλλα εργασίας για να δουλέψουν αντίστοιχα σε τρεις διδακτικές ώρες στο εργαστήριο πληροφορικής. Την πρώτη ώρα θα δημιουργήσουν ενα εννοιολογικό χάρτη στο λογισμικό

X-Mind. Τη δεύτερη διδακτική θα σχεδιάσουν κάθε ομάδα τρία καρέ από κόμικ στο λογισμικό σχεδιασμού Pixton κι έπειτα στο ψηφιακό εργαλείο Movie Maker θα δημιουργήσει κάθε μία τη δική της ιστορία. Την τρίτη ώρα θα συνεργαστούν είτε για να δημιουργήσουν ψηιακό κολάζ, είτε για να παρουσιάσουν ένα θεατρικό δρώμενο. Επειτα, θα αξιολογήσουν οι ίδιοι οι μαθητές τις δράσεις τους.

Η επιλογή αυτής της προσέγγισης αποτελεί μια καινοτόμα πρακτική για το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, καθώς, όχι μόνο, προβάλλει τα οφέλη της αξιοποίησης των ψηφιακών τεχνολογιών στη διδασκαλία, αλλά και δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές να αναπτύξουν σημαντικές δεξιότητες του 21ου αιώνα. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται η ομαδικότητα, η κριτική σκέψη, η ανάπτυξη της προσωπικότητας, η δημιουργικότητα, η αποτελεσματική επικοινωνία και η ενεργός πολιτειότητα. Παράλληλα, οι μαθητές εξοικειώθηκαν με ψηφιακά εργαλεία όπως: Webex, Zoom, Power Point, Ψηφιακές Αφηγήσεις, Εννοιολογικοί Χάρτες, Quizziz, Kahoot, Wordwall, Pixton, Συννεφόλεξα και την πλατφόρμα e-me.

Τα αποτελέσματα έδειξαν, ότι οι μαθητές απόλαυσαν ιδιαίτερα τη διδασκαλία του Λυσία μέσα από ομαδοσυνεργατικές δραστηριότητες και ασκήσεις δημιουργικής γραφής, που τους βοήθησαν να αναπτύξουν κριτική στάση, απέναντι στη συναισθηματική χειραγώγηση. Με τη δημιουργία ψηφιακού κόμικ, τη χρήση χρονογραμμών, εννοιολογικών χαρτών και ψηφιακών περιβαλλόντων, καλλιέργησαν τη φαντασία τους, αντάλλαξαν απόψεις και συμμετείχαν σε παιχνίδια ρόλων. Το μάθημα των Αρχαίων μετατράπηκε σε μια δημιουργική και εκφραστική εμπειρία, ενισχύοντας την αυτοεκτίμηση των μαθητών.

Η τεχνολογία δεν αξιοποιήθηκε μόνο για την εύρεση πληροφοριών, αλλά και για τη βαθύτερη κατανόηση του ύφους, της λογοτεχνικότητας και των διαθεματικών συνδέσεων. Η προφορική επικοινωνία ενισχύθηκε από τη συνεργασία εκπαιδευτικού και μαθητών και άνοιξε τον δρόμο για νέες διδακτικές προσεγγίσεις.

Επιπλέον, βελτιώθηκαν οι ψηφιακές δεξιότητες των μαθητών, ο κριτικός και πολιτειακός γραμματισμός τους. Παράλληλα, συνέβαλε στον δημιουργικό συνδυασμό Αρχαίων Ελληνικών και ΤΠΕ, προσφέροντας μια ανανεωμένη προσέγγιση στο μάθημα.

Τέλος, η συγκεκριμένη διδακτική πρόταση είναι ένα καλό παράδειγμα, που αποδεικνύει τον τρόπο που μπορούν να χρησιμοποιηθούν τα ψηφιακά εργαλεία σε δια ζώσης διδασκαλία και μπορεί να ενισχύσει τη διεπιστημονική προσέγγιση στη μάθηση. Προσέγγιση, που απουσιάζει από το ελληνικό σχολείο. Σύμφωνα με τα νέα Προγράμματα Σπουδών, η ενσωμάτωση ψηφιακών μέσων μετατρέπει τα Αρχαία σε μάθημα που εμπνέει, καλλιεργεί τη δημιουργικότητα και ενισχύει τις διαπροσωπικές σχέσεις. Ωστόσο, για να προχωρήσουν τέτοιες καινοτομίες, χρειάζεται καλά εκπαιδευμένο προσωπικό. Η γνωση αυτή θα δράσει πολλαπλά, αφού θα αναπλάσσει πεποιθήσεις και θα κάμψει αντιστάσεις που η άγνοια δημιουργεί, ώστε οι προτεινόμενες πρακτικές να μπορέσουν να εφαρμοστούν ουσιαστικά στην τάξη. Επιπλέον, κρίνεται απαραίτητο να υπάρξουν κατάλληλες υλικοτεχνικές υποδομές και αναμόρφωση του αναλυτικού προγράμματος του σχολείου

Η δεύτερη έρευνα της Δάλλα, Π. (2025), αφορά το σχεδιασμό εξ Αποστάσεως Εκπαιδευτικού υλικού για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλωσσας στη Γ΄ Γυμνασίου και πιο συγκεκριμένα την 8η ενότητα του σχολικού εγχειριδίου της Νεοελληνικής Γλώσσας της Γ’ Γυμνασίου «Μπροστά στο Μέλλον», με σκοπό τη συμπλήρωση, τον εμπλουτισμό και την ενδυνάμωση της διδακτικής και μαθησιακής διαδικασίας (Zawacki-Richter, et al., 2022). Στη μεθοδολογία της έρευνας έγινε ανάλυση, σχεδιασμός και δόμηση του ΕΥ βασισμένο στην Τυπολογία West και Λιοναράκη και τα μαθησιακά αποτελέσματα προσδιορίστηκαν βάση της ταξινομίας του Bloom.

Για την αξιολόγηση και εγκυρότητα του ΕΥ αντλήθηκαν στοιχεία από τρεις πηγές:

- (Α) τον Κριτικό Αναγνώστη, (συνεργάτη- σύμβουλο του ερευνητή) που προσφέρει μια κριτική «ματιά» με σκοπό την διαμόρφωση πιο επιστημονικών ερευνητικών κριτηρίων του ερευνητή.
- (Β) 2 ειδικούς της ΕξΑΕ που απάντησαν σε ερωτηματολόγιο που αφορούσε 7 άξονες (1) γλώσσα, γραφή και ύφος του ΕΥ, (2) Μορφή – Παρουσίαση ΕΥ, (3) διδακτικό αντικείμενο, (4) Καθοδήγηση των μαθητών/τριών, (5) υποστήριξη και εμψύχωση των μαθητών/τριών, (6) δυνατότητα διαδραστηκότητας και αλληλεπίδρασης και (7) αξιολόγηση της μαθησιακής πορείας και την ανατροφοδότηση. Δύο ερωτήσεις είναι ανοιχτού τύπου και οι υπόλοιπες κλειστού

τύπου διαμορφωμένες σε 5βάθμια κλίμα Likert (1=καθόλου < 5=πάρα πολύ). Τα δεδομένα συλλέχθηκαν ηλεκτρονικά μέσω google form και

- (Γ) 3 ειδικοί του γνωστικού αντικείμένου, εν ενεργεία καθηγητών συμβούλων του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από 15 ερωτήσεις εκ των οποίων 12 κλειστού τύπου διαμορφωμένες σε 5βάθμια κλίμα Likert (1=καθόλου < 5=πάρα πολύ) και 3 ερωτήσεις ανοιχτού τύπου. Οι ερωτήσεις αξιολογούν τα κριτήρια: (1) συνάφεια με την εξΑΕ, (2) Καθοδήγηση (3) Αλληλεπίδραστικότητα (4) Επεξηγηματικότητα (5) Αξιολόγηση – πρόοδος (6) Εμψύχωση / Ενθάρρυνση (7) ελευθερία χρόνου και ρυθμού μελέτης (8) Αυτονομία ΕΥ, (9) Οικειότητα/κατανόηση (10) ψηφιακό υλικό (11) Δραστηριότητες αξιολόγησης/αυτοαξιολόγησης (12) καταλληλότητα. Τα δεδομένα συλλέχθηκαν ηλεκτρονικά μέσω google form.

Διερευνήθηκαν 5 ερευνητικά ερωτήματα:

- *Κατά πόσο είναι δυνατό να ακολουθηθούν τα βήματα του μοντέλου σχεδιασμού ΕΥ, West & Lionarakis, ώστε να δημιουργηθεί ΕΥ για το γλωσσικό μάθημα και να χρησιμοποιηθεί σε εξ αποστάσεως μαθησιακή διαδικασία.
- Σε ποιον βαθμό το συγκεκριμένο ΕΥ, που δημιουργήθηκε πληροί τις προϋποθέσεις και τις αρχές δημιουργίας ΕΥ για ΕξΑΕ.
- Σε ποιο βαθμό το συγκεκριμένο ΕΥ, μπορεί να είναι αποτελεσματικό συμπληρωματικό εκπαιδευτικό εργαλείο ΕξΑΕ και να εξυπηρετεί τον σκοπό του, δηλαδή τη διδασκαλία του γλωσσικού σε μαθητές της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης;
- Ποια χαρακτηριστικά θα πρέπει να διαθέτει ένα ΕΥ προκειμένου να ανταποκρίνεται στα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, όπως τίθενται στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος «Νεοελληνική Γλώσσα» της Γ΄ Γυμνασίου;
- Ποια χαρακτηριστικά θα πρέπει να διαθέτει ένα ΕΥ ώστε να κριθεί επαρκές με βάση την επιστημονική του εγκυρότητα, σε ένα εκπαιδευτικό σενάριο σε εξ αποστάσεως εκπαιδευτικό πλαίσιο.

Από τη μελέτη των αποτελεσμάτων προκύπτει ότι έχουν διερευνηθεί σε βάθος όλα τα ερωτήματα. Από τα ευρήματα της έρευνας προέκυψαν τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά στοιχεία, τα οποία συμβάλλουν ουσιαστικά στην κατανόηση των χαρακτηριστικών του ΕΥ.

Οι ειδικοί τόσο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης όσο και του αντίστοιχου γνωστικού αντικειμένου απάντησαν σε ερωτήσεις που αφορούσαν και τους δύο τομείς. Τα δεδομένα έδειξαν ότι το ΕΥ σχεδιάστηκε σύμφωνα με τις αρχές και τις απαιτήσεις της εξΑΕ, χρησιμοποιώντας γλώσσα και ύφος προσιτό και υποστηρικτικό προς τον μαθητή. Με αυτόν τον τρόπο διευκολύνεται η υπέρβαση δυσκολιών, ενώ ενισχύεται η ενεργός εμπλοκή του μαθητή μέσα από διαδραστικές δραστηριότητες, αναπτύσσοντας παράλληλα την αυτονομία και την κριτική του σκέψη. Επιπλέον, το υλικό μπορεί να υποκαταστήσει αποτελεσματικά την απουσία δια ζώσης διδασκαλίας, εφόσον υπάρχει επαρκής καθοδήγηση μέσω του οδηγού και του βοηθού μελέτης, αλλά και των υπόλοιπων συνοδευτικών εργαλείων.

Παράλληλα, οι ειδικοί και ο Κριτικός Αναγνώστης έδωσαν ιδιαίτερη έμφαση στη μορφή και την οπτικοακουστική παρουσίαση του ΕΥ, υπογραμμίζοντας ότι τα στοιχεία αυτά είναι καθοριστικά για την προσέλκυση και τη συμμετοχή των μαθητών. Προτείνουν τη χρήση πιο ζωντανών χρωμάτων, την ενσωμάτωση ποικίλων ψηφιακών μέσων, όπως QR codes που παραπέμπουν σε βίντεο, τη χρήση ψηφιακών εφαρμογών, τη βελτιστοποίηση των ηχητικών πόρων και την επικαιροποίηση της γλώσσας, ώστε το υλικό να είναι τεχνολογικά σύγχρονο και πιο ελκυστικό. Επιπλέον, οι ειδικοί έκαναν σημαντικές παρατηρήσεις σχετικά με την προσβασιμότητα του ΕΥ. Παρόλο που το εξ αποστάσεως υλικό είναι από μόνο του πιο προσβάσιμο σε σχέση με το έντυπο —καθώς οι χρήστες μπορούν να αξιοποιήσουν εργαλεία προσβασιμότητας σε υπολογιστές, tablets και κινητά— τονίζεται ότι πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι μαθησιακές δυσκολίες, οι αισθητηριακές διαταραχές και η ανάγκη το υλικό να υποστηρίζει την εξατομικευμένη μάθηση. Τέλος, επισημαίνεται η σημασία του συνεχούς εκσυγχρονισμού του ΕΥ σε κάθε πιθανό μελλοντικό ανασχεδιασμό, τόσο ως προς τη δομή και τη ροή, όσο και ως προς τα ψηφιακά μέσα, την αισθητική και την προσβασιμότητα.

Οι Τσακιρέλη et al.(2023) στη μελέτη τους σχεδιάστηκε, υλοποιήθηκε και αξιολογήθηκε εκπαιδευτικό υλικό για τη διδασκαλία της ενότητας των Αρχαίων Ελληνικών της Γ΄ Λυκείου. Το υλικό αφορούσε την *Αλληγορία του Σπηλαίου* από την *Πολιτεία* του Πλάτωνα και χρησιμοποιήθηκε υποστηρικτικά στο πλαίσιο συμπληρωματικής εξ αποστάσεως διδασκαλίας, με στόχο να διευκολύνει την κατανόηση των απαιτητικών φιλοσοφικών εννοιών της ενότητας. Στην έρευνα συμμετείχαν τρεις έμπειροι φιλόλογοι στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, οι οποίοι λειτούργησαν ως κριτικοί αναγνώστες, καθώς και

δεκατρείς μαθητές της Γ΄ τάξης του Προτύπου Λυκείου Ηρακλείου από τον προσανατολισμό ανθρωπιστικών σπουδών.

Διερευνήθηκαν τρία κύρια ερωτήματα:

1. κατά πόσο το υλικό ευθυγραμμίζεται με τις αρχές και τη μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης,
2. αν ο σχεδιασμός του ακολουθεί τις αρχές της πολυμεσικής μάθησης και υποστηρίζει το συνομιλιακό μοντέλο,
3. ποιες είναι οι απόψεις εκπαιδευτικών και μαθητών σχετικά με τα πλεονεκτήματα και τις αδυναμίες του.

Ο σχεδιασμός του υλικού βασίστηκε στις αρχές της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, στο μοντέλο West–Λιοναράκη, στη θεωρία πολυμεσικής μάθησης του Mayer και στο συνομιλιακό μοντέλο της Laurillard, με στόχο τη δημιουργία ενός μαθητοκεντρικού και διαδραστικού περιβάλλοντος μάθησης. Η ανάπτυξη έγινε στο H5P, αξιοποιώντας εργαλεία όπως Doodly, Plotagon Studio, Wordwall, Jigsawplanet, Bookcreator και Padlet, ενώ η διάθεση του υλικού πραγματοποιήθηκε μέσω της πλατφόρμας Chamilo. Κάθε ενότητα περιλάμβανε εισαγωγικό μέρος, κύριο διδακτικό υλικό, δραστηριότητα σε forum και, σε κάποιες περιπτώσεις, προαιρετική εργασία. Η έρευνα ακολούθησε ποιοτική προσέγγιση με θεματική ανάλυση, χρησιμοποιώντας ερωτηματολόγια ανοιχτών ερωτήσεων.

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το ψηφιακό υλικό ήταν καλά δομημένο, παρείχε επαρκή καθοδήγηση και ανατροφοδότηση και υποστήριζε την κατανόηση εννοιών που παρέμεναν δυσνόητες στη διά ζώσης διδασκαλία. Εκπαιδευτικοί και μαθητές εξέφρασαν θετικές εντυπώσεις, σημειώνοντας ότι η διαδραστικότητα και η πολυτροπικότητα του υλικού προάγουν την αυτομάθηση και διευκολύνουν την εμβάθυνση στο φιλοσοφικό περιεχόμενο. Επιπλέον, το συνομιλιακό μοντέλο ενδυνάμωσε την ενεργό συμμετοχή των μαθητών και ανέδειξε τη σημασία της ανταλλαγής ιδεών.

Ωστόσο, καταγράφηκαν και ορισμένες αδυναμίες, όπως η περιορισμένη σύνδεση με προϋπάρχουσες γνώσεις, Το άβαταρ κατά την παρουσίαση ήταν πολύ στατικό, θα έπρεπε να έχει ένα πιο ενεργό ρόλο και η υπερβολική χρήση συνδέσμων για περαιτέρω μελέτη. Οι ερευνητές προτείνουν την εφαρμογή παρόμοιων μελετών σε μεγαλύτερο δείγμα και τη

σύγκριση της αποτελεσματικότητας της εξ αποστάσεως διδασκαλίας με τη συμβατική διδασκαλία στο σχολείο.

3.2 Σύνοψη

Στην προηγούμενη ενότητα έγινε μια επισκόπηση των εμπειριών ερευνητών και εκπαιδευτικών σχετικά με την αξιοποίηση εφαρμογών Τεχνολογιών Πληροφοριών και Επικοινωνιών ΤΠΕ στη δημιουργία ΕΥ. Οι ερευνητές επιχείρησαν να εφαρμόσουν τις εφαρμογές είτε δια ζώσης, είτε εξ αποστάσεως. Απο τα συμπεράσματα των ερευνών προκύπτει ότι και οι τρεις έρευνες συγκλίνουν στη συμβολή των ΤΠΕ στη διδασκαλία, είτε δια ζώσης, είτε εξ αποστάσεως, στην ενίσχυση της μαθησιακής εμπλοκής και στη βελτίωση της ποιότητας του εκπαιδευτικού υλικού. Ωστόσο, καθεμία εστιάζει σε διαφορετικές διαστάσεις και αναδεικνύει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, προσφέροντας μια σφαιρική εικόνα για τον ρόλο των ψηφιακών μέσων στη σύγχρονη εκπαίδευση.

Πιο συγκεκριμένα και στις τρεις μελέτες προκύπτει ότι η ενσωμάτωση ψηφιακών εργαλείων: ενισχύει τη μαθητοκεντρική προσέγγιση, μέσα από διαδραστικές δραστηριότητες και πολυτροπικά μέσα, προάγει την κριτική σκέψη, την αυτονομία και την εμβάθυνση στο γνωστικό αντικείμενο, αυξάνει τη μαθησιακή κινητοποίηση, χάρη στη χρήση ελκυστικών τεχνολογικών εφαρμογών, καλλιεργεί ψηφιακές, επικοινωνιακές και κοινωνικές δεξιότητες, όπως η συνεργασία, η δημιουργικότητα και η συμμετοχή σε συζητήσεις, αναδεικνύει τη σημασία οπτικοακουστικής βελτίωσης και προσβασιμότητας του ψηφιακού υλικού. Σε όλες τις έρευνες, μαθητές και εκπαιδευτικοί εμφανίζονται θετικοί απέναντι στη χρήση ΤΠΕ, επιβεβαιώνοντας ότι η τεχνολογία διευκολύνει την κατανόηση σύνθετων εννοιών και ενισχύει την ενεργό συμμετοχή.

Παρά τις κοινές διαπιστώσεις, οι τρεις έρευνες διαφοροποιούνται ως προς το επίκεντρο και το είδος του υλικού που αξιολογούν. Η **1η έρευνα**: είναι μια δια ζώσης διδασκαλία φιλολογικού μαθήματος με ΤΠΕ και εστιάζει στην καινοτομία στη συμβατική τάξη. Αναδεικνύει ότι οι μαθητές: απολαμβάνουν ομαδοσυνεργατικές και δημιουργικές δραστηριότητες, αναπτύσσουν δεξιότητες του 21ου αιώνα, ενισχύουν την αυτοεκτίμηση τους μέσα από δημιουργία ψηφιακών προϊόντων. Η τεχνολογία χρησιμοποιείται ως μέσο

δημιουργικής έκφρασης και κατανόησης λογοτεχνικών/ρητορικών κειμένων. Αναφέρεται η ανάγκη επιμόρφωσης εκπαιδευτικών και η έλλειψη υλικοτεχνικών υποδομών.

Η 2η έρευνα: είναι αξιολόγηση εξ αποστάσεως εκπαιδευτικού υλικού από ειδικούς. Εστιάζει στη μορφή, προσβασιμότητα και παιδαγωγική καταλληλότητα του ΕΥ. Αναδεικνύει: τη σημασία φιλικής γλώσσας, την ανάγκη για διαδραστικότητα και σαφή δομή, την καθοδήγηση μέσω οδηγού μελέτης και υποστηρικτικών εργαλείων. Παρουσιάζει όμως, κάποιες ελλείψεις στην οπτικοακουστική ποιότητα, στη χρήση QR codes, πολυμέσων και ψηφιακών εφαρμογών. Επίσης, αφήνει να δημιουργηθούν ερωτήματα ως προς την προσβασιμότητα και την εξατομίκευση της μάθησης, θέματα που απουσιάζουν από την 1η έρευνα.

Η **3η έρευνα** είναι σχεδιασμός και αξιολόγηση πολυμεσικού υλικού (H5P), που εστιάζει στη θεωρητική τεκμηρίωση του σχεδιασμού (West–Λιοναράκης, Mayer, Laurillard) και αναδεικνύει: ότι η πολυμεσικότητα διευκολύνει την κατανόηση δύσκολων εννοιών, η διαδραστικότητα προάγει την αυτομάθηση και το συνομιλιακό μοντέλο ενισχύει την ανταλλαγή ιδεών. Επισημαίνει αδυναμίες όπως: υπερβολική χρήση υπερσυνδέσμων, στατικότητα του avatar, ανεπαρκής ενεργοποίηση προϋπάρχουσας γνώσης. Σε αντίθεση με τις άλλες δύο, αυτή η έρευνα είναι στενά προσανατολισμένη σε ψηφιακές πλατφόρμες και ζητήματα τεχνικού σχεδιασμού.

Συνολικά, οι έρευνες καταδεικνύουν ότι η αξιοποίηση των ΤΠΕ: βελτιώνει την ποιότητα της μάθησης, τόσο σε δια ζώσης όσο και σε εξ αποστάσεως περιβάλλον, προάγει αυθεντικές μαθησιακές εμπειρίες μέσω πολυτροπικών, δημιουργικών και διαδραστικών δραστηριοτήτων, καθιστά το εκπαιδευτικό υλικό πιο ελκυστικό και αποτελεσματικό, όταν συνοδεύεται από κατάλληλο παιδαγωγικό σχεδιασμό. Ωστόσο, για την επιτυχημένη εφαρμογή τέτοιων προσεγγίσεων απαιτούνται: συστηματική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, επαρκείς υποδομές, συνεχής επικαιροποίηση του εκπαιδευτικού υλικού, ενσωμάτωση αρχών προσβασιμότητας, εμπέδωση παιδαγωγικών μοντέλων που στηρίζουν την ενεργό μάθηση. Έτσι, οι τρεις έρευνες, παρότι διαφορετικές μεταξύ τους, αλληλοσυμπληρώνονται και δημιουργούν μια συνεκτική εικόνα που επιβεβαιώνει ότι οι ΤΠΕ αποτελούν βασικό μοχλό εκσυγχρονισμού κάθε σύγχρονου εκπαιδευτικού υλικού, όπως και του δικού μου που ακολουθεί.

3.3 Εφαρμογές που χρησιμοποιήθηκαν στο παρόν εκπαιδευτικό υλικό

Η ανάπτυξη του ψηφιακού μαθήματος με τίτλο «Η Δύναμη του Λόγου: η Τέχνη της Πειθούς και τα Ρητορικά Αγωνίσματα» βασίστηκε στη συνδυαστική αξιοποίηση σύγχρονων ψηφιακών εφαρμογών και εργαλείων, τα οποία επιλέχθηκαν με γνώμονα τη δημιουργία ενός πολυτροπικού και διαδραστικού μαθησιακού περιβάλλοντος. Η επιλογή των συγκεκριμένων εφαρμογών δεν πραγματοποιήθηκε τυχαία, αλλά στηρίχθηκε σε παιδαγωγικά, τεχνολογικά και διδακτικά κριτήρια, με στόχο την ενίσχυση της ενεργητικής συμμετοχής των εκπαιδευόμενων, τη διευκόλυνση της κατανόησης σύνθετων εννοιών και την υποστήριξη των αρχών της Πολυμεσικής Μάθησης (Mayer, 2017), καθώς και των αρχών της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Η ανάπτυξη του εκπαιδευτικού υλικού στηρίχθηκε στη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου μαθησιακού περιβάλλοντος, το οποίο ενσωματώνει πολυμεσικά στοιχεία, διαδραστικές δραστηριότητες και συνεργατικά εργαλεία. Η χρήση ποικίλων ψηφιακών εφαρμογών επέτρεψε τη δημιουργία ενός εκπαιδευτικού περιεχομένου που ανταποκρίνεται στις σύγχρονες ανάγκες της εκπαίδευσης και υποστηρίζει τη διαφοροποιημένη μάθηση.

Αξιοποίηση του H5P για τη δημιουργία διαδραστικού εκπαιδευτικού περιεχομένου

Η βασική ανάπτυξη του εκπαιδευτικού υλικού πραγματοποιήθηκε μέσω του ανοικτού λογισμικού H5P https://h5p.org/, το οποίο αποτελεί ένα ιδιαίτερα διαδεδομένο εργαλείο για τη δημιουργία διαδραστικών μαθησιακών δραστηριοτήτων. Η συγκεκριμένη εφαρμογή επιλέχθηκε λόγω της ευελιξίας που προσφέρει στη δημιουργία πολυμεσικού περιεχομένου, καθώς επιτρέπει την ενσωμάτωση κειμένου, εικόνας, ήχου και βίντεο σε ένα ενιαίο περιβάλλον.

Μέσω του H5P δημιουργήθηκαν δραστηριότητες αυτοαξιολόγησης, διαδραστικά βίντεο και παρουσιάσεις με ενσωματωμένες ερωτήσεις κατανόησης. Οι δραστηριότητες αυτές ενισχύουν την ενεργητική μάθηση, καθώς οι εκπαιδευόμενοι καλούνται να αλληλεπιδρούν με το περιεχόμενο και να εφαρμόζουν τις νέες γνώσεις. Επιπλέον, το εργαλείο παρέχει άμεση ανατροφοδότηση, γεγονός που συμβάλλει στη βελτίωση της μαθησιακής διαδικασίας και στην ανάπτυξη μεταγνωστικών δεξιοτήτων. Η χρήση του H5P υποστηρίζει την αρχή της κατάτμησης της πληροφορίας, επιτρέποντας την παρουσίαση του

περιεχομένου σε μικρά, οργανωμένα τμήματα κι έτσι αποφεύγεται η γνωστική υπερφόρτωση. Παράλληλα, διευκολύνει την εφαρμογή της αρχής της πολυμεσικότητας, καθώς συνδυάζει πολλαπλά κανάλια παρουσίασης της πληροφορίας.

Οργάνωση του μαθήματος στην πλατφόρμα Students edivea.net

Μετά τη δημιουργία του διαδραστικού υλικού, το εκπαιδευτικό περιεχόμενο οργανώθηκε σε μορφή ολοκληρωμένου μαθήματος στην πλατφόρμα Students edivea.net https://students.edivea.net/. Η συγκεκριμένη πλατφόρμα, που προτάθηκε από το τμήμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Κρήτης, υποστηρίζει τη δομημένη παρουσίαση εκπαιδευτικού υλικού και την οργάνωση της μαθησιακής πορείας. Η πλατφόρμα επιτρέπει τη δημιουργία ενοτήτων και υποενοτήτων, τη διαδοχική παρουσίαση του περιεχομένου και την εύκολη πλοήγηση των εκπαιδευόμενων. Παράλληλα, υποστηρίζει την αυτορρυθμιζόμενη μάθηση, καθώς οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να προχωρούν με τον δικό τους ρυθμό και να επανέρχονται σε προηγούμενα σημεία του μαθήματος. Η δομημένη παρουσίαση του υλικού ενισχύει την οργάνωση της γνώσης και συμβάλλει στην αποτελεσματικότερη κατανόηση του περιεχομένου. Επιπλέον, η πλατφόρμα παρέχει τη δυνατότητα ενσωμάτωσης ποικίλων πολυμεσικών στοιχείων, ενισχύοντας τη διαφοροποίηση της διδασκαλίας.

Δημιουργία ψηφιακών αφηγήσεων μέσω της εφαρμογής Plotagon

Για τη δημιουργία ψηφιακών αφηγήσεων χρησιμοποιήθηκε η εφαρμογή Plotagon https://www.plotagon.com/, η οποία επιτρέπει τη δημιουργία κινούμενων χαρακτήρων που παρουσιάζουν το εκπαιδευτικό περιεχόμενο. Στο συγκεκριμένο εκπαιδευτικό υλικό δημιουργήθηκε εκτός από τις ψηφιακές αφηγήσεις και το avatar της εκπαιδευτικού, το οποίο λειτουργεί ως αφηγητής και καθοδηγητής της μαθησιακής διαδικασίας. Η χρήση του avatar συμβάλλει στην εφαρμογή της αρχής της προσωποποίησης της μάθησης, καθώς δημιουργεί ένα πιο φιλικό και οικείο μαθησιακό περιβάλλον. Επιπλέον, η αφήγηση σε β΄ ρηματικό πρόσωπο ενισχύει την αλληλεπίδραση με τον εκπαιδευόμενο και αυξάνει το ενδιαφέρον του. Η αξιοποίηση αφηγηματικών τεχνικών μέσω της εφαρμογής Plotagon διευκολύνει τη σύνδεση της θεωρητικής γνώσης με παραδείγματα και βιωματικές εμπειρίες, ενισχύοντας τη βαθύτερη κατανόηση των εννοιών.

Επεξεργασία και παραγωγή βίντεο μέσω του Kdenlive

Η δημιουργία και επεξεργασία των εκπαιδευτικών βίντεο πραγματοποιήθηκε μέσω του λογισμικού Kdenlive https://kdenlive.org/, το οποίο αποτελεί ένα ισχυρό εργαλείο επεξεργασίας πολυμεσικού υλικού. Η εφαρμογή επιλέχθηκε λόγω των δυνατοτήτων που παρέχει στην επεξεργασία εικόνας και ήχου, κάνοντας για παράδειγμα αφαίρεση φόντου, καθώς και στη δημιουργία επαγγελματικού εκπαιδευτικού υλικού. Η χρήση βίντεο συμβάλλει στην ενίσχυση της οπτικοακουστικής μάθησης και στη διευκόλυνση της κατανόησης σύνθετων εννοιών. Επιπλέον, τα βίντεο βοηθούν στη διατήρηση του ενδιαφέροντος των εκπαιδευόμενων και υποστηρίζουν διαφορετικά μαθησιακά στυλ.

Χρήση της εφαρμογής Ezgif για τη δημιουργία κινούμενων στοιχείων

Η εφαρμογή Ezgif https://ezgif.com/ χρησιμοποιήθηκε για τη δημιουργία κινούμενων εικόνων και τη βελτίωση της εκφραστικότητας του avatar. Η χρήση κινούμενων στοιχείων συμβάλλει στην αύξηση της προσοχής των εκπαιδευόμενων και στη βελτίωση της συγκράτησης της πληροφορίας. Η εφαρμογή επιτρέπει τη δημιουργία απλών, αλλά αποτελεσματικών animation, τα οποία υποστηρίζουν την παρουσίαση της γνώσης χωρίς να προκαλούν γνωστική υπερφόρτωση.

Ενίσχυση της συνεργατικής μάθησης μέσω του Padlet

Το εργαλείο Padlet https://padlet.com/ αξιοποιήθηκε για τη δημιουργία συνεργατικών δραστηριοτήτων και την ενεργοποίηση της προϋπάρχουσας γνώσης των εκπαιδευόμενων. Το Padlet λειτουργεί ως ψηφιακός πίνακας, όπου οι εκπαιδευόμενοι μπορούν να αναρτούν ιδέες, απόψεις και πολυμεσικό υλικό. Η χρήση του συγκεκριμένου εργαλείου ενισχύει τη συνεργατική μάθηση και προάγει την κοινωνική διάσταση της εκπαίδευσης. Παράλληλα, συμβάλλει στην ανάπτυξη δεξιοτήτων επικοινωνίας και κριτικής σκέψης.

Δημιουργία εργαλείων αξιολόγησης μέσω του Google Forms

Για την αξιολόγηση των εκπαιδευόμενων χρησιμοποιήθηκε η εφαρμογή Google Forms , https://docs.google.com/forms η οποία παρέχει τη δυνατότητα δημιουργίας ερωτηματολογίων και δραστηριοτήτων αυτοαξιολόγησης. Η εφαρμογή επιτρέπει την άμεση

ανατροφοδότηση, γεγονός που ενισχύει τη μαθησιακή διαδικασία και βοηθά τους εκπαιδευόμενους να αναγνωρίζουν τα λάθη τους. Παράλληλα, διευκολύνει τη συλλογή δεδομένων σχετικά με την πρόοδο των εκπαιδευόμενων και την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού υλικού.

Δημιουργία οπτικού υλικού μέσω της εφαρμογής Canva

Η εφαρμογή Canva http://www.camva.com χρησιμοποιήθηκε για τη δημιουργία γραφικών στοιχείων, παρουσιάσεων και οπτικού υλικού. Η επιλογή της εφαρμογής βασίστηκε στη δυνατότητα δημιουργίας αισθητικά ελκυστικού εκπαιδευτικού περιεχομένου, το οποίο συμβάλλει στη βελτίωση της αναγνωσιμότητας και της κατανόησης των πληροφοριών. Η χρήση γραφικών στοιχείων και οπτικών αναπαραστάσεων υποστηρίζει την αρχή της πολυμεσικότητας και συμβάλλει στην αποτελεσματικότερη επεξεργασία της πληροφορίας.

Δημιουργία Whiteboard Animation μέσω της εφαρμογής Doodly

Η εφαρμογή Doodly http://www.doodly.com χρησιμοποιήθηκε για τη δημιουργία παρουσιάσεων τύπου whiteboard animation, οι οποίες επιτρέπουν την οπτικοποίηση σύνθετων εννοιών μέσω κινούμενων σχεδίων. Η συγκεκριμένη μορφή παρουσίασης χρησιμοποιήθηκε στην τελευταία σελίδα κάθε διδακτικής ενότητας, στην προσπάθειά μου να την συνοψίσω, βάζοντας τα βασικά σημεία. Η εφαρμογή αυτή, συμβάλλει στη διατήρηση του ενδιαφέροντος των εκπαιδευόμενων και διευκολύνει την κατανόηση αφηρημένων εννοιών.

Επεξεργασία βίντεο μέσω της εφαρμογής Unscreen

Η εφαρμογή Unscreen http://www.Unscreen.com αξιοποιήθηκε για την αφαίρεση φόντου από εικόνες και βίντεο για να δημιουργήσω καθαρό οπτικό περιεχόμενο. Η χρήση της εφαρμογής, λοιπόν, συμβάλλει στη βελτίωση της αισθητικής ποιότητας των βίντεο και εικόνων, καθώς και στην εστίαση της προσοχής των εκπαιδευόμενων στο εκπαιδευτικό περιεχόμενο.

Δημιουργία οπτικού υλικού μέσω της εφαρμογής BIG.com

Η εφαρμογή BIG.com http://www.big.com/images/create χρησιμοποιήθηκε για τη δημιουργία και επεξεργασία εικόνων και γραφικών στοιχείων που αξιοποιήθηκαν στο εκπαιδευτικό υλικό. Η χρήση οπτικών στοιχείων υψηλής αισθητικής συμβάλλει στην

προσέλκυση του ενδιαφέροντος των εκπαιδευόμενων και στη βελτίωση της μαθησιακής εμπειρίας.

Υποστήριξη συγγραφής περιεχομένου μέσω της εφαρμογής ChatGPT

Η εφαρμογή ChatGPT https://chatgpt.com αξιοποιήθηκε ως υποστηρικτικό εργαλείο για τη συγγραφή, οργάνωση και βελτίωση του εκπαιδευτικού περιεχομένου. Το εργαλείο αυτό με βοήθησε να δημιουργήσω παραδείγματα, να διαμορφώσω δραστηριότητες και να βελτιώσω τη γλωσσική σαφήνεια του υλικού.

Αξιοποίηση της πλατφόρμας YouTube

Η πλατφόρμα YouTube https://www.youtube.com χρησιμοποιήθηκε για την ενσωμάτωση οπτικοακουστικού υλικού, όπως παραδείγματα ρητορικών αγωνισμάτων και εκπαιδευτικά βίντεο. Η χρήση αυθεντικού οπτικοακουστικού υλικού συμβάλλει στη σύνδεση της θεωρίας με την πράξη και ενισχύει τη βιωματική μάθηση.

Συνολική παιδαγωγική αξιολόγηση των εφαρμογών

Η συνδυαστική αξιοποίηση των παραπάνω εφαρμογών επέτρεψε τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου ψηφιακού μαθησιακού περιβάλλοντος, το οποίο ενσωματώνει τις αρχές της πολυτροπικής μάθησης, της ενεργητικής συμμετοχής και της διαφοροποίησης της διδασκαλίας. Η χρήση πολυμεσικών στοιχείων και διαδραστικών δραστηριοτήτων ενισχύει τη μαθησιακή εμπειρία και συμβάλλει στην ανάπτυξη δεξιοτήτων κριτικής σκέψης, δημιουργικότητας και επικοινωνίας.

Η ανάπτυξη του εκπαιδευτικού υλικού βασίστηκε σε σύγχρονες παιδαγωγικές προσεγγίσεις, οι οποίες δίνουν έμφαση στη μαθητοκεντρική μάθηση και στην αξιοποίηση της τεχνολογίας ως εργαλείου υποστήριξης της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Η χρήση των ψηφιακών εφαρμογών συνέβαλε στη δημιουργία ενός ευέλικτου και δυναμικού μαθησιακού περιβάλλοντος, το οποίο ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της σύγχρονης εκπαίδευσης.

4 Μεθοδολογια εφαρμογής και αξιολόγησης

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζεται η μεθοδολογική προσέγγιση που ακολουθήθηκε κατά τη διάρκεια της παρούσας έρευνας. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι: (1) ο σχεδιασμός και υλοποίηση ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού για τη διδασκαλία της Ρητορικής σε μαθητές Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, αξιοποιώντας την μεθοδολογία της εξ αποστάσεως και (2) αποτίμηση του ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού από ειδικούς της ΕξΑΕ, και μαθητές Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

4.1 Μεθοδολογία ανάπτυξης ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού

Μέσα από την έρευνα που πραγματοποιήθηκε, σχεδιάστηκε το ψηφιακό μάθημα «Η Δύναμη του Λόγου: η Τέχνη της Πειθούς και τα Ρητορικά Αγωνίσματα». Αξίζει να σημειωθεί εδώ ότι η ιδέα, όπως και πολύ από το οπτικό υλικό, για παράδειγμα αφίσα εξώφυλλου, φωτογραφίες και βίντεο διττών λόγων είναι πρωτότυπα και ανήκουν στο υλικό του Ομίλου Ρητορικής του 7ου ΓΕΛ Ηρακλείου, που 8 χρόνια τώρα είμαι υπεύθυνη, ενώ χρησιμοποιήθηκαν κατόπιν απαιτούμενης άδειας. Ο σύνδεσμος στον οποίο έχει αναρτηθεί το μάθημα είναι: https://students.edivea.net/courses/133 .

Εικόνα 2. Η αρχική σελίδα του μαθήματος- Εξώφυλλο

Ο σχεδιασμός του υλικού πραγματοποιήθηκε με τη χρήση του ανοικτού λογισμικού **H5P** και στη συνέχεια οργανώθηκε σε μορφή μαθήματος στην πλατφόρμα **Students edivea.net**. Για τη δημιουργία των ψηφιακών αφηγήσεων αξιοποιήθηκαν τα εργαλεία **Plotagon** και **Doodly**, η επεξεργασία βίντεο έγινε στο πρόγραμμα επεξεργασίας βίντεο **Kdenlive**, ενώ οι εισαγωγικές δραστηριότητες βασίστηκαν σε εφαρμογές **web 2.0**, όπως το **Padlet** και το **Google Form**. Όλα τα πολυμεσικά στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν —ήχοι, κινούμενες εικόνες, avatar κ.λπ.— καταγράφονται αναλυτικά στο Παράρτημα.

Το θεωρητικό υπόβαθρο του ΕΥ δεν βασίστηκε μόνο σε σχολικά εγχειρίδια, αλλά κυρίως είναι αποτέλεσμα μελέτης των ΦΕΚ και Οδηγιών του Υπουργείου σχετικά με το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας, τους Ομίλους και τους Αγώνες Ρητορικής. Κατά την ανάπτυξή του χρησιμοποιείται ένα avatar, η εκπαιδευτικός κυρία Ελένη, κεντρικό πρόσωπο, που έχει το ρόλο της αφηγήτριας. Το avatar δεν είναι στατικό, αλλά, δημιουργήθηκε με το λογισμικό Plotagon και την εφαρμογή ezgif.com για να δοθεί η απαιτούμενη κίνηση στο σώμα και το πρόσωπο. Η κυρία Ελενη με τρόπο φιλικό και ελκυστικό καλοσορίζει, καθοδηγεί, επεξηγεί και ενθαρρύνει, όπου το ΕΥ χρειάζεται σύμωνα με τις αρχές της ενσωμάτωσης, της φωνής και της προσωποποίησης του Mayer.

Εικόνα 3. Avatar

Ο σχεδιασμός του μαθήματος στηρίχθηκε στις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης του Mayer (2017), καθώς και στην Τυπολογία West – Λιοναράκη (Λιοναράκης, 2001). Σύμφωνα με τις οποίες:

- Ο βασικός κορμός του Ε.Υ. αποτελείται από τα κείμενα, που παρουσιάζονται ταυτόχρονα και εικόνα χωρίς στοιχεία που πλεονάζουν ή περιττές πληροφορίες, σύμφωνα με την πολυμεσική αρχή και τις αρχές του πλεονασμού και της συνοχής.

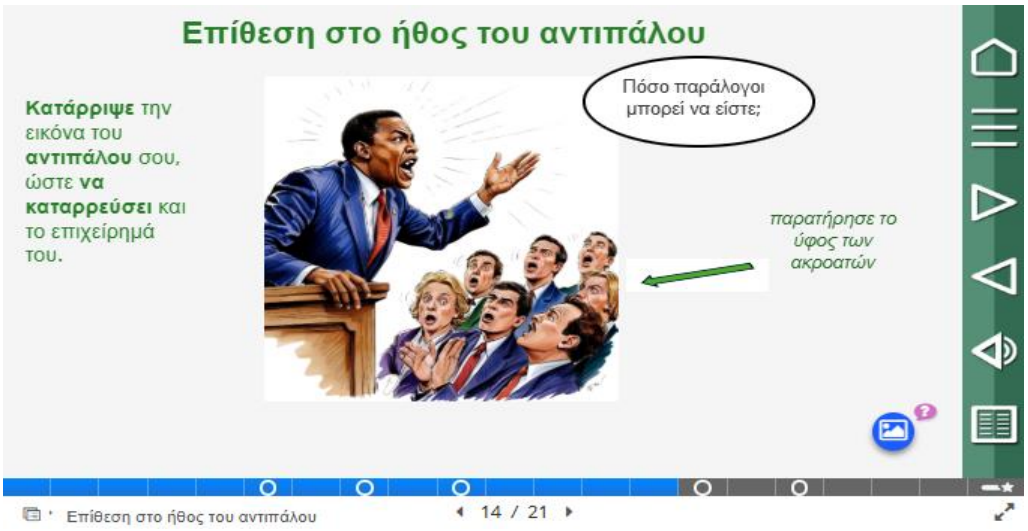

Εικόνα 4. Κείμενο με κείμενο και εικόνα

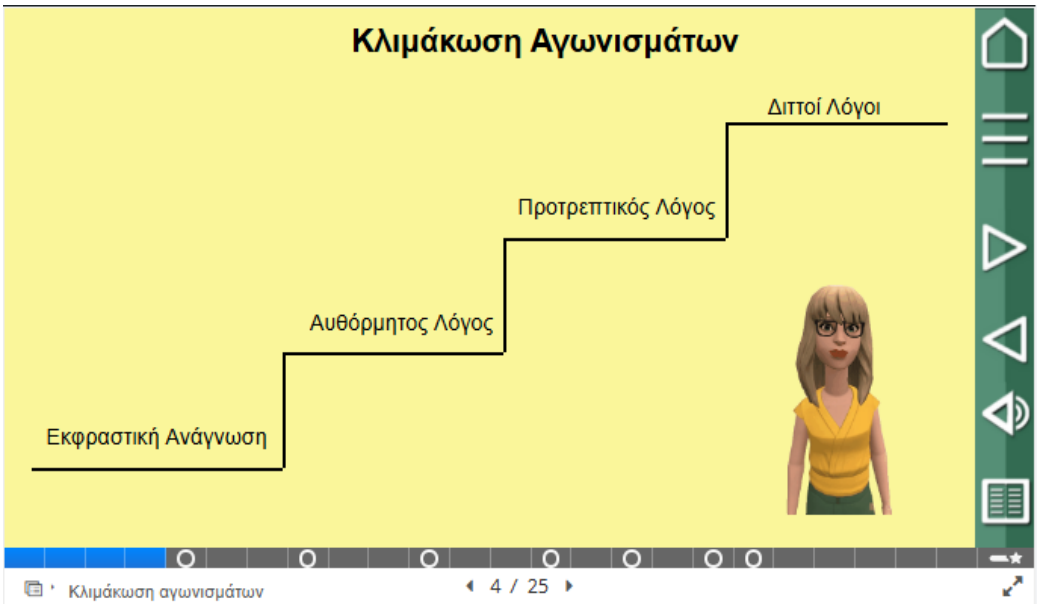

Εικόνα 5. Κείμενο χωρίς πλεονάζοντα στοιχεία

- Το κειμενο παρουσιάζει της πληροφορίες τμηματικά αποφεύγοντας τα μακροσκελή κείμενα (αρχή της κατάτμησης).

Εικόνα 6. Το κείμενο παρουσιάζεται τμηματικά

- Η αρχή της τροπικότητας, της φωνής και της ενσωμάτωσης δίνει τη δυνατότητα αφήγησης του κειμένου από το avatar της εκπαιδευτικού σε β΄ ρηματικό πρόσωπο και ύφος φιλικό.

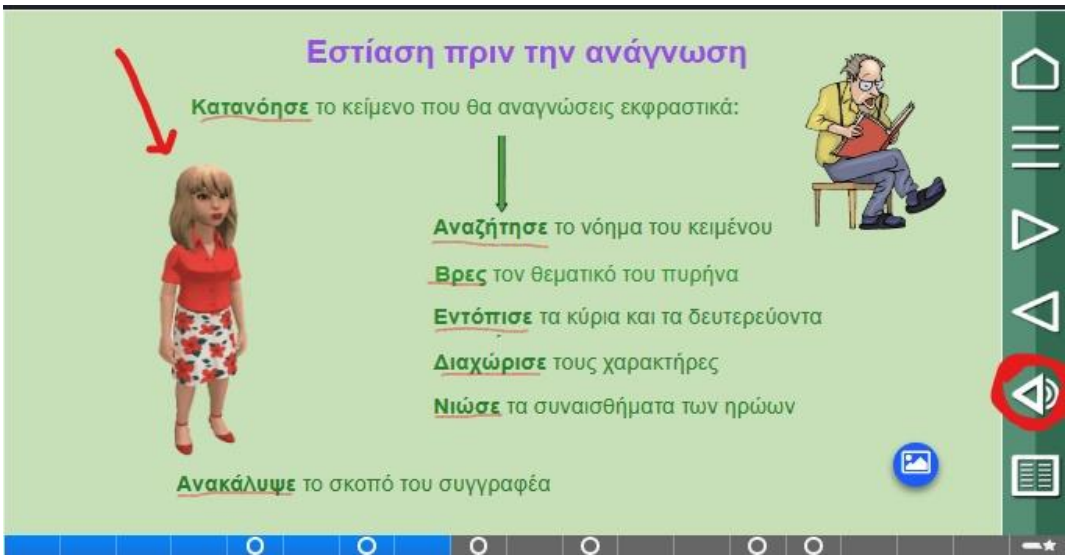

Εικόνα 7. Ενσωμάτωση αφήγησης, avatar και φιλικού ύφους

- Εκτός από το βασικό κείμενο το ΕΥ κατά τον Λιοναράκη πρέπει να περιλαμβάνει προκείμενα στοιχεία όπως: εισαγωγικό βίντεο για τη δομή του ΕΥ. και πληροφορίες για

τη δημιουργό, το σκοπό, τα προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα, τις λέξεις κλειδιά, το χρόνο μελέτης, τα περιεχόμενα, κ.α.

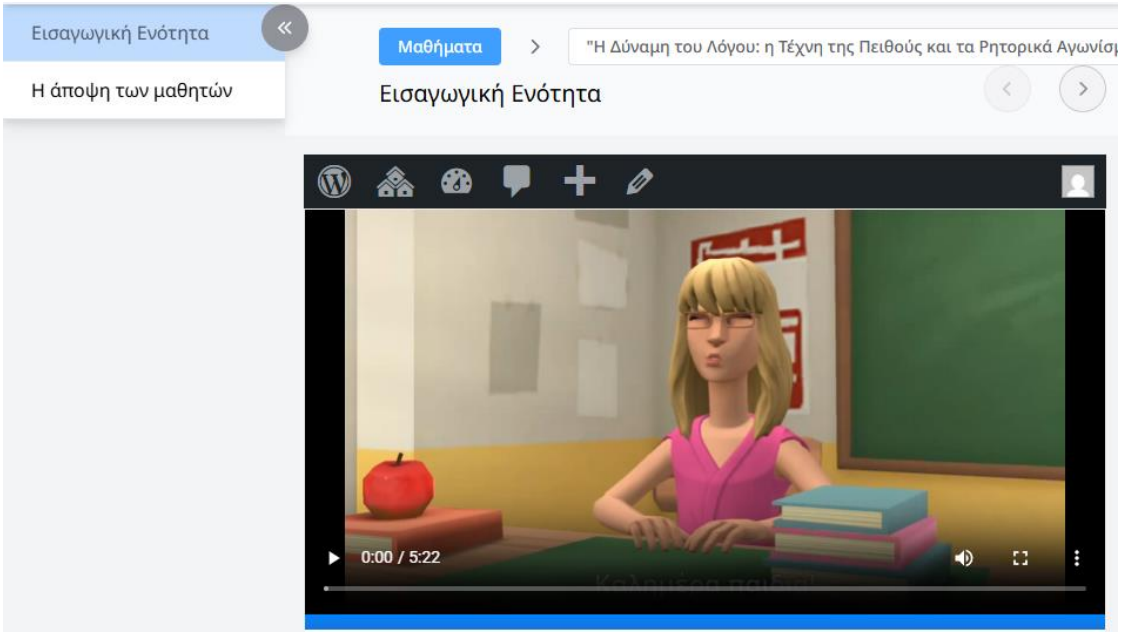

Εικόνα 8. Εισαγωγικό βίντεο

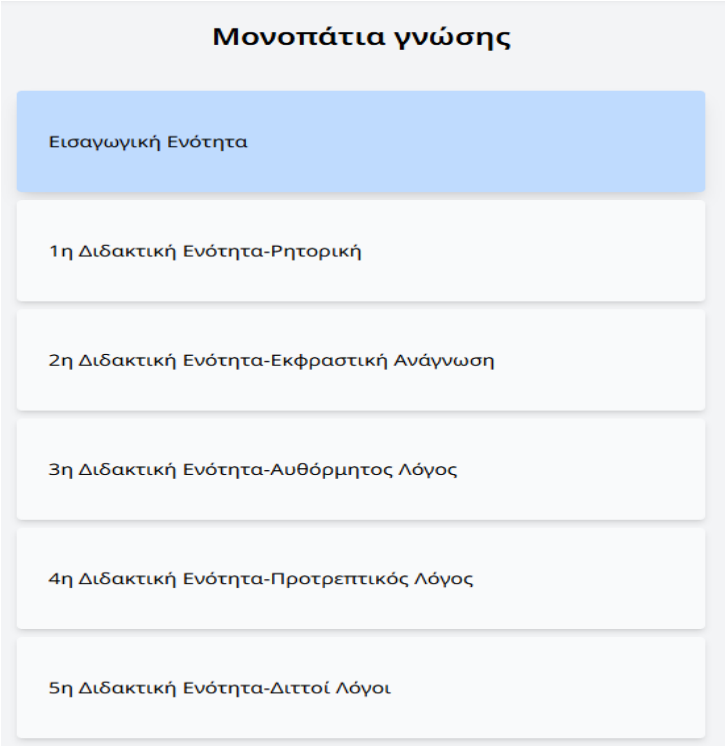

Εικόνα 9. Περιεχόμενα μαθήματος

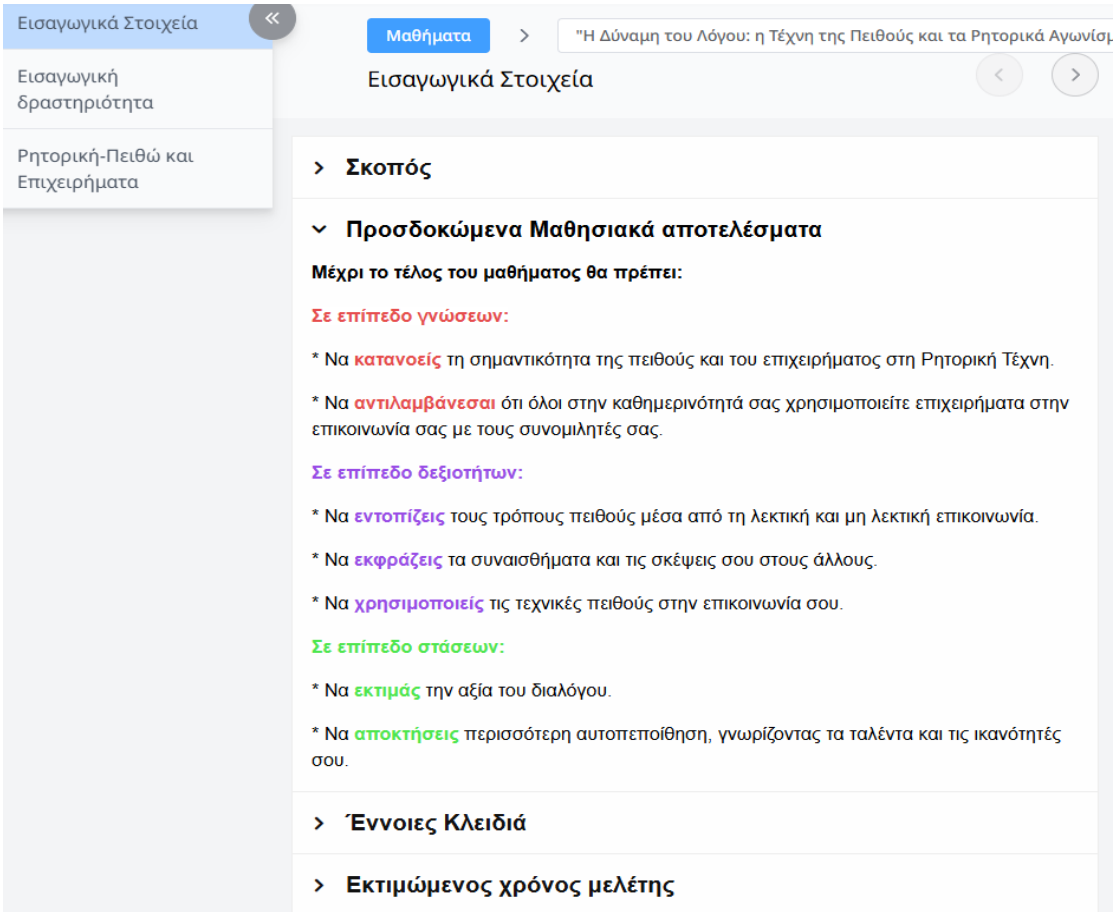

Εικόνα 10. Εισαγωγικά στοιχεία Διδακτικής Ενότητας

Εικόνα 11. ΠεριεχόμεναΔιδακτικής Ενότητας

- Ακόμα, υπάρχουν τα μετακείμενα, δηλαδή η σύνοψη, η βιβλιογραφία, πηγές πολυμέσων και οι προτάσεις περαιτέρω μελέτης, κ.α.

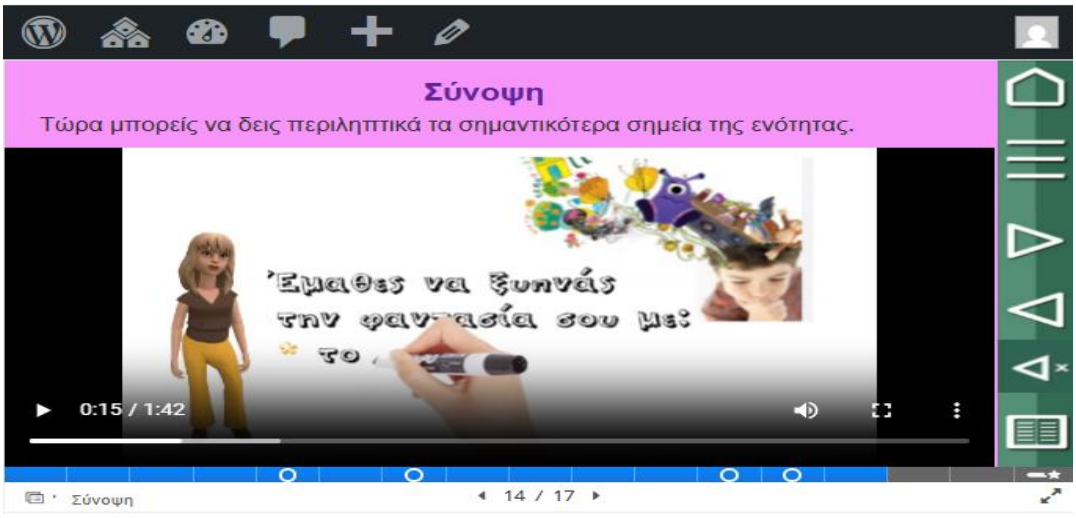

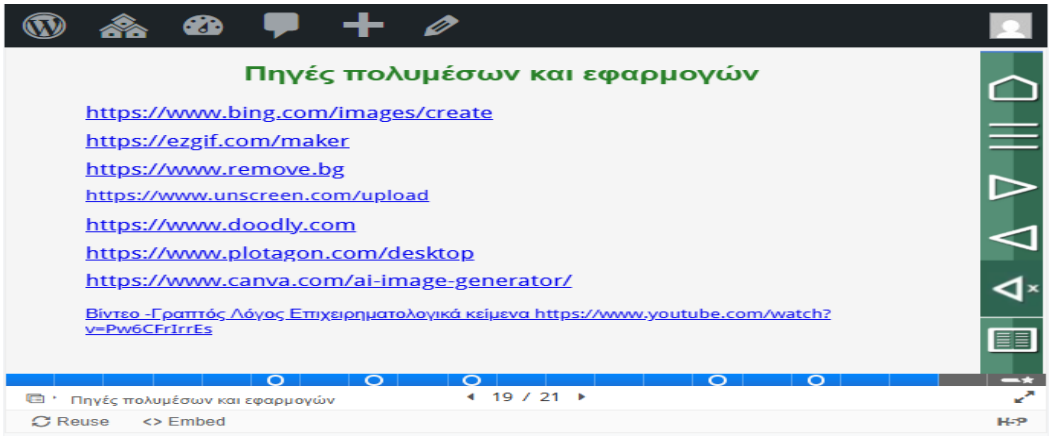

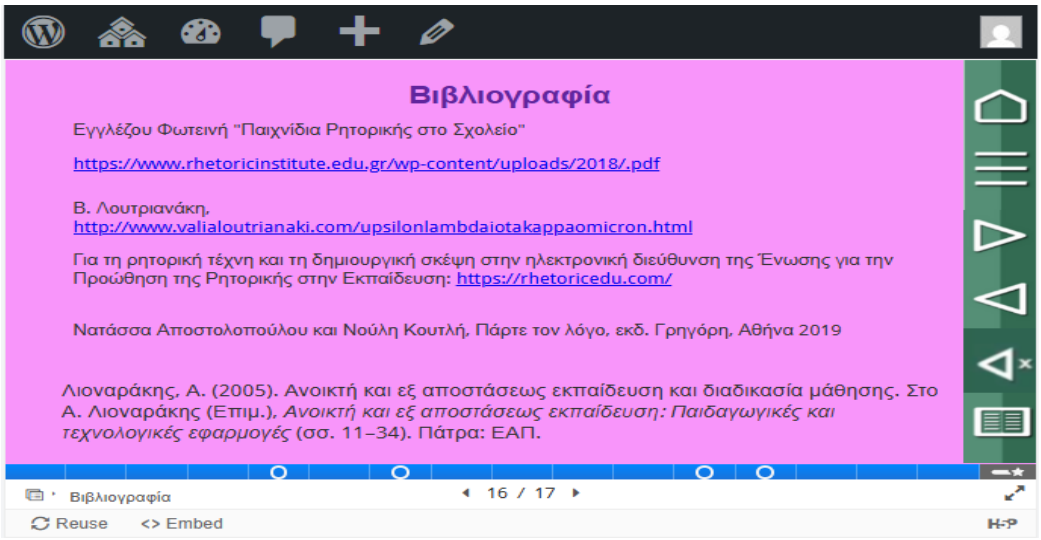

Εικόνα 12. Μετακείμενα

- Εκτός από την 1η Δέσμη (Προκείμενο- Κείμενο- Μετακείμενο), στην Τυπολογία Λιοναράκη υπάρχει η 2η Δέσμη (Διακείμενα- Επικείμενα- Περικείμενα Παρακείμενα). Πιο συγκεκριμένα:

  Τα Διακείμενα που διατρέχουν το σύνολο του υλικού ουσιαστικά διασυνδέουν την προϋπάρχουσα γνώση και εμπειρία με τη νέα, προάγοντας την αυτόνομη ανακάλυψή της. Περιλαμβάνουν εισαγωγικές δραστηριότητες, δραστηριότητες αυτοαξιολόγησης, εργαλεία ανατροφοδότησης, μηχανισμούς που ενισχύουν την κατανόηση και την εφαρμογή των νέων γνώσεων, καθώς και επιπλέον βοήθεια για αυτοδιόρθωση του εκπαιδευόμενου.

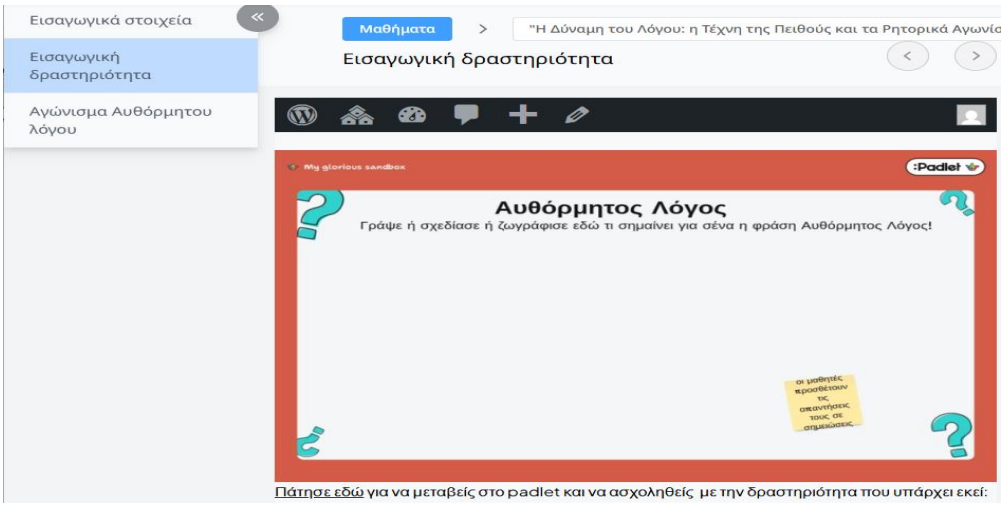

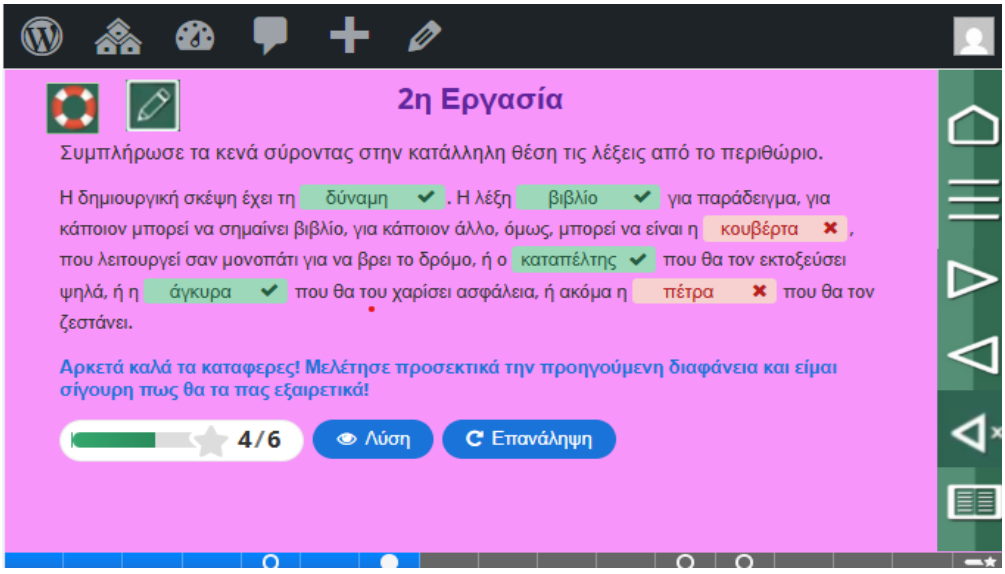

Εικόνα 13. Διακείμενα

Τα Επικείμενα σε συνδυασμό με την αρχή της προπαίδευσης και της σηματοδότησης έχουν επεξηγηματικό σκοπό. Αυτά είναι τα γλωσσάρια, ή εικονίδια που μεταφέρουν τον εκπαιδευόμενο σε άλλες πηγές πληροφόρησης.

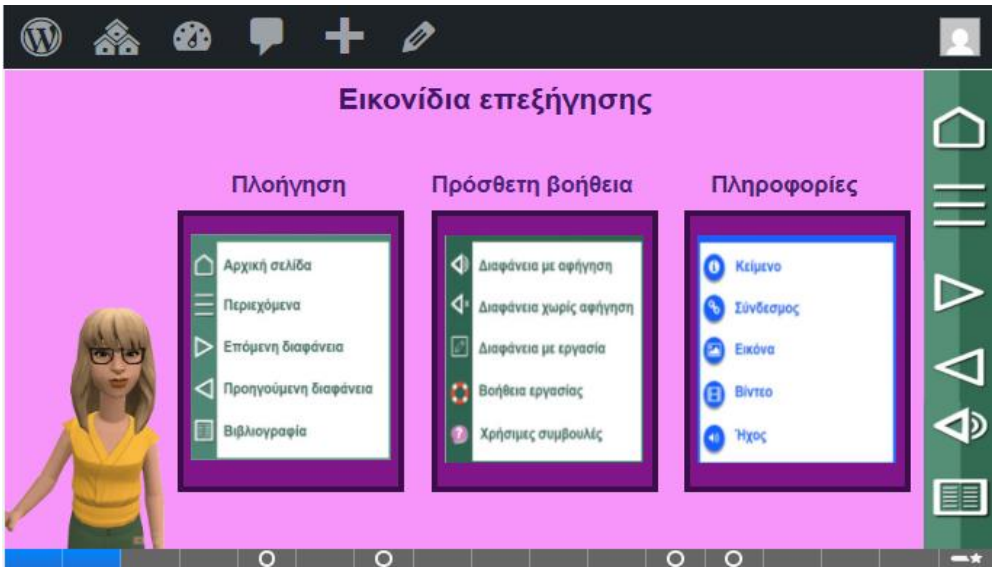

Εικόνα 14. Επικείμενα

Τα Παρακείμενα, ακολουθώντας τις αρχές της χωρικής και χρονικής συνάφειας είναι τα μή ή ημί γλωσσικά στοιχεία όπως φωτογραφφίες, γραφήματα, εικόνες, σχήματα που πλαισιώνουν το ΕΥ.

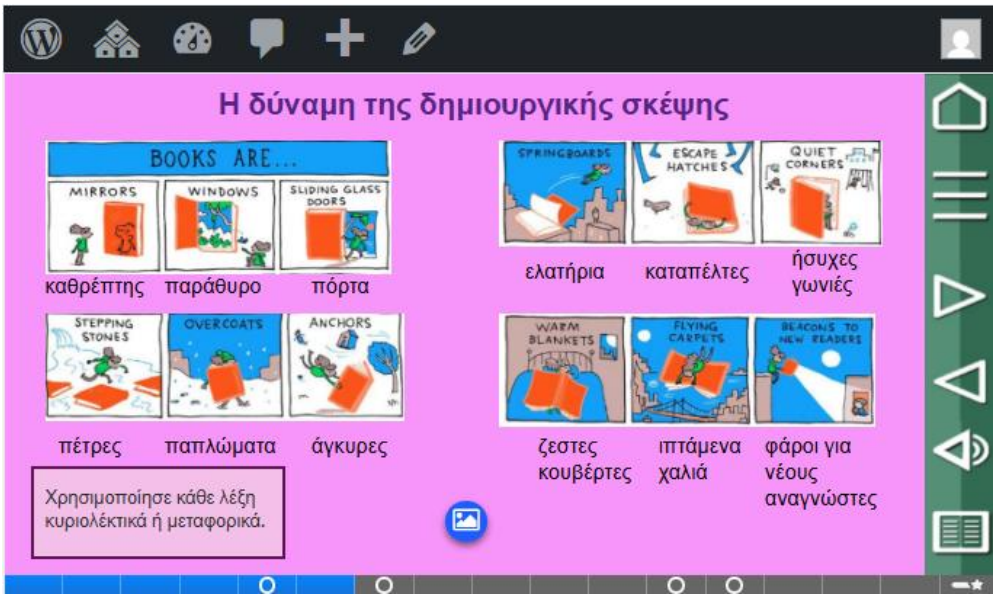

Εικόνα 15. Παρακείμενα

Τα Περικείμενα έχουν σκοπό την εμβάθυνση της γνώσης και χρησιμοποιούνται συμπληρωματικά- επεξηγηματικά. Διατρέχουν όλο το υλικό.

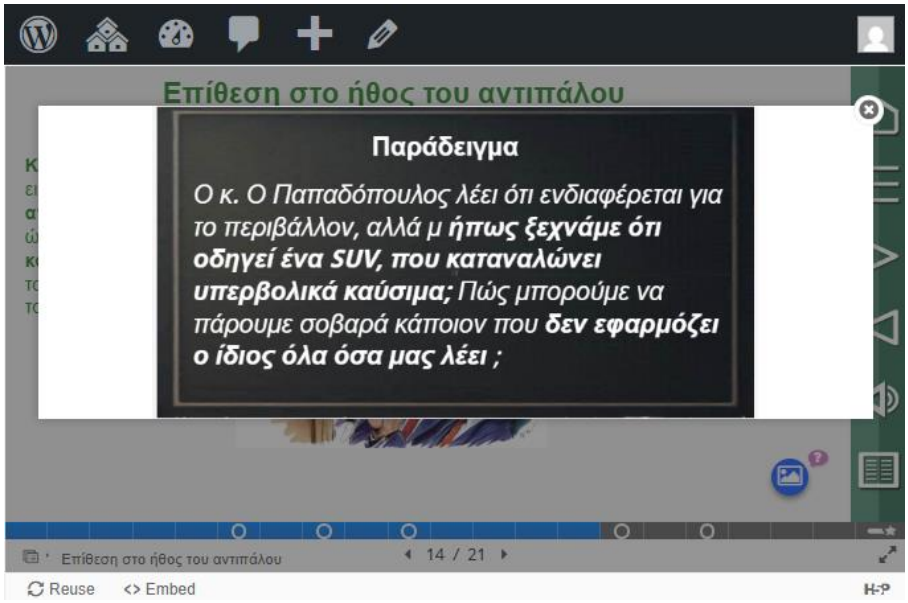

Εικόνα 16. Περικείμενα

Τα Πολυκείμενα αφορούν εργασίες συζητήσεις που κάνουν οι εκπαιδευόμενοι σύμωνα με οδηγίες που δίνονται.

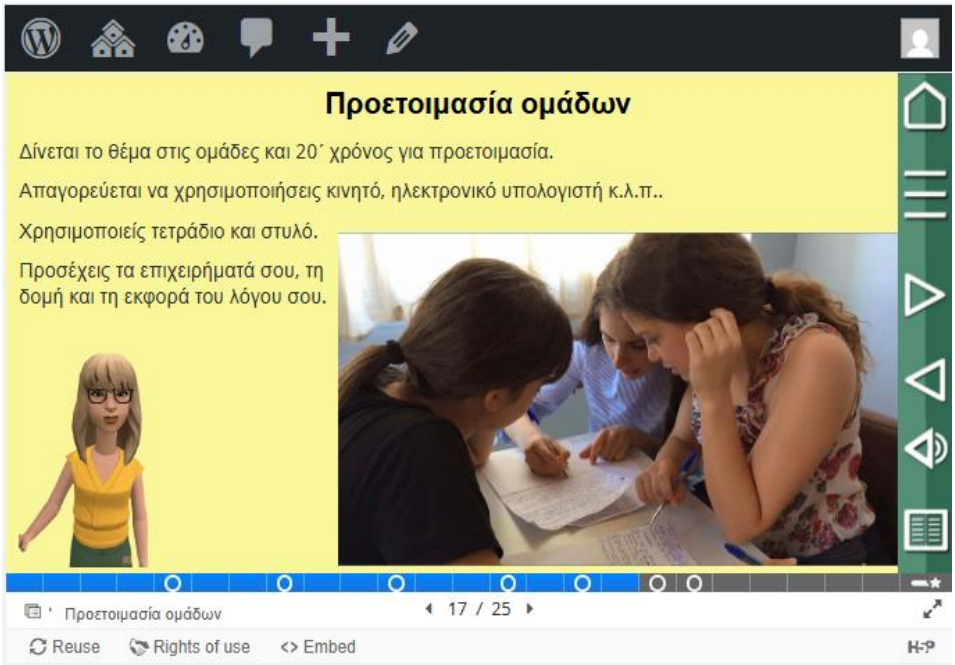

Εικόνα 17. Πολυκείμενα

Τέλος, τα Πολυαντικείμενα δηλαδή, διαδραστικό βίντεο, εικόνα, ήχος, απλό βίντεο που υποστηρίζουν όλο το υλικό. Εδώ, θα πρέπει να σημειωθεί ότι σε όλες τις ενότητες υπάρχει αφήγηση και επαφίεται στη βούληση του εκπαιδευόμενου αν θα την αξιοποιήσει θέτοντας την σε λειτουργία από το κουμπί που υπάρχει δεξιά του στην μπάρα. Παρακάτω υπάρχουν δύο διαδραστικά βίντεο, το 1ο έγινε με την εφαρμογή plotagon ενώ το 2ο από βίντεο μαθήτριας του Ομίλου του 7ου ΓΕΛ, που μοροποιήθηκε στο Kdenlive.

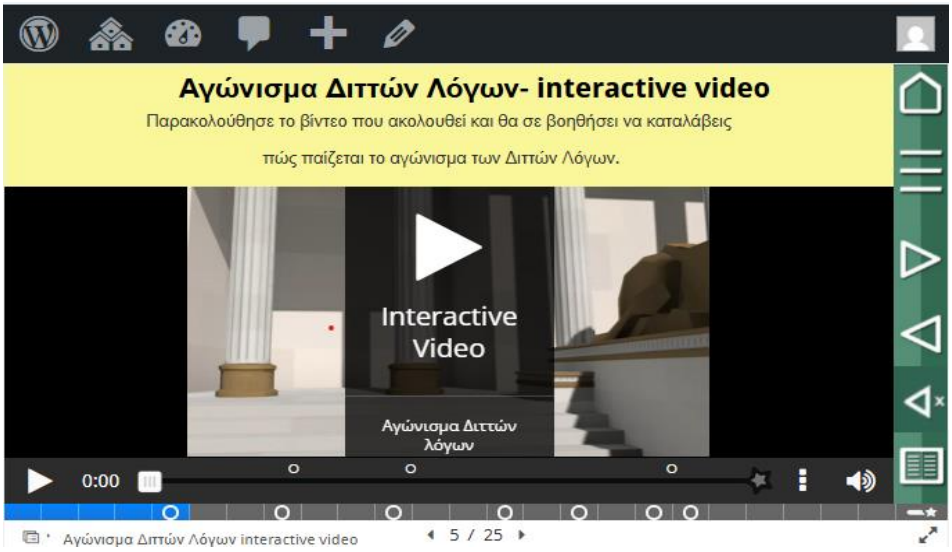

Εικόνα 18. Πολυαντικείμενα

Συνοψίζοντας, όλο το ΕΥ στηρίχθηκε στις αρχές της Πολυμεσικής μάθησης του Mayer και στις αρχές της ΕξΑΕ.

4.2 Επιστημονική έρευνα - Εκπαιδευτική έρευνα- Ποιοτική έρευνα-Μεθοδολογία

Η επιστημονική έρευνα κατά τον Βάμβουκα είναι η διαδικασία που βασίζεται στη γνώση της πραγματικότητας και στην ανακάλυψη της αλήθειας μέσω επιστημονικών μεθόδων. Επίσης, τονίζει πόσο ωφέλιμο και πρακτικό είναι για την ζωή η επίλυση βασικών προβλημάτων μέσα από τέτοιες έρευνες (Βάμβουκας, 2002). Η επιστημονική έρευνα περιλαμβάνει τη συλλογή δεδομένων, τη διατύπωση υποθέσεων, τη διεξαγωγή πειραμάτων ή παρατηρήσεων και την ανάλυση των αποτελεσμάτων, ακολουθώντας μεθοδολογίες και προσεγγίσεις για να εξασφαλίσει την ακρίβεια και την αξιοπιστία των ευρημάτων της. Η επιστημονική έρευνα στις Επιστήμες της Αγωγής ονομάζεται Εκπαιδευτική Έρευνα. Σύμφωνα με τον Creswell (2016) η έρευνα στην εκπαίδευση είναι σημαντική, γιατί αυξάνει τις γνώσεις μας, βελτιώνει την πρακτική και παρέχει πληροφορίες στις συζητήσεις περί εκπαιδευτικής πολιτικής. Ο ερευνητής λοιπόν, επιλύει προβλήματα στη διδασκαλία και στη μάθηση, εφαρμόζοντας τις αρχές του τυπικού εκπαιδευτικού πλαισίου. Η διεξαγωγή μιας εκπαιδευτικής έρευνας προϋποθέτει τη μελέτη του σκοπού και των στόχων της καθώς και τα βαθύτερα ερωτήματα, που απασχολούν τον ερευνητή/τρια, τα οποία και θα καθορίσουν τη μεθοδολογία της έρευνας, τις τεχνικές, τα μέσα, τα υλικά και τις διαδικασίες που θα επιλέξει για να διεξάγει την έρευνά του Δημητρόπουλος (2004).

4.2.1 **Ποιοτική έρευνα-Μεθοδολογία**

Η έρευνα γενικότερα διακρίνεται κατά τον Creswell (2016) σε: ποσοτική, ποιοτική και μεικτή. Σύμφωνα με τη Μεθοδολογία Ⅱ, μαθήματος μεταπτυχιακού προγράμματος του ΕΔΙΒΕΑ, με διδάσκοντα τον Καρβούνη Λ. που παρουσιάζει τις έρευνες αυτές: η ποιοτική έρευνα που χρησιμοποιείται στην εργασία αυτή για να μελετηθούν οι απόψεις των μαθητών στοχεύει στην παραγωγή νοήματος και προσπαθεί να κατανοήσει τη δράση των ατόμων και τη σχέση μεταξύ τους ως μέλη μιας κοινωνίας. Ερμηνεύει συμπεριφορές μέσω της ενσυναίσθησης και συχνά παραγνωρίζει συγκρούσεις και αντιθέσεις. Η ποιοτική έρευνα προχωρά ακόμα περισσότερο, από την κατανόηση στον Όμιλο. Ενώνει τη θεωρία και την πράξη με μοναδικό σκοπό την αλλαγή, την εξέλιξη, την μετουσίωση σε κάτι ανώτερο. Προχωρά από κάτω προς τα πάνω όπως υποστηρίζει ο Πουρκός (2010), αφού ο ερευνητής

από τα δεδομένα που συλλέγει από τις δηλώσεις των μαθητών δημιουργεί νέες υποθέσεις και σε αυτές θεμελιώνει την έρευνά του. Ο ερευνητής μελετά τη συμπεριφορά στο φυσικό πλαίσιο που αυτή συμβαίνει. Η ποιοτική έρευνα εξετάζει τα ποιοτικά χαρακτηριστικά.

Μεθοδολογία που χρησιμοποιεί είναι η ανάλυση περιεχομένου. Η ανάλυση περιεχομένου μελετά και ερμηνεύει δεδομένα που προέρχονται από κείμενα προφορικού ή γραπτού λόγου. Η επεξεργασία των πληροφοριών γίνεται μέσα από τη διάκριση κατηγοριών, οι οποίες τηρούν τις βασικές αρχές της αντικειμενικότητας, της εξαντλητικότητας, της καταλληλόλητας και του αμοιβαίου αποκλεισμού. Ενώ, το κείμενο αναλύεται σε μονάδες ανάλυσης όπως η λέξη, η πρόταση, η περίοδος, η παράγραφος ή ένα ολόκληρο «κείμενο». Οι μονάδες ανάλυσης ταξινομούνται στις ανάλογες κατηγορίες.

4.2.2 **Αξιολόγηση έρευνας και εκπαιδευτικού έργου**

Τα τελευταία χρόνια έχει αναδειχθεί η σημασία της αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου. Σύμφωνα με τον Rogers όπως αναφέρει ο Πίος Στέφανος (2013) σε Πρακτικά συνεδρίου: η αξιολόγηση είναι απαραίτητη στον χώρο της εκπαιδευτικής διαδικασίας, διότι βοηθάει στη βελτίωση των εκπαιδευτών. Πιο συγκεκριμένα το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2009), δηλώνει ότι σκοπός της αξιολόγησης είναι η αποτίμηση των προσπαθειών και η κινητοποίηση όλων των παραγόντων που μετέχουν στην εκπαιδευτική διαδικασία με στόχο την αναβάθμιση του εκπαιδευτικού αποτελέσματος. Αυτό βελτιώνει και ποιοτικά αναβαθμίζει όλους τους συντελεστές της εκπαιδευτικής διαδικασίας και βελτιώνει την επικοινωνία.

Τέλος, η αξιολόγηση είναι βασικό στοιχείο μάθησης, διότι ο εκπαιδευτικός είναι σε θέση να ελέγχει και να καθορίζει τη διδακτική διαδικασία με τελικό σκοπό τη βελτίωσή τη (σελ. 4). Η αξιολόγηση, λοιπόν, φαίνεται να είναι αναπόσπαστο κομμάτι του εκπαιδευτικού έργου, λειτουργεί ως ανατροφοδότηση στην εκπαιδευτική πράξη, αποτελεί εργαλείο στα χέρια του εκπαιδευτή.

4.3 Ανάλυση Μεθοδολογικού Πλαισίου

Η μεθοδολογική προσέγγιση που χρησιμοποιήθηκε στην έρευνα αυτή είναι η Ανάλυση Περιεχομένου. Η Ανάλυση Περιεχομένου είναι μια εύκολη, γρήγορη, απλοποιημένη

μεθοδολογία έρευνας (Βάμβουκας, 2002). Αναφέρεται κυρίως στα τεκμήρια γραπτής λεκτικής επικοινωνίας. Κατά τον Βάμβουκα, αντικείμενο ανάλυσης περιεχομένου μπορεί να αποτελέσει οποιοδήποτε είδος γραπτού τεκμηρίου (βιβλίο, εφημερίδα, περιοδικό, μαθητική έκθεση, εγκύκλιος κτλ.). Βέβαια, αντικείμενο ανάλυσης περιεχομένου μπορεί να αποτελέσει και ο προφορικός λόγος, αφού πρώτα γίνει η εγγραφή ή ηχογράφησή του. Η ανάλυση περιεχομένου τείνει να καθιερωθεί ως μία από τις καλύτερες τεχνικές έρευνας στο χώρο των κοινωνικών και ανθρωπιστικών επιστημών. Η ποσότητα των δειγμάτων ανάλυσης μπορούν θεωρητικά να είναι ελαχιστά αρκεί να απαντούν επαρκώς στο ερευνητικό ερώτημα που έχει τεθεί και σύμφωνα με τη Marshall (1996: 523):
το κατάλληλο μέγεθος δείγματος για μια ποιοτική μελέτη είναι αυτό που απαντάει επαρκώς στην ερευνητική ερώτηση.

4.3.1 **Συλλογή των δεδομένων**

Προκειμένου να συλλεχθούν τα δεδομένα της έρευνας, δόθηκαν ερωτηματολόγια ποιοτικής ανάλυσης σε 3 ειδικούς της ΕξΑΕ για να απαντήσουν μετά τη μελέτη του ψηφιακού υλικού αν το υλικό αυτό ακολουθεί τη μεθοδολογία και τις αρχές της ΕξΑΕ, καθώς και τις αρχές της πολυμεσικής μάθησης του Mayer. Επιπλέον, μοιράστηκαν ερωτηματολόγια πριν τη μελέτη του ψηφιακού υλικού και μετά από αυτή στους μαθητές του Ομίλου Ρητορικής, για να διερευνηθούν οι απόψεις και η στάση των μαθητών ως προς την αναγκαιότητα της Ρητορικής σήμερα. Πιο συγκεκριμένα, οι μαθητές στα ερωτηματολόγια ΠΡΙΝ κατέγραψαν τις προσδοκίες τους από τη συμμετοχή τους στη μελέτη του Ψηφιακού Εκπαιδευτικού Υλικού,.ενώ στα ερωτηματολόγια ΜΕΤΑ κατέγραψαν τις εντυπώσεις τους από την εμπλοκή τους σε αυτό. Μέσα από τη διερεύνηση των απόψεων αυτών, επιχειρείται η απάντηση των ερευνητικών ερωτημάτων της παρούσας εργασίας.

4.3.2 **Δείγμα της έρευνας**

Το δείγμα της έρευνάς μας αποτέλεσαν (α) τα ερωτηματολόγια ποιοτικής ανάλυσης των 3 ειδικών της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης. Τα ερωτηματολόγια αυτά είναι βασισμένα στο πρότυπο ερωτηματολόγιο του Ε.Δ.Ι.Β.Ε.Α., το οποίο προσαρμόστηκε στα δεδομένα της παρούσας έρευνας. Δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν και (β) τα ερωτηματολόγια ποιοτικής ανάλυσης των 6 μαθητών/-τριών του 7^{ου} ΓΕΛ Ηρακλείου Κρήτης, οι οποίοι έλαβαν μέρος στον Όμιλο Ρητορικής κατά το σχολικό έτος 2024-25. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, οι μαθητές κατέγραψαν ερωτηματολόγια ΠΡΙΝ την πλοήγησή τους στο Ψηφιακό εκπαιδευτικό υλικό

της Ρητορικής τέχνης και των Ρητορικών Αγωνισμάτων, και ερωτηματολόγια ΜΕΤΑ από τη συμμετοχή τους περιγράφοντας τις προσδοκίες τους και τις εντυπώσεις τους πριν και μετά αντίστοιχα. Κάθε ένα από τα ερωτηματολόγια (ΠΡΙΝ και ΜΕΤΑ) αντιστοιχεί σε ένα υποκείμενο της έρευνας (μαθητή ή μαθήτρια του σχολείου που συμμετέχει στον Όμιλο).

Εδώ αξίζει να σημειωθεί ότι κάποιοι από τους μαθητές/τριες δεν παρατήρησαν μεταβολή και δεν απάντησαν σε κάποια ερωτήματα. Ίσως, το ανώριμο της ηλικίας τους και η απουσία εμπειριών δεν τους επέτρεψε να αντιληφθούν τη διαφοροποίηση που υπήρξε μετά την παρέμβαση του εκπαιδευτικού υλικού όπως αναφέρει η καθηγήτρια του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας (Trianti 111):

η αντίληψη γίνεται μια νοητική διαδικασία, που βασίζεται χρονικά σε εμπειρίες, που δύνανται να φανούν χρήσιμες στην επιλογή μιας απόφασης, καθώς φέρουν μαζί τους μια σταθερότητα σε πιθανά αποτελέσματα.

Ωστόσο τα ερευνητικά ερωτήματα καλύφθηκαν επαρκώς από τις απαντήσεις των άλλων μαθητών/τριων, γεγονός που δεν με εμπόδισε να διεξάγω την έρευνά μου.

4.3.3 **Κωδικοποίηση των δεδομένων**

Η κωδικοποίηση και επεξεργασία των ερωτηματολογίων ειδικών και μαθητών που συμμετέχουν στην έρευνα έγινε με την τεχνική της Ανάλυσης Περιεχομένου και πιο συγκεκριμένα την Ποιοτική Ανάλυση Περιεχομένου. Η δημιουργία ενός συστήματος κατηγοριών τόσο για το ερωτηματολόγιο των ειδικών, όσο και τα ερωτηματολόγια των μαθητών είναι αναγκαία για την αυστηρή παρατήρηση του περιεχομένου κα του υλικού της επικοινωνίας, όπως και της ποσοτικοποίησής του τελικά. Η διάκριση σε κατηγορίες είναι σημαντική και απαραίτητη στην ανάλυση περιεχομένου, καθώς το σύστημα των κατηγοριών χρησιμεύει ως πλαίσιο για την διαλογή του αναλυτέου υλικού (Βάμβουκας, 1988). Η διατύπωση και η επιλογή των κατηγοριών στην ανάλυση περιεχομένου είναι πολύ σημαντική διαδικασία, διότι από αυτήν εξαρτάται ως ένα βαθμό η εγκυρότητα και πιστότητα της έρευνας.

Όλες οι απαντήσεις ειδικών και μαθητών δακτυλογραφήθηκαν πριν γίνει η επεξεργασία τους. Στη συνέχεια, ακολούθησε η κωδικοποίηση των απόψεων των μαθητών, αντιστοιχίζοντας έναν άξονα με ένα βασικό αντικείμενό του, με μορφή ηλεκτρονικών

πλαγιότιτλων σε κάθε πρόταση της έκθεσης. Η κατηγοριοποίηση έγινε με βάση τους άξονες και τα βασικά αντικείμενα της αξιολόγησης, τα οποία προέκυψαν από την έρευνα αξιολόγησης που πραγματοποιήθηκε μέσω ερωτηματολογίων προς τους ειδικούς και τους μαθητές κατά τη διάρκειά του.

Πριν την παρουσίαση των αποτελεσμάτων είναι καλό να παρουσιαστούν οι άξονες και τα βασικά αντικείμενα σύμφωνα με την αξιολόγηση του ψηφιακού υλικού.

4.3.4 **Μέθοδος έρευνας και ερευνητικά εργαλεία**

Η επεξεργασία των ερωτηματολογίων ειδικών της ΕξΑΕ και μαθητών έγινε με την ανάλυση περιεχομένου για την οποία έγινε λόγος προηγουμένως στην υποενότητα 3.2.1.. Το ερωτηματολόγιο των ειδικών που διαμορφώθηκε, 5 ερωτήσεις που αφορούν τα δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων και τη γνώση και εξοικείωση τους με την τεχνολογία, παρατίθεται στο Παράρτημα Ι. Στη συνέχεια, ακολουθούν 10 άξονες, που καταγράφονται παρακάτω, καθώς και ο αριθμός των ερωτήσεων που τους απαρτίζουν.

Άξονες
1. Επιστημονική συνοχή και τεκμηρίωση (3 ερωτήσεις)
2. Απλή και κατανοητή παρουσίαση γνωστικού αντικειμένου (4 ερωτήσεις)
3. Ευχριστία Ε.Υ. (2 ερωτήσεις)
4. Υποστήριξη και καθοδήγηση μαθητή στη μελέτη (3 ερωτήσεις)
5. Υποστήριξη της αλληλεπίδρασης με το μαθητή στη μελέτη του (4 ερωτήσεις)
6. Παροχή στον μαθητή δυνατότητας αναστοχασμού και αυτοαξιολόγησης (4 ερωτήσεις)
7. Σαφήνεια σκοπού και προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων (2 ερωτήσεις)
8. Σχεδιασμός Ε.Υ. σύμφωνα με τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης (15 ερωτήσεις)
9. Δυνατά στοιχεία Ε.Υ. (1 ερωτήση)
10. Προτάσεις βελτίωσης (1 ερωτήση)

Πίνακας 1: Άξονες ερωτηματολογίου ειδικών της ΕξΑΕ

Τα ερωτηματολόγια στα οποία κλήθηκαν να απαντήσουν οι μαθητές Πριν και Μετά τη μελέτη του Ε.Υ.αποτιμώντας το, δημιουργήθηκαν από την ερευνήτρια και παρατίθενται στο Παράρτημα ΙΙ. Αποτελούνται από 5 άξονες που καθένας έχει 2 ερωτήσεις με εξαίρεση τον τελευταίο που έχει μία ερώτηση.

Άξονες
1ος Αξονας
1. Γνώση για τη Ρητορική

2. Άποψη για χρησιμότητα της Ρητορικής
2ος Αξονας
3. Ανάπτυξη Προφορικού Λόγου
4. Ανάπτυξη Δημιουργικής Γραφής
3ος Αξονας
5. Χρήση ψηφιακών εφαρμογών
6. Καλλιέργια Ψηφιακών Δεξιοτήτων
4ος Αξονας
7. Εξοικείωση με το αντικείμενο της Ρητορικής
8. Αναγκαιότητα της Ρητορικής
5ος Αξονας
9. Άλλες απόψεις

Πίνακας 11: Άξονες ερωτηματολογίου μαθητών/-τριών

4.3.5 **Επεξεργασία και κωδικοποίηση των ερευνητικών δεδομένων**

Στην ανάλυση περιεχομένου των κειμένων, τα ερωτηματολόγια των ειδικών, τα ερωτηματολόγια ΠΡΙΝ και τα ερωτηματολόγια ΜΕΤΑ των μαθητών/τριων αποτέλεσαν 3 ξεχωριστά αρχεία ανάλυσης. Ως μονάδα ανάλυσης χρησιμοποιήθηκε η πρόταση, κύρια ή δευτερεύουσα, με ολοκληρωμένο, κατά το δυνατό, νόημα. Στα σημεία, που η κύρια πρόταση έχει αντικείμενο τη δευτερεύουσα, θεωρήθηκαν ως μία πρόταση για τις ανάγκες του νοήματος.

Για να εξασφαλιστεί η εγκυρότητα και η αποτελεσματικότητα του συστήματος κατηγοριοποίησης των αξόνων και των βασικών αντικειμένων τους λήφθηκαν υπόψη οι αρχές: της Αντικειμενικότητας, της Εξαντλητικότητας, της Καταλληλότητας και του Αμοιβαίου Αποκλεισμού.

5 Αποτελέσματα έρευνας

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται τα αποτελέσματα που προέκυψαν ύστερα από την ανάλυση των δεδομένων τόσο των ειδικών της ΕξΑΕ, όσο και των μαθητών/-τριών. Στην 4.1. ενότητα, που ακολουθεί, υπάρχει η ανάλυση των ερωτηματολογίων των ειδικών, που

απαντούν στα 2 πρώτα ερευνητικά ερωτήματα τα οποία αναφέρονται στη σχέση του Ε.Υ. με τις αρχές της εξ αποστάσεως εκπαιδευσης και τις αρχές της πολυμεσικής μάθησης, ενώ στην 4.2. ενότητα υπάρχει η ανάλυση των ερωτηματολογίων ΠΡΙΝ και ΜΕΤΑ την μελέτη του ψηφιακού υλικού των μαθητών/-τριών.

5.1 Αποτελέσματα αποτίμησης Ε. Υ. από τους ειδικούς της Εξ ΑΕ

5.1.1 **Δημογραφικά στοιχεία και τεχνολογικό υπόβαθρο ειδικών της ΕξΑΕ:**

5.1.1.1 Φύλο

Όπως φαίνεται και στον Πίνακα ΙΙΙ που ακολουθεί και οι τρεις ειδικοί που μελέτησαν το Ε.Υ. ήταν γυναίκες.

Φύλο	N	%
Άνδρας	3	0%
Γυναίκα	3	100%
Σύνολο	3	100%

Πίνακας ΙΙΙ: Φύλο ειδικών της Εξ ΑΕ

5.1.1.2 Ηλικία

Στον Πίνακα ΙV, που ακολουθεί, φαίνεται ότι η ηλικιακή ομάδα στην οποία ανήκουν οι ειδικοί της Εξ ΑΕ είναι μεταξύ 30- 40

Ηλικιακή Ομάδα			
Ειδικοί της ΕξΑΕ	**22-30**	**31-40**	**41-50**
1η ειδικός		√	
2η ειδικός		√	
3η ειδικός		√	

Πίνακας IV: Ηλικία ειδικών ΕξΑΕ

5.1.1.3 Έτη Προϋπηρεσίας

Στον Πίνακα V,που ακολουθεί, φαίνεται η προ΄θπηρεσία των ειδικών που διαφοροποιείται. Η 1η έχει από 5-10 έτη ενώ οι άλλες δύο από 11-20 έτη.

Έτη Προϋπηρεσίας				
Ειδικοί της ΕξΑΕ	**0-4**	**5- 10**	**11-20**	**<20**
1η ειδικός		√		
2η ειδικός			√	

3η ειδικός			√	

Πίνακας V: Έτη προϋπηρεσίας ειδικών ΕξΑΕ

5.1.1.4 Τεχνολογικό Υπόβαθρο- Αξιοποίηση τωνΤΠΕ στην εκπαιδευτική πράξη

Στον Πίνακα VI και οι τρεις ειδικοί δηλώνουν την σημαντικότητα χρήσης των ΤΠΕ στην διδασκαλία τους.

	Χρήση ΤΠΕ στην πράξη
1η ειδικός	Ναι, αξιοποιώ συστηματικά τις ΤΠΕ για να εμπλουτίζω τη μαθησιακή διαδικασία.
2η ειδικός	Οι ΤΠΕ αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της διδασκαλίας μου, καθώς επιτρέπουν ευελιξία, πρόσβαση σε ποιοτικό υλικό.
3η ειδικός	Ναι, εφαρμόζω ΤΠΕ τόσο για την παρουσίαση περιεχομένου όσο και για συνεργατικές δραστηριότητες.

Πίνακας VI: Χρήση ΤΠΕ στην πράξη

5.1.1.5 Εξοικείωση με τη μέθοδο ΕξΑΕ με τη χρήση ΤΠΕ

Στον Πίνακα VII και οι τρεις ειδικοί δηλώνουν τη μεγάλη εξοικείωσή τους με τη μέθοδο ΕξΑΕ με τη χρήση ΤΠΕ.

	Εξοικείωση με ΕξΑΕ με τη χρήση ΤΠΕ
1η ειδικός	Ναι, είμαι πλήρως εξοικειωμένη με την ΕξΑΕ, χρησιμοποιώντας σύγχρονες και ασύγχρονες πλατφόρμες, εργαλεία αλληλεπίδρασης και στρατηγικές online υποστήριξης
2η ειδικός	Έχω εκτενή εμπειρία στην ΕξΑΕ και εφαρμόζω παιδαγωγικές προσεγγίσεις προσαρμοσμένες στο ψηφιακό περιβάλλον.
3η ειδικός	Ναι, η ΕξΑΕ αποτελεί βασικό μέρος της διδακτικής μου πρακτικής, εφαρμόζοντας σύγχρονες τεχνολογίας.

Πίνακας VII:Εξοικείωση με ΕξΑΕ με χρήση ΤΠΕ

5.1.1.6 Αποτελέσματα αποτίμησης εκπαιδευτικού υλικού από τους ειδικούς

1ος Άξονας: Επιστημονική συνοχή και τεκμηρίωση

Για την επιστημονική συνοχή και τεκμηρίωση του εκπαιδευτικού υλικού οι ειδικοί έδωσαν τις παρακάτω απαντήσεις ανά ερώτηση:

- Στο Ε.Υ. γίνεται παράθεση πληροφοριών / απόψεων με τη σχετική βιβλιογραφική τεκμηρίωση.

  Σύμφωνα με τις τρεις ειδικούς που συμμετείχαν δόθηκαν οι παρακάτω απαντήσεις:

  1. *Ναι, το Ε.Υ. παραθέτει συστηματικά πληροφορίες που συνοδεύονται από βιβλιογραφικές αναφορές, έτσι οι εκπαιδευόμενοι αποκτούν τεκμηριωμένο υπόβαθρο εντοπίζοντας τις πρωτογενείς πηγές.*
  2. *Στο υλικό γίνεται παράθεση απόψεων και πληροφφοριών με τη σχετική τεκμηρίωση*
  3. *Ναι, το υλικό περιλαμβάνει πλήρη βιβλιογραφική τεκμηρίωση, ενισχύοντας έτσι την αξιοπιστία των πληροφφοριών του για τους εκπαιδευομένους.*

- Στο Ε.Υ. γίνεται αναφορά σε διαφορετικές πηγές πληροφοριών (βιβλία, περιοδικά, συνέδρια κ.λπ.)

  Με τον ίδιο τρόπο απαντούν και στο δεύτερο ερώτημα που παρατίθεται με τις αντίστοιχες απαντήσεις των ειδικών:

  1. *Στο Ε.Υ.υπάρχουν πολλές και διαφορετικές πηγές.*
  2. *Ναι, χρησιμοποιούνται πολλαπλές πηγές με την βοήθεια υπερσυνδέσμων που σε οδηγούν σε πληροφορίες που υπάρχουν σε επιστημονικά περιοδικά, σε πρακτικά συνεδρίων κ.α.*
  3. *Φυσικά και υπάρχει πλήθοςπηγών.*

- Το Ε.Υ. είναι εμπλουτισμένο με ερμηνεία των πληροφοριών που προσφέρει;

  Οι ειδικοί συμφωνούν πως το εκπαιδευτικό υλικό είναι εμπλουτισμένο με ερμηνεία, όμως ως προς την κριτική συζήτηση των πληροφοριών, οι απόψεις τους δεν ταυτίζονται:

  1. *Ναι, το υλικό συνοδεύεται από ερμηνευτική ανάλυση που βοηθά τους εκπαιδευόμενους να κατανοούν σε βάθος τις έννοιες, αλλά ως προς την κριτική συυζήτηση διατηρώ επιφυλάξεις.*
  2. *Το Ε.Υ. προσφέρει επεξηγήσεις, παραδείγματα και σχολιασμό, δεν ξέρω, όμως, αν επιτρέπει κριτική συζήτηση.*

3. *Ναι, παρέχονται ερμηνείες, συγκρίσεις και κριτικές παρατηρήσεις, διευκολύνοντας τη βαθύτερη επεξεργασία των πληροφοριών.*

Σχολιασμός δεδομένων 1ου άξονα

Η αξιολόγηση του 1ου άξονα κρίνεται ιδιαίτερα θετική από τις ειδικούς της ΕξΑΕ, καθώς το εκπαιδευτικό υλικό παρουσιάζεται με υψηλή επιστημονική συνοχή και επαρκή τεκμηρίωση. Οι ειδικοί συμφωνούν ότι οι πληροφορίες συνοδεύονται από αξιόπιστες βιβλιογραφικές αναφορές, ενώ ταυτόχρονα αξιοποιούνται πολλαπλές πηγές. Το υλικό φαίνεται εμπλουτισμένο με επεξηγήσεις και παραδείγματα, αν και καταγράφεται μια μικρή απόκλιση απόψεων ως προς το εύρος της κριτικής συζήτησης. Συνολικά, το υλικό θεωρείται αξιόπιστο και επιστημονικά τεκμηριωμένο.

2ος Άξονας. Απλή και κατανοητή παρουσίαση γνωστικού αντικειμένου

Για την συμβολή του εκπαιδευτικού υλικού στην απλή και κατανοητή παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου της Ρητορικής Τέχνης οι ειδικοί απάντησαν στα παρακάτω σχετικά ερωτήματα:

- <u>Το ύφος γραφής του Ε.Υ. είναι φιλικό για τον αναγνώστη;</u>

Στο ερώτημα αυτό όλοι απάντησαν ότι το ύφος είναι φιλικό και κατάλληλο για τον εκπαιδευόμενο:

1. *Ναι, το Ε.Υ. είναι φιλικό και προσιτό στον αναγνώστη.*
2. *Το υλικό έχει κατανοητή και ανθρώπινη γλώσσα, ενισχύοντας έτσι την εμπλοκή και του αναγνώστη κατά την πλοήγηση.*
3. *Ναι, έχει γραφτεί με παιδαγωγικά κατάλληλο και φιλικό ύφος που διευκολύνει την κατανόηση.*

- <u>Η γραφή του Ε.Υ. είναι ευανάγνωστη;</u>

Όλοι οι ειδικοί υποστηρίζουν ότι το υλικό είναι ευανάγνωστο και κατανοητό:

1. *Ναι, η γραφή είναι καθαρή, με σύντομες προτάσεις και σωστή δομή, ενισχύοντας την ευανάγνωστη παρουσίαση του περιεχομένου.*

2. *Το κείμενο είναι προσεκτικά διαμορφωμένο, έχει επικεφαλίδες και σωστή στίξη, ώστε να διαβάζεται άνετα από όλους.*
3. *Ναι, η γραμματοσειρά, η απόσταση των λέξεων συμβάλλουν σημαντικά στην ευανάγνωστη παρουσίαση του Ε.Υ.*

- Το Ε.Υ. περιέχει κείμενο, εικόνες και video;

Όλοι συμφφωνούν ότι το υλικό είναι εμπλουτισμένο κατάλληλα με βίντεο, εικόνες και κείμενο:

1. *Ναι, το υλικό συνδυάζει κείμενο, εικόνες και βίντεο.*
2. *Το Ε.Υ. είναι πολυμεσικό, αξιοποιώντας οπτικοακουστικό υλικό*
3. *Ναι, ενσωματώνει κείμενο, εικόνα και βίντεο.*

- Οι χρωματικές συνθέσεις του Ε.Υ. συμβάλλουν στην άνετη αλληλεπίδραση;

Εδώ, οι ειδικοί ταυτίζονται απόλυτα ως προς τις απαντήσεις τους ως προς την αλληλεπίδραση υλικού και εκπαιδευόμενου:

1. *Ναι, η χρωματική παλέτα που χρησιμοποιεί συμβάλλει στην αλληλεπίδραση.*
2. *Οι χρωματικές συνθέσεις του εκπαιδευτικού υλικού συμβάλλουν στην άνετη αλληλεπίδραση.*
3. *Νομίζω ότι χρησιμοποιούνται εντάσεις και χρωματικές αντιθέσεις που όμως ταιριάζουν με το περιεχόμενο του φγνωστικού αντικείμένου που παρουσιάζεται.*

Σχολιασμός 2ου άξονα

Ο 2ος Άξονας, σχετίζεται με την απλή και κατανοητή παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου της Ρητορικής Τέχνης, η οποία κρίνεται ιδιαίτερα θετικά από τους ειδικούς. Το ύφος γραφής του εκπαιδευτικού υλικού χαρακτηρίζεται φιλικό, προσιτό και παιδαγωγικά κατάλληλο, καθώς ενισχύεται η συμμετοχή και η ενεργή εμπλοκή του εκπαιδευομένου. Η χρήση ανθρώπινης και κατανοητής γλώσσας συμβάλλει στη δημιουργία ενός υποστηρικτικού μαθησιακού περιβάλλοντος, μειώνοντας τα μακροσκελή κείμενα και διευκολύνοντας την αφομοίωση των εννοιών.

Παράλληλα, το υλικό εμφανίζει σαφή δομή, σύντομες προτάσεις, κατάλληλη στίξη και αξιοποίηση επικεφαλίδων. Τυπογραφικά στοιχεία, όπως η γραμματοσειρά και οι αποστάσεις μεταξύ των λέξεων, ενισχύουν περαιτέρω την άνετη ανάγνωση. Ιδιαίτερα θετικό στοιχείο αποτελεί ο πολυτροπικός χαρακτήρας του υλικού, μέσω του συνδυασμού κειμένου, εικόνων και βίντεο, που ανταποκρίνεται σε διαφορετικά μαθησιακά στυλ και ενισχύοντας την κατανόηση μέσω των οπτικοακουστικών ερεθισμάτων.Τέλος, τα χρώματα θεωρούνται ισορροπημένα λειτουργικά και αισθητικά, διευκολύνοντας την πλοήγηση και την αλληλεπίδραση του χρήστη με το περιεχόμενο.

3ος Άξονας: Ευχριστία Ε.Υ

Ως προς την ευχρηστία του εκπαιδευτικού υλικού οι ειδικοί δήλωσαν τα ακόλουθα:

- Η πλοήγηση στο Ε.Υ. είναι εύκολη.

  Οι ειδικοί δήλωσαν ότι δεν υπήρχε καμία δυσκολία κατά την πλοήγηση του υλικού:

  1. *Η πλοήγηση ήταν εξαιρετικά απλή και εύκολη.*
  2. *Η πλοήγηση ήταν πανεύκολη.*
  3. *Ναι, δεν δυσκολεύτηκα καθόλου να πλοηγηθώ στο υλικό..*

- Οι υπερσύνδεσμοι του Ε.Υ. οδηγούν στο αναμενόμενο περιεχόμενο.

Όλοι οι ειδικοί συμφφωνούν ότι οι υπερσύνδεσμοι οδηγούν στο αναμενόμενο περιεχόμενο:

1. *Οι υπερσύνδεσμοι σε οδηγούν στο αναμενόμενο περιεχόμενο.*
2. *Οι υπερσύνδεσμοι σε οδηγούν κατάλληλα.*
3. *Ναι, όλοι οι σύνδεσμοι σε οδηγούν σε αναμενόμενο περιεχόμενο.*

Σχολιασμός 3ου άξονα

Στον 3ο άξονα υπάρχει απόλυτη συμφωνία των ειδικών της ΕξΑΕ ως προς την ευκολία πλοήγησης, καθώς αναφέρεται ότι η περιήγηση στο υλικό ήταν απλή, άμεση και χωρίς δυσκολίες. Ακόμα δηλώνεται ότι η δομή του περιεχομένου είναι σαφής, η οργάνωση των ενοτήτων λειτουργική και η διεπαφή φιλική προς τον χρήστη, στοιχεία που συμβάλλουν

καθοριστικά στη θετική μαθησιακή εμπειρία. Επίσης, οι υπερσύνδεσμοι που υπάρχουν φαίνονται λειτουργικοί και αξιόπιστοι, οδηγώντας με συνέπεια στο αναμενόμενο περιεχόμενο και ενισχύοντας, έτσι, την εμπιστοσύνη του χρήστη στο υλικό.

4ος Άξονας: Υποστήριξη και καθοδήγηση μαθητή στη μελέτη

Στον 4ο άξονα το εκπαιδευτικό υλικό υποστηρίζει και καθοδηγεί τη μελέτη του εκπαιδευόμενου:

- Παρέχονται συμβουλές για το πώς να μελετηθεί το εκπαιδευτικό υλικό;

Όλοι οι ειδικοί υποστηρίζουν ότι το εκπαιδευτικό υλικό καθοδηγει τον μαθητή-εκπαιδευόμενο στην μελέτη του με συμβουλές:

1. *Ναι, το Ε.Υ. περιλαμβάνει σαφείς οδηγίες μελέτης.*
2. *Ναι, παρέχονται συγκεκριμένες οδηγίες μελέτης για να μην χαθεί ο εκπαιδευόμενος.*
3. *Ναι, το υλικό προσφέρει οργανωμένες οδηγίες για στοχευμένη μελέτη.*

Το Ε.Υ. υποστηρίζει τον εκπαιδευόμενο ώστε να δώσει έμφαση σε συγκεκριμένα σημεία;

Εδώ, οι ειδικοί υποστηρίζουν ότι το εκπαιδευτικό υλικό δίνει έμφαση σε σημαντικές έννοιες:

1. *Ναι, χρησιμοποιούνται έντονη γραφή, χρωματικές σημάνσεις και πλαίσια.*
2. *Το Ε.Υ. περιλαμβάνει καλά σχεδιασμένα οπτικά στοιχεία, όπως bullets, πλαίσια και υπογραμμίσεις, που καθοδηγούν τον εκπαιδευόμενο στα σημαντικότερα σημεία.*
3. *Υπάρχει επαρκής σηματοδότηση.*

Στο Ε.Υ. υπάρχουν επεξηγηματικά σχόλια που υποστηρίζουν τον σπουδαστή στη μελέτη του;

Στο Ε.Υ. οι ειδικοί υποστηρίζουν ότι υπάρχουν κατάλληλα επεξηγηματικά σχόλια που βοηθούν στην μελέτη:

1. *Ναι, προστίθενται επεξηγηματικά σχόλια που διευκρινίζουν δύσκολες έννοιες.*
2. *Το Ε.Υ. συνοδεύει τις βασικές πληροφορίες με σύντομες εξηγήσεις και αυτό βοηθά το μαθητή να καταλάβει καλύτερα αυτό που μελετά.*
3. *Ναι, τα επεξηγηματικά σχόλια βοηθούν το μαθητή να κατανοήσει το περιεχόμενο.*

Σχολιασμός 4ου άξονα

Ο 4ος Άξονας αξιολογείται ιδιαίτερα θετικά, καθώς ο μαθητής κατά τη μελέτη υποστηρίζεται και καθοδηγείται από το εκπαιδευτικό υλικό. Οι ειδικοί συμφωνούν ότι περιλαμβάνονται σαφείς και οργανωμένες οδηγίες, που διευκολύνουν την αυτορρυθμιζόμενη μάθηση και αποτρέπουν τον αποπροσανατολισμό. Παράλληλα, η χρήση οπτικών στοιχείων, όπως έντονη γραφή, χρωματικές σημάνσεις και πλαίσια, συμβάλλει στην ανάδειξη των βασικών εννοιών. Τα επεξηγηματικά σχόλια λειτουργούν υποστηρικτικά, καθώς αποσαφηνίζουν δύσκολα σημεία και ενισχύουν την ουσιαστική κατανόηση του περιεχομένου.

5ος Άξονας:Υποστήριξη της αλληλεπίδρασης με το μαθητή στη μελέτη του

Για τον 5ο άξονα, ως προς την αλληλεπίδραση του μαθητή με το υλικό που μελετά δοθηκαν οι ακόλουθες απαντήσεις στα αντίστοιχα ερωτήματα που τέθηκαν:

<u>Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εκφράσει τις δικές του απόψεις;</u>

Στο ερώτημα αυτό δύο από τους ειδικούς μιλούν για επάρκεια δραστηριοτήτων που ενθαρρύνουν το μαθητή να εκφραστεί, ενώ η τρίτη ειδικός υποστηρίζει ότι υπάρχουν τέτοιες δραστηριότητες στην εισαγωγή καθε διδακτικής ενότητας, όχι, όμως, στη μέση ή στο τέλος αυτής:

1. *Ναι, περιλαμβάνει ανοικτές ερωτήσεις και δραστηριότητες που προσκαλούν τον εκπαιδευόμενο να εκφράσει προσωπική γνώμη.*
2. *Το Ε.Υ. περιέχει προσωπικό σχολιασμό κυρίως στις εισαγωγικές δραστηριότητες.*
3. *Ναι, έχουν ενταχθεί δραστηριότητες που ζητούν από τον μαθητή να τοποθετηθεί στο υλικό που πρόκειται να μελετήσει, όχι όμως να ασκήσει κριτική για κάτι που μελέτησε.*

<u>Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τη δημιουργικότητα;</u>

Στο συγκεκριμένο ερώτημα οι απόψεις φαινονται διαφορετικές. Οι δύο ειδικοί υποστηρίζουν ότι το εκπαιδευτικό υλικό προωθεί τη δημιουργικότητα στην πραγματική

τάξη, ή σε αγώνες ρητορικής, ενώ η τρίτη ειδικός θεωρεί ότι προωθείται η δημιουργικότητα και μέσα από το ίδιο το εκπαιδευτικό υλικό:

1. *Ναι, υπάρχουν εργασίες που επιτρέπουν στον εκπαιδευόμενο να δημιουργήσει περιεχόμενο, αλλά αυτό θα προκύψει στη δια ζώσης τάξη.*
2. *Το Ε.Υ. προτείνει δραστηριότητες που προωθούν τη φαντασία και τη δημιουργική έκφραση.*
3. *Ναι, παρέχονται δημιουργικές προτάσεις που επιτρέπουν στον μαθητή να γίνει πιο δημιουργικός στην πραγματική τάξη ή σε αγώνες ρητορικής.*

<u>Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την ανταλλαγή απόψεων;</u>

Οι ειδικοί εδώ φαίνεται να υποστηρίζουν την ύπαρξη δραστηριοτήτων που επιτρέπουν την ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των μαθητών, αλλά αυτές οι δραστηριότητες μάλλον δεν είναι αρκετές:

1. *Όχι δεν περιλαμβάνεται η δυνατότητα ανταλλαγής απόψεων ή ιδεων.*
2. *Το Ε.Υ. ενσωματώνει εφαρμογές όπως padlet, που ο κάθε μαθητής μπορεί να ανεβάσει τη δική του άποψη και να αλληλεπιδράσει με τους υπόλοιπους.*
3. *Ναι, υπάρχουν κάποιες δραστηριότητες αλληλεπίδρασης ή σχολιασμού των μαθητών.*

<u>Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ενσωματώσει ή να εμπλουτίσει τις απόψεις του;</u>

Το εκπαιδευτικό υλικό, κατά τις ειδικούς, ενθαρρύνουν τον μαθητή να εμπλουτίσει τις απόψεις του:

1. *Ναι, υπάρχουν δραστηριότητες που ζητούν από τον μαθητή να επανεξετάσει, να αναπροσαρμόσει και να εμπλουτίσει τις αρχικές του θέσεις.*
2. *Το υλικό περιλαμβάνει καθοδηγούμενη ανατροφοδότηση και συμπληρωματικές ερωτήσεις που ωθούν τον εκπαιδευόμενο να αναπτύξει βαθύτερα τις ιδέες του.*
3. *Ναι, παρέχονται δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την εξέλιξη της σκέψης.*

Σχολιασμός 5ου άξονα

Ως προς την υποστήριξη της αλληλεπίδρασης του μαθητή με το εκπαιδευτικό υλικό ο 5ος Άξονας παρουσιάζει θετικά στοιχεία. Οι ειδικοί αναγνωρίζουν την ύπαρξη δραστηριοτήτων με τις οποίες ενθαρρύνονται η έκφραση προσωπικών απόψεων και η ανάπτυξη της δημιουργικότητας, κυρίως για την εφαρμογή τους στην σχολική τάξη. Παράλληλα, καταγράφεται μερική επάρκεια δραστηριοτήτων ανταλλαγής απόψεων, με ορισμένες ψηφιακές εφαρμογές να ενισχύουν τη συμμετοχή. Ιδιαίτερα θετικό στοιχείο αποτελεί η πρόβλεψη αναστοχαστικών δραστηριοτήτων, που βοηθούν τους μαθητές να επανεξετάζουν και να εμπλουτίζουν τις ιδέες τους.

6ος Άξονας: Παροχή στον μαθητή δυνατότητας αναστοχασμού και αυτοαξιολόγησης

- Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την αυτοαξιολόγηση του εκπαιδευόμενου;

  Στο σημείο αυτό όλες οι ειδικοί υποστηρίζουν την ύπαρξη δραστηριοτήτων αναστοχασμού και αυτοαξιολόγησης σε όλο το εκπαιδευτικό υλικό:

  1. *Ναι, το εκπαιδευτικό υλικό περιλαμβάνει ερωτήσεις αυτοελέγχου και μικρές δοκιμασίες επιτρέποντας στον εκπαιδευόμενο να αξιολογεί την πρόοδό του και να εντοπίζει αδυναμίες.*
  2. *Υπάρχουν δραστηριότητες μέσα στο εκπαιδευτικό υλικό, οι οποίες ενθαρρύνουν την αυτοαξιολόγηση.*
  3. *Ναι, το υλικό δίνει ευκαιρίες για να κάνουν την αυτοκριτική τους οι μαθητές μέσα από δραστηριότητες ανατροφοδότησης, βοηθώντας τους έτσι, να παρακολουθούν τη μάθησή τους.*
  4.

Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την ανάπτυξη αυτόνομης κριτικής σκέψης;

Οι ειδικοί αναφέρουν ότι υπάρχουν δραστηριότητες ανάπτυξης της κριτικής σκέψης των μαθητών:

1. *Ναι, σε ένα βαθμό.*

2. *Το υλικό προσφέρει δραστηριότητες που οδηγούν τον εκπαιδευόμενο να επιχειρηματολογήσει,ώστε να καλλιεργήσει την κριτική ικανότητα.*
3. *Ναι, οι δραστηριότητες έχουν δομηθεί ώστε ο μαθητής να μπορέσει να αυτενεργήσει.*

Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την ανάπτυξη δίαυλων επικοινωνίας για ανατροφοδότηση;

Εδώ, και οι τρεις ειδικοί φαίνεται να υποστηρίζουν ότι το εκπαιδευτικό υλικό δίνει την δυνατότητα επικοινωνίας για ανατροφοδοτηση μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενου, αλλά όχι σε διευρυμένη κλίμακα:

1. *Όχι, δεν περιλαμβάνονται δραστηριότητες που απαιτούν επικοινωνία με τον διδάσκοντα ή τους συμμαθητές, όπως φόρουμ, συζητήσεις και ανταλλαγή σχολίων.*
2. *Το Ε.Υ ενσωματώνει σε περιορισμένο βαθμό συνδέσμους και εργαλεία επικοινωνίας που διευκολύνουν την άμεση ανατροφοδότηση και την αλληλεπίδραση.*
3. *Προωθείται η ενεργή επικοινωνία μέσω συνεργατικών εργασιών σε περιορισμένο όμως, βαθμό.*

Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες που ενθαρρύνουν την εφαρμογή της νέας γνώσης στην πραγματικότητα του εκπαιδευόμενου;

Εδώ οι ειδικοί δηλώνουν την ύπαρξη δραστηριοτήτων που ενθαρρύνουν τους μαθητές να εφαρμόσουν την νέα γνώση στη δική τους πραγματικότητα:

1. *Ναι, υπάρχουν δραστηριότητες που ζητούν από τον εκπαιδευόμενο να συνδέσει τις έννοιες με πραγματικές καταστάσεις.*
2. *Το υλικό προτρέπει με δραστηριότητες το μαθητή να μεταφέρει τη θεωρία σε πρακτικά θέματα της ζωής του.*
3. Ναι, παρέχονται που ενισχύουν την προσαρμογή στο προσωπικό περιβάλλον του μαθητή.

Σχολιασμός 6^{ου} άξονα

Εδώ, στο εκπαιδευτικό υλικό ενσωματώνονται συστηματικά δραστηριότητες αναστοχασμού και αυτοαξιολόγησης. Οι ειδικοί επισημαίνουν την ύπαρξη ερωτήσεων αυτοελέγχου, μικρών δοκιμασιών και ανατροφοδοτικών δραστηριοτήτων, οι οποίες

στοχεύουν στη βοήθεια των εκπαιδευόμενων παρακολουθώντας την πρόοδό τους και εντοπίζοντας τις αδυναμίες τους. Παράλληλα, ενισχύεται η αυτόνομη κριτική σκέψη μέσω δραστηριοτήτων που προάγουν την επιχειρηματολογία και την αυτενέργεια. Μερική δυσκολία παρουσιάζεται στην ανάπτυξη επικοινωνίας για ανατροφοδότηση, καθώς τα εργαλεία αλληλεπίδρασης με τον διδάσκοντα ή τους συμμαθητές τους φαίνεται να χρησιμοποιούνται σε μικρό βαθμό.

7ος Άξονας: Σαφήνεια σκοπού και προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων

Στο Ε.Υ. διατυπώνεται σαφώς ο σκοπός της κάθε διδακτικής ενότητας;

Οι ειδικοί δηλώνουν την ύπαρξη ξεκάθαρου σκόπού σε κάθε διδακτική ενότητα του εκπαιδευτικού υλικού:

1. *Ναι, κάθε ενότητα ξεκινά με σαφή περιγραφή του σκοπού, γεγονός που επιτρέπει στον μαθητή να κατανοήσει τι πρόκειται να μάθει και ποια η αξία της γνώσης που θα αποκτήσει.*
2. *Η ενότητα παρουσιάζει τον σκοπό με ξεκάθαρη επικεφαλίδα και σύντομη εισαγωγή, διευκολύνει έτσι, το μαθητή να προσανατολιστεί γρήγορα μέσα στο ψηφιακό περιβάλλον.*
3. *Ναι, ο σκοπός είναι διατυπωμένος με σαφή, δομημένο τρόπο στην αρχή κάθε ενότητας.*

Στο Ε.Υ. διατυπώνονται σαφώς τα προσδοκώμενα αποτελέσματα σε κάθε διδακτική ενότητα;

Οι απαντήσεις των ειδικών δηλώνουν ότι τα προσδοκώμενα αποτελέσματα είναι διατυπωμένα με σαφήνεια:

1. *Ναι, τα προσδοκώμενα αποτελέσματα περιγράφονται με τέτοιο τρόπο, ώστε ο εκπαιδευόμενος γνωρίζει ποιες δεξιότητες και γνώσεις θα αποκτήσει μέχρι το τέλος.*
2. *Το Ε.Υ. διατυπώνει σαφώς τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, διευκολύνοντας την πλοήγηση σε κάθε ενότητα.*

3. *Ναι, κάθε ενότητα περιλαμβάνει ξεκάθαρα διατυπωμένα μαθησιακά αποτελέσματα.*

Σχολιασμός 7ου άξονα

Η σαφή και δομημένη διατύπωση τόσο του σκοπού όσο και των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων σε κάθε διδακτική ενότητα αξιολογείται ιδιαίτερα θετικά στον 7ο άξονα. Η ύπαρξη ξεκάθαρων επικεφαλίδων και σύντομων εισαγωγών βοηθά τους μαθητές να προσανατολίζονται εύκολα στο περιεχόμενο. Παράλληλα, η σαφής περιγραφή των αποτελεσμάτων ενισχύει τη μαθησιακή διαδικασία και λειτουργεί ως κίνητρο, καθώς οι μαθητές γνωρίζουν εκ των προτέρων τις δεξιότητες και τις γνώσεις που θα αναπτύξουν. Συνολικά, ο άξονας συμβάλλει ουσιαστικά στην οργάνωση και την αποτελεσματικότητα της μάθησης.

8 ος Άξονας: Σχεδιασμός Ε.Υ. σύμφωνα με τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης

Ο 8ος άξονας σχετίζεται με τον σχεδιασμό του εκπαιδετυτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές της πολυμεσικής μάθησης του Mayer. Οι ειδικοί, λοιπόν, μελετούν κατά πόσον το συγκεκριμένο εκπαιδευτικό υλικό ακολουθεί τις αρχές της πολυμεσικότητας.

Πολυμεσική Αρχή

Στο Ε.Υ. υπάρχει συνδυασμός κειμένου και εικόνας για την παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου;

Στο παραπάνω ερώτημα, οι ειδικοί συμφωνούν πως το υλικό δημιουργήθηκε με συνδυασμό εικόνας και κειμένου:

1. *Ναι, ο συνδυασμός κειμένου και εικόνας διευκολύνει την κατανόηση και την αφομοίωση του περιεχομένου.*
2. *Οι εικόνες υποστηρίζουν το κείμενο, παρέχοντας οπτικές αναφορές για καλύτερη μαθησιακή εμπειρία.*
3. *Ναι, η πολυμεσική παρουσίαση αυξάνει τη σαφήνεια και διευκολύνει την πλοήγηση στο υλικό.*

Η χρήση των εικόνων σας βοηθάει να κατανοήσετε το γνωστικό αντικείμενο;

Στο ερώτημα αυτό οι ειδικοί εστιάζουν στην αξία της εικόνας για τη γνώση της πληροφορίας.

1. *Ναι, οι εικόνες ενισχύουν την κατανόηση μέσω παραδειγμάτων και αναπαραστάσεων δύσκολων εννοιών.*
2. *Οι οπτικές αναπαραστάσεις μειώνουν την κλίμακα δυσκολίας και διευκολύνοντας την επεξεργασία πληροφοριών.*
3. *Ναι, οι εικόνες υποστηρίζουν το κείμενο και ενισχύοντας τη μνήμη των μαθητών.*

Αρχή της Τροπικότητας

Στο Ε.Υ. υπάρχουν στοιχεία αφήγησης (μονόλογος, διάλογος, περιγραφή, σχόλια κ.ά.);

Εδώ, οι τρεις ειδικοί εστιάζουν στην σπουδαιότητα της αφήγησης ως προς την κατανόηση του μαθητή.

1. *Ναι, η αφήγηση καθιστά το περιεχόμενο πιο ζωντανό και ευχάριστο, αυξάνοντας την αφομοίωση.*
2. *Η πολυτροπικότητα με αφήγηση βελτιώνει την προσοχή και τη συμμετοχή του εκπαιδευόμενου.*
3. *Ναι, η χρήση διαλόγου και σχολίων προσομοιώνει πραγματικές καταστάσεις και διευκολύνει την κατανόηση.*

Αρχή της Συνοχής

Στο Ε.Υ. συμπεριλαμβάνονται μη σχετικές πληροφορίες;

Έδώ οι ειδικοί παρατηρούν ότι το εκπαιδευτικό υλικό είναι εστιασμένο στην κυρίως πληροφορία, χωρίς περιττά στοιχεία.

1. *Όχι, το υλικό επικεντρώνεται στο γνωστικό αντικείμενο, χωρίς άσχετες πληροφορίες που αποσπούν την προσοχή.*
2. *Το περιεχόμενο είναι εστιασμένο και κάθε στοιχείο έχει σκοπό στη μάθηση.*
3. *Δεν παρατηρούνται περιττές λέξεις ή εικόνες· το υλικό είναι καθαρά στοχευμένο.*

Αρχή της Προσωποποίησης

Στο Ε.Υ. γίνεται χρήση φιλικής γλώσσας;

Στο Ε.Υ. γίνεται χρήση δεύτερου προσώπου;

Στο Ε.Υ. γίνεται ηχητική παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου;

Στο Ε.Υ. υπάρχουν διαδραστικές δραστηριότητες που παρέχουν ανατροφοδότηση στους εκπαιδευόμενους;

Οι ειδικοί υποστηρίζουν ομόφωνα ότι το Ε.Υ. πληρεί όλες τις προϋποθέσεις που αναζητούνται με τα τέσσερα παρακάτω ερωτήματα. Αυτό αποτυπώνεται στις απαντήσεις τους που παρατίθενται:

1. *Η χρήση φιλικής γλώσσας στο Ε.Υ. είναι σημαντική γιατί σε κάνει να αισθάνεσαι ότι το υλικό «σου μιλάει» και όχι ότι απλώς σου παραδίδει πληροφορίες*
2. *Με τη φιλική γλώσσα μπορείς να νιώσεις ότι συμμετέχεις σε διάλογο με το Ε.Υ..*
3. *Η φιλική γλώσσα βοηθά στην αφομοίωση της πληροφορίας.:*

1. *Η χρήση του δεύτερου προσώπου («εσύ») στο Ε.Υ. σε κάνει να νιώθεις ότι απευθύνεται άμεσα σε εσένα.*
2. *Χρησιμοποιώντας το δεύτερο πρόσωπο, αισθάνεσαι ότι το Ε.Υ. «σου μιλάει» απευθείας, σαν να συμμετέχεις σε μια πραγματική συζήτηση, ενισχύοντας έτσι την ενεργό μάθηση.*
3. *Το δεύτερο πρόσωπο στο Ε.Υ. καθοδηγεί με έναν φιλικό και κατανοητό τρόπο, όταν λέει «εσύ θα δοκιμάσεις…» ή «μπορείς να παρατηρήσεις…».*

1. *Η ηχητική παρουσίαση ενισχύει την κατανόηση και κάνει τη μάθηση πιο ζωντανή.*
2. *Με την ηχητική παρουσίαση νιώθεις ότι «σου μιλάει» το υλικό σε πραγματικό χρόνο.*
3. *Γίνεται ηχητική παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου σε όλο το Ε.Υ.*

1. *Οι διαδραστικές δραστηριότητες επιτρέπουν άμεση ανατροφοδότηση.*
2. *Σίγουρα παρέχεται ανατροφοδότηση μέσα από τις διαδραστικές δραστηριότητες.*

3. *Οι διαδραστικές δραστηριότητες παρέχουν ανατροφοδότηση και ενισχύουν τη μάθηση.*

Αρχή της Φωνής

Στο Ε.Υ. το ύφος της ηχητικής παρουσίασης είναι φιλικό για τον εκπαιδευόμενο;

Όλοι συμφώνουν για το φιλικό χαρακτήρα της ηχητικής παρουσίασης του εκπαιδευτικού υλικού:

1. Στο Ε.Υ. η φιλική φωνή ενισχύει τη μάθηση.
2. Η φιλική φωνή του avatar στην ηχητική παρουσίαση δημιουργεί ένα ζεστό, φιλικό ύφος.
3. Η φιλική ηχητική παρουσίαση συνδέει τη φωνή με τη ροή του υλικού.

Αρχή της Εικόνας

Στο Ε.Υ. εμφανίζεται ένας φιλικός χαρακτήρας (avatar) που ενισχύει τη διαδικασία μάθησης των εκπαιδευόμενων.

Οι ειδικοί συμφώνησαν για την σημαντικότητα του φιλικού χαρακτήρα του avatar στο εκπαιδευτικό υλικό.

1. *Ο φιλικός χαρακτήρας του avatar λειτουργεί ως οπτική υποστήριξη για τον εκπαιδευόμενο,*
2. *Η χρήση avatar καθοδηγεί τον εκπαιδευόμενο με τρόπο ζωντανό και ελκυστικό.*
3. *Ο φιλικός χαρακτήρας του avatar βελτιώνει τη ροή του Ε.Υ. και κάνει το περιεχόμενο πιο προσιτό.*

Αρχή της Κατάτμησης

Στο Ε.Υ. η παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου γίνεται τμηματικά.

Στο Ε.Υ. υπάρχουν μακροσκελή κείμενα για την παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου.

Οι ειδικοί εδώ αναφέρουν ομόφωνα, ότι σε όλο το εκπαιδευτικό υλικό η παρουσίαση της πληροφορίας γίνεται τμηματικά, χωρίς να υπάρχει κανένα μακροσκελές κείμενο:

1. *Η κατάτμηση του περιεχομένου σε μικρά, διαχειρίσιμα τμήματα διευκολύνει την κατανόηση.*
2. *Όλη η πληροφορία παρουσιάζεται τμηματικά.*
3. *Η παρουσίαση γίνεται τμηματικά.*

1. *Δεν υπάρχουν μακροσκελή κείμενα για την παρουσίαση του γνωστικού αντικείμένου της ρητορικής.*
2. *Μακροσκελή κείμενα δεν υπάρχουν.*
3. *Στο εκπαιδευτικό υλικό δεν υπάρχουν μακροσκελή κειμένα.*

Αρχή της Σηματοδότησης

Το Ε.Υ. παρέχει σαφείς οδηγίες στους εκπαιδευόμενους για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων και εργασιών.

Στο Ε.Υ. υπάρχουν στοιχεία επισήμανσης (έντονη γραφή, υπογράμμιση, χρωματισμός κ.ά.)

Οι συμμετέχοντες ειδικοί συμφωνούν ότι το Ε.Υ παρέχει σαφείς πληροφορίες που επισημαίνονται σύμφφωνα με την αρχή της επισήμανσης.

1. *Στο εκπαιδευτικό υλικό υπάρχουν σαφείς οδηγίες που υποστηρίζουν την αυτονομία του μαθητή στη μάθηση.*
2. *Φυσικά σε όλο το εκπαιδευτικό υλικό παρέχονται σαφείς οδηγίες.*
3. *Η σαφήνεια στις οδηγίες βελτιώνει τη δομή του Ε.Υ. και καθοδηγεί τον μαθητή.*

1. *Το εκπαιδευτικό υλικό κάνει επισήμανση σε όλες τις σημαντικές πληροφορίες.*
2. *Χρησιμοποιούνται χρώματα, σύμβολα κ.α.για να αναδειχθούν σημαντικά σημεία του Ε.Υ..*
3. *Η επισήμανση οργανώνει το περιεχόμενο και κάνει πιο σαφές το Ε.Υ.*

Αρχή της Προπαίδευσης

Στο Ε.Υ. υπάρχουν εισαγωγικές δραστηριότητες που βοηθούν στη μελέτη του γνωστικού αντικειμένου.

Οι ειδικοί δηλώνουν ότι πριν από κάθε διδακτική ενότητα που διδάσκει νέα γνώση στο μαθητή, υπάρχει μια εισαγωγική δραστηριότητα, ικανή να ανακαλέσει την προϋπάρχουσα γνώση.

1. *Οι εισαγωγικές δραστηριότητες ενεργοποιούν τις προϋπάρχουσες γνώσεις και προετοιμάζουν το μυαλό του μαθητή για νέες έννοιες*
2. *Στις εισαγωγικές δραστηριότητες χρησιμοποιούνται εφαρμογές όπως: padlet, google form με ερωτήσεις ως εισαγωγή.*
3. *Ναι, υπάρχουν εισαγωγικές δραστηριότητες που συνδέουν την προηγούμενη γνώση με τη νέα.*

Σχολιασμός 8ου άξονα

Οι ειδικοί της ΕξΑΕ αξιολογούν το εκπαιδευτικό υλικό θετικά σε όλες τις βασικές αρχές πολυμεσικού σχεδιασμού. Η αρχή της τροπικότητας επιτυγχάνεται με τον συνδυασμό κειμένου, εικόνας και αφήγησης (μονόλογος, διάλογος, σχόλια), που καθιστά το περιεχόμενο ζωντανό, ευχάριστο και πιο κατανοητό. Η συνοχή διασφαλίζεται καθώς το υλικό επικεντρώνεται στις βασικές πληροφορίες χωρίς περιττά στοιχεία. Η προσωποποίηση και η φωνή υποστηρίζονται μέσω φιλικής γλώσσας, χρήσης δεύτερου προσώπου, ηχητικής παρουσίασης και φιλικού avatar, ενισχύοντας την αίσθηση διαλόγου και συμμετοχής.Η Κατάτμηση και η Σηματοδότηση, ακόμα, εφαρμόζονται αποτελεσματικά, αφού οι πληροφορίες παρουσιάζονται σε μικρά, διαχειρίσιμα τμήματα, ενώ σημαντικά σημεία τονίζονται με έντονη γραφή, χρώμα ή σύμβολα, διευκολύνοντας την κατανόηση. Τέλος, η Προπαίδευση ενισχύεται με εισαγωγικές δραστηριότητες που ενεργοποιούν τις προϋπάρχουσες γνώσεις, προετοιμάζοντας τον μαθητή για νέα περιεχόμενα.

9ος Άξονας: Δυνατά στοιχεία Ε.Υ

Στον άξονα αυτό παρουσιάζονται κατά τους ειδικούς τα πιο δυνατά σημεία του εκπαιδευτικού αυτού υλικού.

Ποια πιστεύετε ότι είναι τα τρία πιο δυνατά στοιχεία του εκπαιδευτικού υλικού;

Κάθε ειδικός παρουσίασε τα τρία πιο δυνατά σημεία του εκπαιδευτικού υλικού για την ίδια, έτσι δήλωσαν:

1. *Η χρήση φιλικής γλώσσας σε δεύτερο πρόσωπο, που ενισχύει την προσωπική εμπλοκή του εκπαιδευόμενου.*
2. *Η τμηματική παρουσίαση του περιεχομένου, η οποία μειώνει τη γνωστική υπερφόρτωση και διευκολύνει την κατανόηση.*
3. *Οι εισαγωγικές δραστηριότητες που ενεργοποιούν τις προϋπάρχουσες γνώσεις και προετοιμάζουν τον εκπαιδευόμενο για τη μάθηση.*

1. *Η ηχητική παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου με φιλικό ύφος, που δημιουργεί πολυτροπική και διαδραστική εμπειρία μάθησης.*
2. *Η χρήση διαδραστικών δραστηριοτήτων με ανατροφοδότηση, που ενισχύει την ενεργό μάθηση.*
3. *Ο φιλικός χαρακτήρας (avatar), που υποστηρίζει την καθοδήγηση και κάνει τη μάθηση πιο ελκυστική ψηφιακά.*

1. *Η σαφήνεια και η δομή του περιεχομένου, με τμηματική παρουσίαση και επισήμανση βασικών σημείων.*
2. *Η οργάνωση των δραστηριοτήτων με σαφείς οδηγίες, που διευκολύνει τον εκπαιδευόμενο στη χρήση του υλικού.*
3. *Η συνοχή μεταξύ κειμένων, εικόνων και ηχητικής υποστήριξης, που ενισχύει τη ροή και την αφομοίωση του περιεχομένου.*

Σχολιασμός 9ου άξονα

Εδώ παρουσιάζονται τα πιο ισχυρά χαρακτηριστικά του εκπαιδευτικού υλικού, όπως καταγράφονται από τους ειδικούς. Κοινό στοιχείο σχολιασμού τους είναι ότι το εκπαιδευτικό υλικό είναι προσανατολισμένο προς τον μαθητή κάνοντας χρήση φιλικής γλώσσας σε δεύτερο πρόσωπο, η οποία ενισχύει την προσωπική εμπλοκή και αίσθηση του διαλόγου. Ακόμα, η τμηματική παρουσίαση του περιεχομένου και η σαφής δομή μειώνουν τον όγκο της πληροφορίας και διευκολύνουν την κατανόηση, ενώ η επισήμανση των βασικών σημείων καθοδηγεί αποτελεσματικά τον μαθητή. Αξίζει να επισημανθεί και η ενεργοποίηση των προϋπάρχουσων γνώσεων μέσω εισαγωγικών δραστηριοτήτων, ενσωματώνοντας πολυτροπικά στοιχεία, όπως: ηχητικές παρουσιάσεις με φιλικό ύφος, διαδραστικές δραστηριότητες με ανατροφοδότηση καθώς και τον φιλικό χαρακτήρα

(avatar) που συνομιλεί με τον μαθητή εκπαιδευόμενο, κάνουν τη μάθηση πιο ζωντανή και ελκυστική. Τέλος, η συνοχή μεταξύ κειμένου, εικόνας και ήχου διασφαλίζει ομαλή ροή και υποστηρίζει την αφομοίωση του περιεχομένου.

10ος Άξονας: Προτάσεις βελτίωσης

Στον 10ο άξονα οι ειδικοί κατέθεσαν τις προτάσεις τους ώστε το εκπαιδευτικό υλικό να γίνει καλύτερο.

Γράψτε έως τρεις αλλαγές που προτείνετε προκειμένου να βελτιωθεί το εκπαιδευτικό υλικό;

1. *Αυτό που πραγματικά μου έλειψε από το εκπαιδευτικό υλικό και θα ήθελα να δω, είναι περισσότερες δραστηριότητες αλληλεπίδρασης μεταξύ εκπαιδευόμενων και εκπαιδευτών αλλά και μεταξύ των εκπαιδευόμενων. Χρειάζεται περισσότερες ευκαιρίες αλληλεπίδρασης μεσα από chats, forums γιατί αυτό θα χαρίσει ζωντάνια και επικοινωνία στο υλικό..*
2. *Θα ήθελα στις δραστηριότητες ανατροφοδότησης που βρίσκονται μέσα στις διδακτικές ενότητες να υπάρχει μεγαλύτερη ποικιλία. Αυτή η μονοτονία κάνει το υλικό λίγο προβλέψιμο. Επίσης, ήταν αρκετά μεγάλο με επαναλαμβανόμενο το μοτίβο των διδακτικών ενοτήτων.*
3. *Δεν έχω να προτείνω κάποια αλλαγή. Το εκπαιδευτικό υλικό ήταν ικανοποιητικό ως προς την ποιότητα και την πληρότητά του.*

Σχολιασμός 10ου άξονα

Στον 10ο Άξονα, οι ειδικοί προτείνουν τρόπους βελτίωσης του εκπαιδευτικού υλικού, επικεντρωμένοι κυρίως στην ενίσχυση της αλληλεπίδρασης και της ποικιλίας των δραστηριοτήτων. Συγκεκριμένα, επισημαίνεται η ανάγκη για περισσότερες δυνατότητες επικοινωνίας μεταξύ μαθητών και εκπαιδευτών, καθώς και μεταξύ των ίδιων των μαθητών, μέσω chats, forums ή άλλων συνεργατικών εργαλείων, ώστε να αυξηθεί η αλληλεπίδραση. Προτείνεται, ακόμα, η διαφοροποίηση των δραστηριοτήτων ανατροφοδότησης, ώστε να αποφευχθεί η μονοτονία και να γίνει το υλικό πιο ελκυστικό και ευχάριστο. Παράλληλα, επισημαίνεται ότι το εκπαιδευτικό υλικό είναι ήδη ικανοποιητικό σε ποιότητα και πληρότητα, γεγονός που υποδηλώνει ότι οι προτάσεις αποσκοπούν κυρίως στην περαιτέρω ενίσχυση της εμπειρίας μάθησης και της ενεργού συμμετοχής των εκπαιδευόμενων.

5.2 Παρουσίαση δεδομένων ερωτηματολογίου μαθητών/-τριών

Στην έρευνα συμμετείχαν 6 μαθήτριες του Ομίλου Ρητορικής του 7ου ΓΕΛ Ηρακλείου. κατά το σχολικό έτος 2024-25. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, οι μαθήτριες συμπλήρωσαν ερωτηματολόγια ΠΡΙΝ από την πλοήγησή τους στο ψηφιακό υλικό για την Ρητορική τέχνη και τα Ρητορικά αγωνίσματα και ερωτηματολόγια ΜΕΤΑ, περιγράφοντας τις προσδοκίες τους και τις εντυπώσεις τους πριν και μετά αντίστοιχα. Κάθε ένα από τα ερωτηματολόγια (ΠΡΙΝ και ΜΕΤΑ) αντιστοιχεί σε ένα υποκείμενο της έρευνας (μαθήτρια του σχολείου που συμμετέχει στον Όμιλο).

5.3 Παρουσίαση δεδομένων ερωτηματολογίου ΠΡΙΝ και ΜΕΤΑ των μαθητών

5.3.1 Αποτελέσματα, παράθεση και σχολιασμός δεδομένων ερωτηματολογίων ΠΡΙΝ και ΜΕΤΑ αποτίμησης Ε.Υ. από μαθητές/τριες

Στο σημείο αυτό γίνεται διερεύνηση των απόψεων των μαθητών, όπως αναδεικνύονται μέσα από τις αρχικές απαντήσεις τους στο ερωτηματολόγιο ΠΡΙΝ, σχετικά με τη συμμετοχή τους το σχολικό έτος 2024-25 στον Όμιλο Ρητορικής του Σχολείου. Έπειτα, διερευνώνται οι απόψεις των μαθητών όπως αναδεικνύονται μέσα από τις τελικές απαντήσεις τους στο ερωτηματολόγιο ΜΕΤΑ, σχετικά με τη συμμετοχή τους το σχολικό έτος 2024-25 στον Όμιλο Ρητορικής του Σχολείου. Τέλος γίνεται σύγκριση των δύο απόψεων.

Τα ερωτηματολόγια, όπως και οι κατηγορίες ανάλυσης είναι διαμορφωμένα σύμφωνα με τα ακόλουθα ερευνητικά ερωτήματα:

- Η αξιοποίηση ψηφιακών εφαρμογών και εφαρμογών Τεχνητής Νοημοσύνης αλλάζει τις απόψεις των μαθητών για τη Ρητορική και την καλλιέργεια του λόγου και της σκέψης τους;
- Άλλαξε η στάση των μαθητών σε σχέση με την αναγκαιότητα της Ρητορικής σήμερα;

Παρακάτω παρατίθενται οι άξονες- κατηγορίες ανάλυσης ξεχωριστά, οι απαντήσεις των μαθητριών και ο σχολιασμός κάθε άξονα.

Άξονες	Κατηγορία ανάλυσης
1ος Άξονας: Γνώση για τη Ρητορική	Γνώση για τη Ρητορική

2ος Άξονας: Άποψη για χρησιμότητα της Ρητορικής	Άποψη για χρησιμότητα της Ρητορικής
3ος: Αξονας Ανάπτυξη Προφορικού Λόγου	Ανάπτυξη Προφορικού Λόγου
4ος: Άξονας: Ανάπτυξη Δημιουργικής Γραφής	Άξονας: Ανάπτυξη Δημιουργικής Γραφής
5ος: Άξονας: Χρήση ψηφιακών εφαρμογών	Χρήση ψηφιακών εφαρμογών
6ος: Αξονας: Εξοικείωση με το αντικείμενο της Ρητορικής	Εξοικείωση με το αντικείμενο της Ρητορικής
7ος : Αξονας: Αναγκαιότητα της Ρητορικής	Αναγκαιότητα της Ρητορικής
8ος : Αξονας: Άλλες απόψεις	Άλλες απόψεις

Ερωτηματολόγιο ΠΡΙΝ

1ος Αξονας: Γνώση για τη Ρητορική

Σύμφωνα με τον 1ο άξονα, οι μαθητές έχουν κατανοήσει τη ρητορική ως τέχνη του λόγου και της πειθούς. Αναγνωρίζουν τεχνικές με τις οποίες διατυπώνεται ο λόγος, ώστε να είναι αποτελεσματικός, σαφής και πειστικός, καλλιεργώντας βασικές δεξιότητες, όπως η χρήση επιχειρημάτων, η επιλογή κατάλληλων λέξεων. Επίσης, φαίνεται να αντιλαμβάνονται τη ρητορική όχι μόνο ως τεχνική, αλλά και ως εργαλείο προσωπικής ανάπτυξης, που ενισχύει την κριτική σκέψη και την ικανότητα συμμετοχής σε δημόσιο λόγο.

1. *Η Ρητορική είναι το «πως να μιλάς», έτσι, ώστε να πείθεις ή να εμπνέεις.*
2. *ωραίες λέξεις και μπορείς να στηρίζεις την άποψή σου με παραδείγματα και συναίσθημα.*
3. *Η ρητορική είναι η τέχνη του λόγου, δηλαδή το πως να εκφράζεσαι πειστικά και αποτελεσματικά.*
4. *Ένας μαθητής μπορεί να συμμετάσχει, καθώς μέσα από αυτό μαθαίνει ή γνωρίζει καλύτερα τον κόσμο της γλώσσας και της ομιλίας.*
5. *Ως στόχο, η Ρητορική έχει την ενίσχυση της κριτικής σκέψης του μαθητή- δεξιότητα σημαντικότατη για την ζωή του ως ενήλικας αργότερα.*
6. *Για το μάθημα της ρητορικής γνωρίζω ότι αναπτύσσει την ικανότητα να υποστηρίζεις την άποψή σου σε διάφορες καταστάσεις μέσω επιχειρημάτων.*

2ος Άξονας: Άποψη για χρησιμότητα της Ρητορικής

Σύμφωνα με το 2ο άξονα, οι μαθητές αξιολογούν τη ρητορική ως εξαιρετικά χρήσιμη στη σύγχρονη καθημερινότητα. Τονίζουν ότι συμβάλλει στην ορθή έκφραση, στην αυτοπεποίθηση, στην ικανότητα να σχηματίζουν και να υποστηρίζουν άποψη, καλλιεργώντας τον σεβασμό και την ενεργητική ακρόαση μεταξύ τους. Η χρησιμότητα συνδέεται, επίσης, με πρακτικές κοινωνικές και επαγγελματικές ανάγκες, όπως η αποτελεσματική επικοινωνία και η επιχειρηματολογία. Οι απαντήσεις δείχνουν ότι οι μαθητές αντιλαμβάνονται τη ρητορική ως μάθημα, που δεν περιορίζεται στη σχολική τάξη, αλλά επηρεάζει ουσιαστικά τον τρόπο σκέψης, συμπεριφοράς και συμμετοχής τους στον κοινωνικό διάλογο.

1. *Το μάθημα της ρητορικής είναι πολύ χρήσιμο σήμερα, καθώς όχι μόνο σου μαθαίνει να εκφράζεις τη σκέψη σου και τις απόψεις σου με σωστό και ολοκληρωμένο τρόπο, αλλά σε ολοκληρώνει ως άνθρωπο.*
2. *Μαθαίνεις να σέβεσαι και να ακούς τους άλλους, να έχεις αυτοπεποίθηση και να μπορείς εύκολα να σχηματίσεις ώριμη άποψη για διάφορα θέματα, την οποία υποστηρίζεις ανάλογα.*
3. *Σήμερα, είναι χρήσιμη γιατί μας βοηθά να επικοινωνήσουμε σωστά, να πείθουμε, να εκφράζουμε ιδέες και να υπερασπιζόμαστε απόψεις σε συζητήσεις, εργασία ή κοινωνική ζωή.*
4. *Το μάθημα της ρητορικής είναι από το χρήσιμα μαθήματα.*
5. *Το θεωρώ σημαντικό και χρήσιμο σήμερα, γιατί σε προετοιμάζει να αντιδράς, να συμφωνείς ή να διαφωνείς έγκαιρα.*
6. *Η ρητορική είναι πολύ χρήσιμη στη ζωή μας σήμερα, γιατί βελτιώνει το λόγο και την έκφραση και την επιχειρηματολογία σου.*

3ος: Αξονας Ανάπτυξη Προφορικού Λόγου

Στον 3ο άξονα αναδεικνύεται ξεκάθαρα η συμβολή της ρητορικής στη βελτίωση της προφορικής έκφρασης. Οι μαθητές περιγράφουν προσωπικά οφέλη, όπως οργανωμένη σκέψη, επιλογή σωστών λέξεων, μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση και μείωση δισταγμών στον λόγο. Φαίνεται, επίσης, ότι αντιλαμβάνονται τη ρητορική ως μέσο για καθαρή, ήρεμη και

αποτελεσματική επικοινωνία, με σωστή οργάνωση επιχειρημάτων. Τέλος, οι απαντήσεις υπογραμμίζουν ότι η ρητορική ενισχύει, όχι μόνο τη γλωσσική ικανότητα, αλλά, και τον έλεγχο του άγχους κατά την ομιλία, κάτι που αποτελεί βασική δεξιότητα ζωής.

1. *Για να μετατρέψεις τις σκέψεις σου σε προφορικό λόγο χρειάζεται η Ρητορική τέχνη.*
2. *Σου μαθαίνει να βάζεις τις σκέψεις σε σειρά, να βρίσκεις τη σωστή λέξη και να μιλάς με αυτοπεποίθηση. Εγώ σταμάτησα τα «εεε...» όταν εξηγώ κάτι.*
3. *Έμαθα να μιλάω με καθαρότητα, ηρεμία και σιγουριά.*
4. *Η Ρητορική μπορεί να σε βοηθήσει να καλλιεργήσεις τον προφορικό σου λόγο με την οργανώση των επιχειρημάτων.*
5. *Η ρητορική μπορεί να βοηθάει το άτομο να σκέφτεται καθαρά και να εκφράζει τον εαυτό του καλύτερα στον προφορικό λόγο.*
6. *Το άτομο μαθαίνει να εκφράζει τη γνώμη του ήρεμα και κατανοητά και στον προφορικό του λόγο.*

4ος: Άξονας: Ανάπτυξη Δημιουργικής Γραφής

Στον άξονά αυτό, οι απαντήσεις δείχνουν ότι η ρητορική συμβάλλει ουσιαστικά στην καλλιέργεια της δημιουργικής σκέψης και έκφρασης. Δραστηριότητες όπως ο αυθόρμητος λόγος, η γρήγορη παραγωγή ιδεών και η δημιουργία ιστοριών αποδεικνύει πως η ρητορική λειτουργεί ως εφαλτήριο της φαντασίας. Επιπλέον, η δημιουργικότητα συνδέεται με την επιχειρηματολογία και την ικανότητα «σκέψης έξω από το κουτί», στοιχείο που ενισχύει, τόσο τη γραπτή όσο και την προφορική έκφραση. Το μάθημα φαίνεται να ενθαρρύνει τη συνδυαστική σκέψη, την πρωτοτυπία και την αυθόρμητη παραγωγή λόγου, βασικές πτυχές της δημιουργικής γραφής.

1. *Η ρητορική βοηθάει πολύ στη δημιουργικότητα μέσω του αυθόρμητου λόγου, που σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα πρέπει να αναπτύξεις ιδέες για να στηρίξεις ένα θέμα ή στα ερωτήματα των αγώνων αντιλογίας, που πρέπει να σκεφτείς γρήγορα τρόπους να στηρίξεις τη γνώμη της ομάδας σου.*
2. *Η ρητορική μπορεί να βοηθήσει κάποιον να σκέφτεται δημιουργικά και να εκφράζεται καλύτερα.*
3. *Μέσα από τον αυθόρμητο λόγο το άτομο μπορεί να δημιουργήσει προφορικά μια ιστορία μέσα από μια λέξη, μια φράση, μια εικόνα.*

4. *Κατά τη διάρκεια ενός διαλόγου, ο μαθητής έρχεται στην θέση να σκεφτεί δημιουργικά, «έξω από το κουτί» για να βρει επιχειρήματα να στηρίξει τη γνώμη του.*
5. *Η δημιουργική σκέψη και η εκφραστική ανάγνωση που καλλιεργεί η ρητορική βοηθάει στην άρθρωση του προφορικού λόγου, στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και στην αυτοπεποίθηση.*
6. *Ναι η ρητορική βοηθά κάποιον στη δημιουργική σκέψη κατά τον προφορικό λόγο.*

5ος: Άξονας: Χρήση ψηφιακών εφαρμογών

Οι μαθητές φαίνονται εξοικειωμένοι με τη χρήση των ψηφιακών εφαρμογών και αναγνωρίζουν ότι αυτές εμπλουτίζουν το μάθημα, καθιστώντας το πιο ενδιαφέρον και διαδραστικό. Τα βίντεο και οι ψηφιακές ασκήσεις ενισχύουν την κατανόηση, ενώ η τεχνητή νοημοσύνη λειτουργεί ως εργαλείο υποστήριξης, αν και ορισμένοι επισημαίνουν τον κίνδυνο λανθασμένων πληροφοριών. Η κριτική τους δείχνει ώριμη στάση και επίγνωση ότι η ψηφιακή τεχνολογία προσφέρει δυνατότητες, αλλά απαιτεί προσεκτική χρήση. Συνολικά, οι εφαρμογές φαίνεται να ενισχύουν τη συμμετοχή και το κίνητρο των μαθητών, αρκεί να γίνεται υπεύθυνη αξιοποίησή τους.

1. *Ναι, το μάθημα γίνεται αυτόματα πιο ενδιαφέρον και εύκολο στην παρακολούθηση, αφού με τις διαδραστικές ασκήσεις συμμετέχω ενεργά. Ακόμα, το βίντεο και οι εικόνες κάνουν το μάθημα πιο κατανοητό και φυσικά πολύ πιο εμπλουτισμένο.*
2. *Ναι, είχαμε χρησιμοποιήσει και σε μάθημα. Γενικά, όταν η τεχνητή νοημοσύνη μπαίνει πλέον στο μάθημα, κάνει το διάβασμα πιο ενδιαφέρον και σου δίνει κίνητρο.*
3. *Ναι**,** έχω χρησιμοποιήσει τεχνητή νοημοσύνη και γενικότερα βίντεο σε μάθημα*
4. *Έχω χρησιμοποιήσει πολλές φορές ψηφιακές εφαρμογές όπως βίντεο και τεχνητή νοημοσύνη σε μάθημα. Το βίντεο είναι βοηθητικό, όμως οι σημειώσεις της τεχνητής νοημοσύνης είναι πολλές φορές λαθος.*
5. *Έχω δοκιμάσει στο παρελθόν ψηφιακές εφαρμογές.*
6. *Έχω χρησιμοποιήσει chat gpt, η εμπειρία μου όμως αυτή ήταν μέτρια στον τομέα κυρίων των μαθημάτων, γιατί πολλές φορές τα αποτελέσματα εείναι λανθασμένα και οδηγούν σε λανθασμένες γνώσεις.*

6ος: Αξονας: **Εξοικείωση με το αντικείμενο της Ρητορικής**

Η ρητορική έχει βελτιώσει την καθημερινή επικοινωνία των μαθητών ενισχύοντας την αυτοπεποίθησή τους, τόσο σε δημόσιο λόγο, όσο και σε απλές συζητήσεις. Οι μαθητές,

νιώθουν εξοικειωμένοι και θεωρούν ότι η ρητορική τους βοήθησε να εκφράζονται καθαρά, να συνδέουν σκέψεις με λόγο και να διαχειρίζονται κοινωνικές αλληλεπιδράσεις με μεγαλύτερη άνεση. Η ρητορική, λοιπόν, παρουσιάζεται ως εργαλείο προσωπικής καλλιέργειας, που αναπτύσσει δεξιότητες κοινωνικής επάρκειας, πειθούς και αυτογνωσίας.

1. *Ναι, γιατί η ρητορική μου έμαθε να μιλαω και να εκφράζομαι, όχι μόνο μπροστά σε κοινό αλλά και στις πιο απλές συζητήσεις.*
2. *Η ρητορική είναι ένας εξαιρετικός τρόπος να καλλιεργήσεις τον εαυτό σου, την αυτοπεποίθησή σου, γιατί θα μπορείς να εκφράζεις ακριβώς αυτό που σκέφτεσαι, να κάνεις φίλους και να πειθεις γι αυτό που λες.*
3. *Ναι, γιατί μέσα από τη ρητορική έμαθα να οργανώνω καλύτερα τις σκέψεις μου και να τις παρουσιάζω με σαφήνεια, κάτι που με βοηθά στις καθημερινές συζητήσεις μου.*
4. *Η ρητορική με βοήθησε να αποκτήσω μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση όταν μιλάω μπροστά σε άλλους ανθρώπους και να εκφράζω τις απόψεις μου χωρίς δισταγμό.*
5. *Πιστεύω ότι η ενασχόληση με τη ρητορική με βοήθα να αναπτύξω τις επικοινωνιακές μου δεξιότητες, να ακούω τους άλλους και να διατυπώνω τα επιχειρήματά μου με πιο πειστικό τρόπο.*
6. *Μέσα απόη ρητορική μου έμαθε να εκφράζομαι πιο ελεύθερα, να συνεργάζομαι με άλλους και να συμμετέχω πιο ενεργά σε συζητήσεις και δραστηριότητες.*

7ος : Αξονας: Αναγκαιότητα της Ρητορικής

Οι απαντήσεις των μαθητών αποκαλύπτουν ότι η ρητορική θεωρείται απολύτως αναγκαία και χρήσιμη στη ζωή τους. Τονίζουν ότι βελτιώνει την ευφράδεια, την ταχύτητα σκέψης, την ικανότητα διατύπωσης άποψης και ενισχύει την προσωπική τους αυτοπεποίθηση. Για πολλούς, η ρητορική δεν αποτελεί απλώς σχολικό αντικείμενο, αλλά μια δεξιότητα ζωής που τους βοηθά στην κοινωνική και προσωπική τους ανάπτυξη. Επίσης διαφαίνεται ένας συναισθηματικός δεσμός, καθώς αναγνωρίζουν ότι το μάθημα τους έχει αλλάξει θετικά.

1. *Ναι την θεωρώ απόλυτα σημαντική και απαραίτητη στη ζωή μου, γιατί μου έδωσε ευφφράδεια λόγου.*
2. *Θεωρώ ότι η ρητορική είναι σημαντική για τη ζωή όλων μας. Αυτή βοηθά τον άνθρωπο να σκέφτεται γρήγορα και σωστά.*

3. *Σήμερα θεωρώ τη ρητορική απαραίτητη στη ζωή μου γιατί μου έμαθε πως να εκφράζω την άποψή μου που παλιότερα δεν ήξερα. Η ρητορική έχει σημαντική θέση στην καρδιά μου, καθώς μαθαίνω καινουρια πράγματα, ενισχύοντας τις ικανότητές μου στην πειθώ και στο διάλογο.*
4. *Ναι, τη θεωρώ ιδιαίτερα σημαντική στη ζωή μου, γιατί μέσα από τη ρητορική απέκτησα μεγαλύτερη ευχέρεια στον λόγο και μπορώ να εκφράζομαι πιο άνετα.*
5. *Πιστεύω ότι η ρητορική παίζει σημαντικό ρόλο στη ζωή των ανθρώπων, καθώς βοηθά το άτομο να σκέφτεται πιο γρήγορα, να οργανώνει τις ιδέες του και να τις παρουσιάζει με σαφήνεια.*
6. *Για μένα η ρητορική είναι πλέον απαραίτητη, γιατί με βοήθησε να μάθω να εκφράζω τις απόψεις μου, κάτι που στο παρελθόν μου ήταν δύσκολο.*

8ος : Αξονας: Άλλες απόψεις

Οι μαθητές εκφράζουν θετική συνολική εμπειρία από το μάθημα, το οποίο περιγράφουν ως ευχάριστο, διαδραστικό και ενισχυτικό της αυτοπεποίθησης. Παράλληλα, αναγνωρίζουν ότι υπήρχαν στιγμές σύγχυσης, κάτι που δείχνει την ανάγκη σταθερής καθοδήγησης και σαφών οδηγιών. Κοινός παρονομαστής στις απαντήσεις είναι η προσωπική ενδυνάμωση: απόκτηση θάρρους, αυτοπεποίθηση στον δημόσιο λόγο και μεγαλύτερη άνεση στην επικοινωνία με το κοινό. Η ρητορική φαίνεται να έχει αφήσει θετικό αποτύπωμα στην προσωπική εξέλιξη των μαθητών.

1. *Θεωρώ ότι το μάθημα γίνεται πιο ευχάριστο και διαδραστικό κάνοντας με να θέλω να μάθω κι άλλα πράγματα.*
2. *Μερικές φορές με βοήθησε, άλλες πάλι με μπέρδεψε.*
3. *Επίσης μου έδωσε αυτοπεποίθηση και απόκτησα εμπιστοσύνη στον εαυτό μου.*
4. *Μου έδωσε αυτοπεποίθηση, και θάρρος να μιλάω μπροστά στον κόσμο, χωρίς να κομπλάρω.*
5. *Κάποιες φορές με βοήθησε να εκφραστώ καλύτερα, ενώ άλλες φορές ένιωσα ότι με δυσκόλεψε λίγο στο να οργανώσω τις σκέψεις μου.*
6. *Μέσα από αυτήν απέκτησα μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση και περισσότερο θάρρος να μιλάω μπροστά σε άλλους ανθρώπους, χωρίς να νιώθω αμηχανία.*

Ερωτηματολόγιο ΜΕΤΑ

1ος Αξονας: Γνώση για τη Ρητορική

Οι μαθητές, σύμφωνα με το ερωτηματολόγιο ΜΕΤΑ αναγνωρίζουν ότι η ρητορική δεν περιορίζεται σε «όμορφα λόγια», αλλά απαιτεί σαφή οργάνωση σκέψης και πειστικότητα. Το ψηφιακό εκπαιδευτικό υλικό συνέβαλε αισθητά στη βελτίωση της ικανότητάς τους να δομούν επιχειρήματα και να εκφράζονται πιο αποτελεσματικά, ενισχύοντας τόσο την ταχύτητα όσο και την ποιότητα του λόγου τους. Η συνολική εικόνα, λοιπόν, δείχνει ουσιαστική πρόοδο στη στοχευμένη έκφραση και τη διαμόρφωση ολοκληρωμένων θέσεων. Παρόλα αυτά δύο μαθητές δεν εξέφρασαν άποψη γιατί δεν αντιληφθηκαν την εμπειρία αυτή.

1. *Δεν είναι μόνο ωραία λόγια, αλλά και ο τρόπος που πείθεις και οργανώνεις τις σκέψεις σου ξεκάθαρα.*
2. *Ναι η γνώμη μου για τη ρητορική δεν έχει αλλάξει με τη χρήση του ψηφιακού υλικού.*
3. *Θεωρώ πως βελτιώθηκε η ταχύτητα και η ποιότητα των επιχειρημάτων που σκεφτόμουν.*
4. *Το εκπαιδευτικό υλικό ρητορικής με βοήθησε, γιατί έμαθα να εκφράζομαι πιο σωστά και να οργανώνω καλύτερα τις σκέψεις μου.*
5. *Δεν ξέρω.*
6. *Δεν μπορώ να καταλάβω αν γινεται αυτό, γιατί γνωρίζω ήδη για τη ρητορική.*

2ος Άξονας: Άποψη για χρησιμότητα της Ρητορικής

Τρεις από τους μαθητές/τριες επιβεβαιώνουν την υψηλή αξία της ρητορικής στην καθημερινή ζωή και στη διαπροσωπική επικοινωνία. Αν και γνώριζαν ήδη τη σημασία της, το ψηφιακό υλικό ενίσχυσε ακόμη περισσότερο την κατανόησή τους, προσφέροντας πρακτικά παραδείγματα και καθοδήγηση. Η χρήση της τεχνολογίας λειτούργησε υποστηρικτικά, χωρίς να μεταβάλει τη βασική τους στάση, αλλά εμπλουτίζοντάς την. Εδώ αξίζει να σημειωθεί ότι οι αλλοι τρεις μαθητές/τριες δεν εδωσαν ξεκάθαρη απάντηση. Ωστόσο μπορούν να αντληθούν τα απαραίτητα στοιχεία από τις πλήρεις απαντήσεις των άλλων μαθητών.

1. *Η ρητορική είναι πολύ σημαντική για τους ανθρώπους και με τη βοήθειά του υλικού αυτού έμαθα ακόμα περισσότερο τη χρησιμότητά της στη ζωή μου.*

2. *Ναι έμαθα να αξιοποιώ σωστά το ψηφιακό υλικό και πως να το χρησιμοποιώ σωστά ώστε να με βοηθήσει να εξασκήσω τις ικανότητές μου.*
3. *Και χωρίς τη χρήση της τεχνολογίας ήξερα τη σημαντικότητά της ρητορικής, παρόλα αυτά με τη χρήση και αυτής κατάλαβα ότι η ρητορική είναι πολύ σημαντική για την επικοινωνία των ανθρώπων.*
4. *Ίσως...*
5. *Δεν μπορώ να απαντήσω...*
6. *Ναί, πιθανόν.*

3ος: Αξονας Ανάπτυξη Προφορικού Λόγου

Η πλειονότητα των μαθητών αναφέρει ότι το υλικό βελτίωσε τη δομή, τη σαφήνεια και την πειστικότητα της προφορικής τους έκφρασης. Τα παραδείγματα και οι δραστηριότητες φαίνεται να λειτούργησαν ενισχυτικά. Παράλληλα, υπάρχει και μια πιο επιφυλακτική άποψη, γεγονός που υποδηλώνει πως η ενίσχυση του προφορικού λόγου ωφέλησε τους περισσότερους, αλλά ίσως χρειάζονται ακόμη πιο στοχευμένες ασκήσεις.

1. *Με βοήθησε να οργανώσω καλύτερα τον προφορικό μου λόγο μέσω των παραδειγμάτων.*
2. *Με βοήθησε να εξελίξω τον προφορικό μου λόγο καθώς έμαθα να εκφράζομαι πιο πειστικά και να οργανώνω καλύτερα τις ιδέες μου.*
3. *Το εκπαιδευτικό υλικό δεν είμαι σίγουρη αν με βοήθησε τόσο ως προς προφορικό μου λόγο.*
4. *Μπορεί..*
5. *Δεν είμαι πολύ σίγουρη γι' αυτό.*
6. *Ίσως.*

4ος: Άξονας: Ανάπτυξη Δημιουργικής Γραφής

Οι απαντήσεις δείχνουν ξεκάθαρη θετική επίδραση στην καλλιέργεια δημιουργικής σκέψης. Δύο μόνο μαθητές/τριες δεν ήταν σίγουροι ως προς το ερώτημα αυτό.Το υλικό βοήθησε τους μαθητές να οργανώνουν καλύτερα τις ιδέες τους, να σκέφτονται πιο ευέλικτα και να εκφράζονται με περισσότερη πρωτοτυπία. Οι διαδραστικές ασκήσεις

φάνηκαν ιδιαίτερα αποτελεσματικές, προσφέροντας ποικιλία και προωθώντας την αυτενέργεια στη γραφή.

1. *Ναι, με τις πληροφορίες κατάλαβα πως να οργανώνω σωστά τις σκέψεις μου και οι διαδραστικές ασκήσεις με βοήθησαν να εξασκήσω την έκφρασή μου και να αποκτήσω δημιουργική σκέψη ώστε να εκφράζομαι αποτελεσματικά.*
2. *Ενίσχυσε τηνν δημιουργική μου σκέψη και οργάνωση.*
3. *Με βοήθησε να αναπτύξω καλύτερα τη δημιουργική μου σκέψη.*
4. *Το υλικό με βοήθησε να αναπτύξω τη δημιουργική μου σκέψη γιατί είναι εμπλουτισμένο και με πολλαπλούς τρόπους μου έδειξε τρόπους διαφορετικούς να σκέφτομαι γύρω ααπό ένα θέμα.*
5. *Δέν γνωρίζω...*
6. *Ίσως.*

5ος: Άξονας: Χρήση ψηφιακών εφαρμογών

Εδώ, όλοι οι μαθητές διατυπώνουν ότι ο ψηφιακός τρόπος παρουσίασης, –μέσω εικόνων, ήχων, σύντομης πληροφόρησης και ασκήσεων αυτοαξιολόγησης– διευκολύνει σημαντικά την κατανόηση. Το υλικό θεωρείται οργανωμένο, προσβάσιμο και υποστηρικτικό στην κατανόηση σύνθετων εννοιών. Παράλληλα, ενίσχυσε τις τεχνολογικές δεξιότητες των μαθητών και τη γενικότερη εξοικείωσή τους με ψηφιακές πλατφόρμες.

1. *Ναι, με το ψηφιακό εκπαιδευτικό υλικό κατάλαβα καλύτερα τι είναι ρητορική.*
2. *Το ψηφιακό υλικό μεσα από τους ήχους τα χρώματα, την σύντομη πληροφφορία και τις εικόνες με βοήθησαν να κατακτήσω καλύτερα την έννοια της ρητορικής.*
3. *Πιστεύω ότι με βοήθησε γιατί απεικόνιζε με κλαδικό τρόπο τους τρόπους ανάπτυξης για παράδειγμα της δημιουργικής σκέψης, γεγονός που με βοήθησε να κατανοήσω βαθήτερα το ψηφιακό υλικό.*
4. *Με τη χρήση του ψηφιακού ηλικού κατανόησα κάποια σημεία καλύτερα, επειδή η πληροφορία ήταν λίγη λίγη σε κάθε σελίδα και συνοδευόταν με εικόνα, ήχό ή βίντεο και μικρές ασκησούλες που με βοηθούσαν να καταλάβω αμέσως αν κατανοούσα ή όχι την πληροφφορία που προηγουμένως έβλεπα.*
5. *Βελτίωσα τις τεχνολογικές μου ικανότητες, αφού το παρακολούθησα μέσα από ψηφιακές πλατφόρμες και έμαθα να χρησιμοποιώ πιο άνετα τα εργαλεία που προσφέρει η τεχνολογία.*

6. *Το υλικό με βοήθησε να εξοικειωθώ στην ψηφιακή μελέτη, αφού είναι μαζεμένο υλικό και μπορούσα να λύσω όποιες απορίες μου δημιουργήθηκαν και ότι είχαμε συζητήσει στο μάθημα υπήρχαν σε διαφάνειες με ξεκούραστο και ενδιαφέρον τρόπο.*

6ος: Αξονας: **Εξοικείωση με το αντικείμενο της Ρητορικής**

Το υλικό κρίθηκε κατατοπιστικό και εύχρηστο, βοηθώντας τους μαθητές να κατανοήσουν βαθύτερα τη ρητορική μέσα από βίντεο, σχεδιαγράμματα και απλή γλώσσα. Η οπτικοποίηση των εννοιών φαίνεται πως ενίσχυσε την εξοικείωσή τους με το αντικείμενο, καθιστώντας το πιο προσιτό και λιγότερο θεωρητικό.

1. *Με βοήθησε μέσω των βίντεο που χρησιμοποιήσαμε, έτσι εξοικειώθηκα πιο πολύ με τη ρητορική.*
2. *Το εκπαιδευτικό υλικό ήταν παρα πολύ κατατοπιστικό και βοηθητικό καθώς τα σχεδιαγράμματα που υπήρχαν εξηγούσαν πλήρως τις εικόνες και με βοήθησαν να εξοικειωθώ με τη ρητορική.*
3. *Το υλικό με βοήθησε να εξοικειωθώ με το αντικείμενο της ρητορικής περισσότερο και να καλλιεργήσω ψηφιακές δεξιότητες, γιατί ήταν απλό στη χρήση και κατανοητό.*
4. *Το υλικό που χρησιμοποιήσαμε, ιδιαίτερα τα βίντεο, με βοήθησε να κατανοήσω καλύτερα τη ρητορική και να εξοικειωθώ περισσότερο με το αντικείμενο.*
5. *Το εκπαιδευτικό υλικό ήταν πολύ κατανοητό και οργανωμένο, καθώς οι εικόνες και τα σχεδιαγράμματα διευκόλυναν την κατανόηση των εννοιών της ρητορικής.*
6. *Μέσα από το υλικό κατάφερα να γνωρίσω καλύτερα τη ρητορική και να κατανοήσω πιο εύκολα βασικές έννοιες και τεχνικές.*

7ος : Αξονας: Αναγκαιότητα της Ρητορικής

Οι μαθητές διατηρούν –και συχνά ενισχύουν– την άποψη ότι η ρητορική είναι πολύτιμη στην καθημερινή ζωή. Το ψηφιακό υλικό τους βοήθησε να αντιληφθούν πόσο εκτεταμένη είναι η χρησιμότητά της, πέρα από τις δημόσιες ομιλίες, στην επιχειρηματολογία, στην επικοινωνία και στις κοινωνικές δεξιότητες. Η αναγκαιότητά της επιβεβαιώνεται καθολικά.

1. *Μετά τη χρήση του ψηφιακού υλικού εξακολουθώ να τη θεωρώ το ίδιο ή και περισσότερο σημαντική στην καθημερινή μου ζωή.*
2. *Εξακολουθώ να πιστεύω ότι η ρητορική είναι εξαιρετικά σημαντική, όμως το ψηφιακό υλικό μου έδωσε περισσότερες πληροφορίες για το που μπορεί να φανεί χρήσιμη.*

3. *Την θεωρώ πιο απαραίτητη από πριν. Πριν νόμιζα ότι ήταν μόνο δημόσιες ομιλίες κ.τ.λ. Αλλά τώρα κατάλαβα ότι βοηθάει καθημερινά στη ζωή σου.*
4. *Δεν άλλαξα γνωμη για τη σημασία της ρητορικής στη ζωή μου μέσω της χρήσης του ψηφφιακού υλικού. Αντίθετα, θεωρώ πως η ρητορική παραμένει εξίσου σημαντική και απαραίτητη όπως και πριν.*
5. *Θεωρώ περισσότερο απαραίτητη τη ρητορική σήμερα, γιατί το ψηφιακό υλικό με βοήθησε με συγκεντωμένο το υλικό με ελκυστικό τρόπο να το εμπεδώσω καλύτερα.*
6. *Το ψηφιακό υλικό ενίσχυσε την εικόνα που είχα πιο πριν για την ρητορική γιατί με απλό και ευχάριστο τρόπο μου έδειξε τη σημασία της.*

8ος: Αξονας: Άλλες απόψεις

Στον 8ο άξονα γίνεται αναφορά στη φωνή της καθηγήτριας υπογραμμίζοντας τη σημασία της ανθρώπινης παρουσίας, ακόμα και σε ψηφιακά περιβάλλοντα. Η προσωπική καθοδήγηση λειτουργεί ενισχυτικά, καθιστώντας τη μαθησιακή διαδικασία πιο ζεστή, οικεία και αποτελεσματική.

Ακόμη, η φωνή της καθηγήτριας που ακούγεται κάνει την όλη διαδικασία πιο «ανθρώπινη» και όχι τόσο ψυχρή και τεχνική.

6 Συζήτηση

6.1 Συζήτηση των αποτελεσμάτων

Η παρούσα έρευνα είχε ως σκοπό τον σχεδιασμό και την αξιολόγηση ενός ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού για τη διδασκαλία της Ρητορικής σε μαθητές Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, αξιοποιώντας τις αρχές της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΕξΑΕ) και της Πολυμεσικής Μάθησης. Το δείγμα περιλάμβανε τρεις εκπαιδευτικούς – όλες απόφοιτες μεταπτυχιακού προγράμματος στην ΕξΑΕ – και έξι μαθητές/τριες του 7ου ΓΕΛ Ηρακλείου, οι οποίοι συμμετείχαν στον Όμιλο Ρητορικής κατά το σχολικό έτος 2024-25.

Αναφορικά με το πρώτο ερευνητικό ερώτημα, που αφορά τη δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού σύμφωνα με τις αρχές και τη μεθοδολογία της ΕξΑΕ, τα ευρήματα υποδεικνύουν ότι:

- **1ος Άξονας – Επιστημονική συνοχή:** Το υλικό παρουσίασε υψηλό επίπεδο εγκυρότητας και αξιοπιστίας, καθώς περιλαμβάνει τεκμηριωμένες πληροφορίες και ποικιλία έγκυρων πηγών. Τα ευρήματα συνάδουν με τις έρευνες των West & Λιοναράκη (2001), οι οποίοι τονίζουν τη σημασία της συστηματικής παράθεσης πληροφοριών για την παιδαγωγική συνέπεια.
- **2ος Άξονας – Κατανοητότητα:** Το περιεχόμενο κρίνεται σαφές και προσαρμοσμένο στο επίπεδο των μαθητών, με τμηματική παρουσίαση πληροφοριών και πολυτροπικό σχεδιασμό, γεγονός που ενισχύει τη μάθηση σύμφωνα με τις αρχές της πολυμεσικής μάθησης του Mayer (2017).
- **3ος Άξονας – Ευχρηστία:** Το ψηφιακό υλικό χαρακτηρίζεται φιλικό προς τον χρήστη, με διαισθητική πλοήγηση και συνεπή λειτουργία των υπερσυνδέσμων, γεγονός που συμφωνεί με τη βιβλιογραφία για τη σημασία της ευχρηστίας στην ψηφιακή μάθηση (Clark & Mayer, 2016).
- **4ος Άξονας – Υποστήριξη μαθητή:** Το εκπαιδευτικό υλικό παρέχει δομημένη καθοδήγηση και παραδείγματα, ενισχύοντας την αυτονομία του μαθητή και την κατανόηση των εννοιών.
- **5ος Άξονας – Αλληλεπίδραση:** Το υλικό προσφέρει δυνατότητες αλληλεπίδρασης μέσω δραστηριοτήτων και ερωτήσεων, αν και η ενεργή συμμετοχή ενισχύεται περισσότερο όταν συνδυάζεται με βιωματικές δράσεις στην τάξη.

- **6ος Άξονας – Αυτοαξιολόγηση:** Ενσωματώνονται δραστηριότητες που ενθαρρύνουν τον αναστοχασμό και την αυτοαξιολόγηση, αν και τα εργαλεία επικοινωνίας για άμεση ανατροφοδότηση παρουσιάζουν περιορισμούς.
- **7ος Άξονας – Μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι στόχοι και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα είναι σαφή και συνδεδεμένα με τις δραστηριότητες του υλικού, γεγονός που υποστηρίζει την παιδαγωγική συνέπεια και τον προσανατολισμό του μαθητή.

Όσον αφορά το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα, σχετικά με τη συμμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού στις αρχές της πολυμεσικής μάθησης, τα αποτελέσματα δείχνουν ότι το υλικό αξιοποιεί αποτελεσματικά τα πολυτροπικά στοιχεία (κείμενο, εικόνα, ήχο, avatar) και προσφέρει ένα σαφές, οργανωμένο και παιδαγωγικά τεκμηριωμένο περιβάλλον μάθησης. Οι παρατηρήσεις των ειδικών συμφωνούν με τη βιβλιογραφία που υποστηρίζει ότι η ομαλή ενσωμάτωση πολυμέσων ενισχύει την κατανόηση και μειώνει τη γνωστική υπερφόρτωση (Mayer, 2017).

Για το τρίτο και τέταρτο ερευνητικό ερώτημα, που αφορά τις στάσεις των μαθητών απέναντι στη Ρητορική και τη χρήση ψηφιακών εργαλείων, παρατηρήθηκαν τα εξής:

- **Γνώση για τη Ρητορική:** Οι μαθητές/-τριες είχαν από πριν αναπτύξει συστηματική κατανόηση των βασικών εννοιών και τεχνικών, αναγνωρίζοντας τη ρητορική ως εργαλείο προσωπικής ανάπτυξης και δημόσιας έκφρασης, αφού και οι έξι απάντησαν στο ερωτηματολόγιο ΠΡΙΝ. Στο ερωτηματολόγιο ΜΕΤΑ τέσσερις μαθητές/-τριες απάντησαν στο σχετικό ερώτημα, δινοντας έμφαση στις βαθύτερες γνώσεις που απέκτησαν αναφορικά με τη δομή και την επιχειρηματολογία μέσα από το ψηφιακό υλικό.
- **Χρησιμότητα:** Οι απαντήσεις στα ερωτηματολόγια ΠΡΙΝ αναφέρονται στη χρησιμότητα της Ρητορικής στην καθημερινότητά τους Η αντίληψη της σημασίας της Ρητορικής φαίνεται να ενισχύεται στις απαντήσεις ΜΕΤΑ, με έμφαση στην καθημερινή εφαρμογή, την αυτοπεποίθηση και τις κοινωνικές δεξιότητες.
- **Προφορικός λόγος:** Σημαντική βελτίωση στην οργάνωση σκέψης, την πειστικότητα και τη ροή λόγου τόσο στις απαντήσεις ΠΡΙΝ, όσο και στις απαντήσεις ΜΕΤΑ. Εδώ είναι σημαντικό να ειπωθεί πως η υπαρξη των παραδειγμάτων, που

μπορούν να μελετήσουν ξανά και ξανά στο ψηφιακό υλικό κάνει πιο ξεκάθαρη την τεχνική του προφοτικού λόγου. Τρεις μαθήτριες το αναφέρουν.

- **Δημιουργική γραφή:** Αύξηση της ικανότητας παραγωγής πρωτότυπων ιδεών και συνδυαστικής σκέψης.
- **Χρήση ψηφιακών εφαρμογών:** Το ψηφιακό περιβάλλον ενίσχυσε την τεχνολογική εξοικείωση και την ενεργή συμμετοχή, άποψη που υποστηρίζεται καθολικά.
- **Εξοικείωση με τη Ρητορική και αναγκαιότητά της:** Οι μαθητές συνολικά απάντησαν ότι απέκτησαν πληρέστερη εικόνα της σημασίας της Ρητορικής ως δεξιότητας ζωής.

Από τις απαντήσεις τόσο ΠΡΙΝ, όσο και ΜΕΤΑ την παρέμβαση του Εκπαιδευτικού Υλικού, παρατηρείται η δυσκολία που υπάρχει για έναν έφηβο να αντιληφθεί τις διαφορές στην απόκτηση της δεξιότητας «του επιχειρηματολογείν και εκφράζεσθαι» σε φυσικό και ψηφιακό περιβάλλον. Αυτό, ίσως ερμηνεύει την απουσία απαντήσεων σε κάποια από τα ερωτήματα που οι μαθητές/-τριες άφησαν αναπάντητα. Όμως, αυτό που αποδεικνύεται είναι η εξοικείωση τους με τις ψηφιακές εφαρμογές και η δύναμη που έχει η Ρητορική στη ζωή και στην καθημερινότητα των ανθρώπων.

Η σύγκριση με προηγούμενες έρευνες (Αστυρακάκη, 2023· Δάλλα, 2025· Τσακιρέλη et al., 2023) υποστηρίζει ότι η συνδυαστική αξιοποίηση ψηφιακού πολυμεσικού υλικού και εξ αποστάσεως μεθόδων μάθησης προάγει την ενεργό συμμετοχή, την κατανόηση σύνθετων εννοιών και την ανάπτυξη δεξιοτήτων κριτικής σκέψης. Η διαφορά έγκειται κυρίως στην προσέγγιση: οι προηγούμενες έρευνες εστιάζουν στη δημιουργικότητα και την αλληλεπίδραση, ενώ η παρούσα δίνει έμφαση στην παιδαγωγική δομή, την πολυμεσική οργάνωση και την αυτοαξιολόγηση.

7 Συμπεράσματα

7.1 Σύνοψη κυριότερων ευρημάτων

Τα ευρήματα της έρευνας δείχνουν ότι:

1. Το ψηφιακό εκπαιδευτικό υλικό σχεδιάστηκε σύμφωνα με τις αρχές της ΕξΑΕ και της πολυμεσικής μάθησης, με έμφαση στη σαφήνεια, την τμηματική παρουσίαση και τη φιλικότητα προς τον μαθητή (Παπαϊωάννου, Κουτρομάνος, Κωτσίδης, Αναστασιάδης 2022).
2. Η χρήση πολυτροπικών στοιχείων (βίντεο, εικόνα, ήχος, avatar) ενίσχυσε τη μάθηση, την κατανόηση και τη συμμετοχή των μαθητών (Κωνσταντινίδη, Αθανασούλα-Ρέππα 2021).
3. Η αξιοποίηση του ψηφιακού υλικού βελτίωσε τη γνώση για τη Ρητορική, την κατανόηση της χρησιμότητάς της, την ανάπτυξη προφορικού λόγου και δημιουργικής γραφής (Σάκκα, 2025).
4. Η ενεργός χρήση των ψηφιακών εργαλείων αύξησε την τεχνολογική εξοικείωση και ενίσχυσε την κριτική σκέψη των μαθητών (Πούλου, 2025).
5. Η ανθρώπινη καθοδήγηση σε συνδυασμό με τα ψηφιακά μέσα αποδείχθηκε = κρίσιμη για την επιτυχή μάθηση (Μπασιακούρα, 2025).

Τα ευρήματα επιβεβαιώνουν τη βιβλιογραφία που υποστηρίζει ότι η οργάνωση ψηφιακού πολυμεσικού υλικού με βάση τις αρχές της ΕξΑΕ και της πολυμεσικής μάθησης προάγει την κατανόηση και την αυτονομία των μαθητών (Mayer, 2017· West & Λιοναράκη, 2001).

7.2 Σημασία της έρευνας

Η έρευνα καταδεικνύει τη σημασία του παιδαγωγικού σχεδιασμού ψηφιακών μαθημάτων για την εξ αποστάσεως διδασκαλία της Ρητορικής, αποδεικνύοντας ότι η συνδυαστική χρήση πολυμεσικών εργαλείων και ανθρωποκεντρικής καθοδήγησης ενισχύει ουσιαστικά την αποτελεσματικότητα της μάθησης. Η δράση υπογραμμίζει ότι η Ρητορική δεν αποτελεί μόνο σχολικό αντικείμενο, αλλά εργαλείο ζωής για την ανάπτυξη γλωσσικών, κοινωνικών και συναισθηματικών δεξιοτήτων.

7.3 Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Λαμβάνοντας υπόψη τον περιορισμένο αριθμό μαθητών (6 μαθήτριες) και τη συμμετοχή μίας σχολικής μονάδας, προτείνονται οι εξής κατευθύνσεις:

1. Επέκταση της έρευνας σε μεγαλύτερο, διαφοροποιημένο δείγμα μαθητών από διαφορετικά σχολεία και γεωγραφικές περιοχές, συμπεριλαμβάνοντας και μαθητές από άλλες τάξεις του Γυμνασίου.
2. Συμμετοχή περισσότερων εκπαιδευτικών για αξιολόγηση της παιδαγωγικής καταλληλότητας του υλικού από διαφορετικές οπτικές.
3. Προσθήκη περισσότερων εργαλείων αλληλεπίδρασης, όπως forums, chats και δραστηριότητες συνεργατικής μάθησης, για ενίσχυση της ενεργού συμμετοχής.
4. Διεύρυνση των δραστηριοτήτων αυτοαξιολόγησης και ανατροφοδότησης, ώστε να μειωθεί η επαναληπτικότητα και να εμπλουτιστεί η μαθησιακή εμπειρία.
5. Διερεύνηση της μακροπρόθεσμης επίδρασης του ψηφιακού υλικού στη διατήρηση των δεξιοτήτων ρητορικής και στην ανάπτυξη κριτικής σκέψης.

8 Βιβλιογραφικές αναφορές

8.1 Ξενόγλωσσες

Anthony, E. (2019). (Blended) learning: How traditional best teaching practices impact blended elementary classrooms. *Journal of Online Learning Research, 5*(1), 25–48. https://eric.ed.gov/?id=EJ1208838

Creswell, J. W. (2009). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (3rd ed.). SAGE Publications. http://www.ceil-conicet.gov.ar/wp-content/uploads/2015/10/Creswell-Cap-10.pdf

Hellenic Association for the Promotion of Rhetoric in Education. (n.d.). *Ελληνική Ένωση για την Προώθηση της Ρητορικής στην Εκπαίδευση*. https://www.rhetoricedu.com

Keegan, D. (2001). Η ευρωπαϊκή πανεπιστημιακή εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην αυγή της τρίτης χιλιετίας. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *Απόψεις και Προβληματισμοί για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση* (σσ. 15-31). Αθήνα: Προπομπός.

Kentnor, H. (2015). Distance education and the evolution of online learning in the United States. *Curriculum and Teaching Dialogue, 17*, 21–34. https://digitalcommons.du.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1026&context=law_facpub

Laurillard, D. (2009). The pedagogical challenges to collaborative technologies. *International Journal of Computer-Supported Collaborative Learning, 4*(1), 5–20. https://doi.org/10.1007/s11412-008-9056-2

Marshall, M. N. (1996). Sampling for qualitative research. *Family Practice, 13*(6), 522–525. https://doi.org/10.1093/fampra/13.6.522

Mayer, R. E. (2001). *Multimedia learning*. Cambridge University Press. https://www.jsu.edu/online/faculty/MULTIMEDIA%20LEARNING%20by%20Richard%20E.%20Mayer.pdf

Mayer, R. E. (2014). Introduction to multimedia learning. In R. E. Mayer (Ed.), *The Cambridge handbook of multimedia learning* (2nd ed., pp. 1–24). Cambridge University Press. http://molwave.chem.auth.gr/sigalas_edu/files/Multimedia_Learning.pdf

Mayer, R. E. (2017). *Designing multimedia instruction to maximize learning*. University of Kentucky.

Perelman, C., & Olbrechts-Tyteca, L. (1969). *The new rhetoric: A treatise on argumentation* (J. Wilkinson & P. Weaver, Trans.). University of Notre Dame Press. https://books.google.gr/books?id=dYQlDwAAQBAJ

Rowntree, D. (1994). *Exploring open and distance learning*. Kogan Page. https://oro.open.ac.uk/101422/

Rowsell, J., & Walsh, M. (2011). Επανεξέταση της εκπαίδευσης γραμματισμού στη νέα εποχή: Πολυτροπικότητα, πολυγραμματισμοί και νέοι γραμματισμοί. *Brock Education Journal, 21*(1). https://doi.org/10.26522/brocked.v21i1.236

Simonson, M., Smaldino, S., Albright, M., & Zvacek, S. (2006). *Teaching and learning at a distance: Foundations of distance education*. IAP.

Toulmin, S. (2003). *The uses of argument* (Updated ed.). Cambridge University Press. https://johnnywalters.weebly.com/uploads/1/3/3/5/13358288/toulmin-the-uses-of-argument_1.pdf

Triantari, S. A. (2020). *Leadership theories: From the Aristotelian orator to the modern leader*. KM Stamoulis https://www.researchgate.net/profile/Sotiria-Triantari/publication/355753018_Leadership_Leadership_theories_From_the_aristotelian_Rhetorician_to_the_modern_leader/links/617c114f0be8ec17a946de00/Leadership-Leadership-theories-From-the-aristotelian-Rhetorician-to-the-modern-leader.pdf

Zawacki-Richter, O., Müskens, W., & Marín, V. I. (2022). Quality assurance of open educational resources. In O. Zawacki-Richter & I. Jung (Eds.), *Handbook of open, distance and digital education* (pp. 1–19). Springer.

8.2 Ελληνόγλωσσες

Αναστασιάδης, Π. (2007). Η διδακτική αξιοποίηση της διαδραστικής τηλεδιάσκεψης στο σύγχρονο σχολείο: Κοινωνικό-εποικοδομιστική προσέγγιση. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *Πρακτικά του 4ου Διεθνούς Συνεδρίου Ανοικτής & Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης*. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Αναστασιάδης, Π. (2008). Ζητήματα παιδαγωγικού σχεδιασμού για τη διδακτική αξιοποίηση της διαδραστικής τηλεδιάσκεψης σε περιβάλλον μικτής-πολυμορφικής μάθησης: Μια κοινωνικο-εποικοδομητική προσέγγιση. Στο *Η τηλεδιάσκεψη στην υπηρεσία της δια βίου μάθησης και της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης* (σσ. 17–91). Gutenberg. https://www.dardanosnet.gr/product/tilediaskepsi-stin-ypiresia-tisdia-viou-mathisis-ke-tis-ex-apostaseos-ekpedefsis/

Αναστασιάδης, Π. (2014). Η έρευνα για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση των ΤΠΕ (e-learning) στο ελληνικό τυπικό εκπαιδευτικό σύστημα: Ανασκόπηση και προοπτικές. *Ανοικτή Εκπαίδευση, 10*(1), 5–32. https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/openjournal/article/view/9809

Αναστασιάδης, Π. (2017). «ΟΔΥΣΣΕΑΣ 2000–2015»: Σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση με τη χρήση των ΤΠΕ στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. *Ανοικτή Εκπαίδευση, 13*(1), 88–128. https://doi.org/10.12681/jode.14057

Αναστασιάδης, Π. (2020). Η σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην εποχή του κορωνοϊού COVID-19: Το παράδειγμα της Ελλάδας. *Ανοικτή Εκπαίδευση, 16*(2), 20–48.

Αναστασίου, Α., Ανδρούτσου, Δ., & Γεωργαλάς, Π. (2015). Η δυνατότητα αξιοποίησης των ΤΠΕ για τη συμπληρωματική εξ αποστάσεως ηλεκτρονική διδασκαλία θεμάτων της αγγλικής γραμματικής στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. *Ανοικτή Εκπαίδευση, 11*(1), 106–123. https://doi.org/10.12681/jode.9823

Αστυρακάκη, Κ. (2023). *Η συμβολή των ψηφιακών μέσων στη διδασκαλία των αρχαίων της Α΄ Λυκείου: Ο ρητορικός λόγος «Κατά Ἐρατοσθένους» του Λυσία σύμφωνα με τα νέα προγράμματα σπουδών*.

Βάμβουκας, Μ. (2002). *Εισαγωγή στην ψυχοπαιδαγωγική έρευνα και μεθοδολογία* (7η έκδ.). Γρηγόρης.

Βασάλα, Π. (2005). Εξ αποστάσεως σχολική εκπαίδευση. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Παιδαγωγικές και τεχνολογικές εφαρμογές*. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Βασιλού-Παπαγεωργίου, Β. (2001). Η διδασκαλία στην ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Η ανάδειξη νέων ρόλων και οι τρόποι διαχείρισής τους. Στο *Πρακτικά 1ου Πανελλήνιου Συνεδρίου Ανοικτής και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης* (σσ. 677–689). https://apothesis.eap.gr/archive/item/86492

Γκιόσος, Ι., Κουτσούμπα, Μ., & Μαυροειδής, Η. (2009). Βασικές αρχές σχεδιασμού εκπαιδευτικού υλικού στην εκπαίδευση από απόσταση. Στο Μ. Αργυρίου & Π. Καμπύλης (Επιμ.), *Η συμβολή του εκπαιδευτικού υλικού στη σχολική πράξη*. ΕΕΜΑΠΕ. https://mspv.primarymusic.gr/mspv/images/stories/Teyxos_7_8/MSPV_7-8_2009.pdf

Εγγλέζου, Φ. (2013). Αγώνες αντιλογίας (debate) και επιχειρηματολογία στη διδακτική προσέγγιση του γνωστικού αντικειμένου της γλώσσας. Στο Γ. Αλεξανδράτος κ.ά. (Επιμ.), *Πρακτικά 1ου Πανελλήνιου Συνεδρίου Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις* (Τόμ. 1, σσ. 114–123). https://www.pess.gr/images/praktika/synedrio1/Praktika-PESS-T1-2013.pdf

Εγγλέζου, Φ. (2016). Η επιχειρηματολογία στα ΔΕΠΠΣ-ΑΠΣ της νεοελληνικής γλώσσας. Στο *Πρακτικά 1ου Πανελλήνιου Συνεδρίου «Προγράμματα Σπουδών – Σχολικά Εγχειρίδια»*. https://www.academia.edu

Κωνσταντινίδη, Δ. Δ., & Αθανασούλα-Ρέππα, Α. (2021). Πολυμεσικά στοιχεία στην σχολική εξ αποστάσεως ενισχυτική διδασκαλία= Multimedia tools in online teaching process. ICODL (International Conference in Open and Distance Learning. https://hephaestus.nup.ac.cy/handle/11728/12236

Λιοναράκης, Α. (2006). Η θεωρία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και η πολυπλοκότητα της πολυμορφικής της διάστασης. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Στοιχεία θεωρίας και πράξης* (σσ. 7–41). Προπομπός.

Λιοναράκης, Α. (2001a). Ανοικτή και εξ αποστάσεως πολυμορφική εκπαίδευση. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *Απόψεις και προβληματισμοί για την ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση* (σσ. 33–77). Προπομπός.

Λιοναράκης, Α. (2001b). Για ποια εξ αποστάσεως εκπαίδευση μιλάμε; Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *Πρακτικά Πανελλήνιου Συνεδρίου Ανοικτής και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης*. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. http://elektra.teilar.gr/syncppt/qualityDesignOfTeachingMaterial.pdf

Λιοναράκης, Α. (2014). Ταξινόμηση και διαμόρφωση μοντέλων επιστημονικού λόγου για σχεδιασμό και ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *Καινοτόμες διδακτικές τεχνικές – Γραπτός επιστημονικός λόγος*. Ελληνικό Δίκτυο Ανοικτής και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης.

Μανούσου, Ε. (2008). *Προδιαγραφές παιδαγωγικού πλαισίου για την εφαρμογή πολυμορφικής συμπληρωματικής εξ αποστάσεως περιβαλλοντικής εκπαίδευσης* (Διδακτορική διατριβή, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο). https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/15961

Μανούσου, Ε., Χαρτοφύλακα, Τ., Ιωακειμίδου, Β., Παπαδημητρίου, Σ., & Καραγιάννη, Ε. (2020a). Εκπαιδευτικό υλικό για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Στο Α. Λιοναράκης κ.ά. (Επιμ.), *MOOC: Επιμόρφωση εκπαιδευτικών σε θέματα εκπαίδευσης από απόσταση*. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. https://learn.eap.gr

Ματσαγγούρας, Η. (2000). Η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία: «Γιατί», «Πώς», «Πότε» και «Για ποιους». *Επιστημονικό συμπόσιο: Η εφαρμογή της ομαδοκεντρικής διδασκαλίας*. https://users.sch.gr/kliapis/matsF.pdf

Μίμινου, Α., & Σπανακά, Α. (2013, Νοέμβριος). Σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Βιβλιογραφική επισκόπηση. Στο *Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου Ανοικτής & Εξ*

Αποστάσεως Εκπαίδευσης.
https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/openedu/article/view/580/560

Μουζάκης, Χ. (2006). Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην εκπαίδευση ενηλίκων. Έργο «Κέντρα Εκπαίδευσης Ενηλίκων ΙΙ».
http://edulll.ekt.gr/edulll/bitstream/10795/790/2/790.pdf

Μουζάκης, Χ. (2011). Η προσφορά των ΤΠΕ στην εκπαίδευση. Στο Α. Μικρόπουλος (Επιμ.), *Αξιοποίηση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση* (σσ. 11–18). Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

Μουζάκης, Χ. (2023). Εισαγωγή στην ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση. ΕΔΙΒΕΑ.
https://edivea.net/courses/46

Μπασιακούρα, Α. Τα Μεγάλα Γλωσσικά Μοντέλα και οι Εφαρμογές Ευφυών Πρακτόρων στην Εκπαίδευση. https://apothesis.eap.gr/archive/item/228044

Οδηγίες διδασκαλίας ΙΕΠ. (2024). *Καθορισμός διδακτέας και εξεταστέας ύλης φιλολογικών μαθημάτων σχολικού έτους 2024-2025*. https://dide.ira.sch.gr

Παπαϊωάννου, Π. Ε., Κουτρομάνος, Γ., Κωτσίδης, Κ., & Αναστασιάδης, Π. (2022). Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού με τη μέθοδο της εξΑΕ για το μάθημα «Νεοελληνική Γλώσσα και Λογοτεχνία» της Γ΄ Λυκείου. *Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, *11*(4Α), 82-97. https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/openedu/article/view/3458

Πούλου, Β. Μ. (2025). *Σχεδίαση, υλοποίηση επιμορφωτικού υλικού και δημοσίευση στην πλατφόρμα διαχείρισης εκπαιδευτικού περιεχομένου* (Master's thesis, Πανεπιστήμιο Πειραιώς). https://dione.lib.unipi.gr/xmlui/handle/unipi/18451

Σάκκα, Χ. Αξιοποίηση, σχεδιασμός και εφαρμογή γλωσσικών μοντέλων ΤΝ στην παραγωγή γραπτού λόγου στο πλαίσιο της μικτής μάθησης. Εμπειρίες και προτάσεις εκπαιδευτικών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. https://apothesis.eap.gr/archive/item/226331

Τσακιρέλη, Ά., Μουζάκης, Χ., & Αναστασιάδης, Π. (2023). Εξ αποστάσεως διδασκαλία της Πολιτείας του Πλάτωνα. *Διεθνές Συνέδριο Ανοικτής & Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης, 12*(1), 73–95. https://eproceedings.epublishing.ekt.gr/index.php/openedu/article/view/5586

Υπουργείο Παιδείας. (2003). *ΦΕΚ 303Β΄: Διαθεματικό ενιαίο πλαίσιο προγραμμάτων σπουδών*.

Υπουργείο Παιδείας. (2011). *ΦΕΚ 1562Β΄: Πρόγραμμα σπουδών αρχαίας ελληνικής γλώσσας και γραμματείας και νέας ελληνικής γλώσσας και λογοτεχνίας Α΄ Λυκείου*.

Παράρτημα Α: «Ερωτηματολόγιο Ειδικών ΕξΑΕ»

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ
(e-Learning)».

Διπλωματικής Εργασία

«Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για τη διδασκαλία της Ρητορικής με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.»

Επιβλέπων Καθηγητής: Αναστασιάδης Παναγιώτης
Υπεύθυνη Έρευνας: Λουμπάκη Ελενη

Οδηγίες

Το παρόν ερωτηματολόγιο αποτελεί μια προσπάθεια διερεύνησης των απόψεών σας σχετικά με το Εκπαιδευτικό Υλικό (Ε.Υ.) που μελετήσατε.

Ο σκοπός του ερωτηματολογίου είναι διττός. Αφενός διερευνάται εάν το υλικό διέπεται από τις αρχές και τη μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και αφετέρου αν το εκπαιδευτικό υλικό έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης. Προκειμένου να διασφαλιστεί η αξιοπιστία και η εγκυρότητα των συμπερασμάτων που θα προκύψουν από την παρούσα έρευνα, είναι αναγκαία η αντικειμενική προσέγγιση των ερωτήσεων.

Κατά την επεξεργασία των δεδομένων του ερωτηματολογίου, το οποίο προορίζεται αποκλειστικά για ερευνητική χρήση, θα είναι σεβαστό το απόρρητο των απαντήσεών σας. Τα αποτελέσματα της έρευνας θα σας κοινοποιηθούν αμέσως μετά το τέλος της στατιστικής επεξεργασίας.

Ο Υπεύθυνος Έρευνας: Λουμπάκη Ελένη

Υπογραφή

Δημογραφικά στοιχεία				
1. Φύλλο (Κυκλώστε)	Άντρας	Γυναίκα		
2. Ηλικία (Κυκλώστε)	22-30	31-40	41-50	>50

3. Χρόνια Προϋπηρεσίας (Κυκλώστε) 0-4 5-10 11-20 >20
4. Χρησιμοποιείτε τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ).στην εκπαιδευτική πράξη;

5. Είστε εξοικειωμένοι με τη μέθοδο της Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΕξΑΕ) με τη χρήση των ΤΠΕ;

1ο Ερευνητικό Ερώτημα: Το εκπαιδευτικό υλικό διέπεται από τις αρχές και τη μεθοδολογία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Α. Επιστημονική συνοχή / Τεκμηρίωση του Ε.Υ.

Α.1. Στο Ε.Υ. γίνεται παράθεση πληροφοριών / απόψεων με την σχετική βιβλιογραφική τεκμηρίωση.

Α.2. Στο Ε.Υ. γίνεται αναφορά σε διαφορετικές πηγές πληροφοριών (Βιβλία, επιστημονικά περιοδικά, επιστημονικά συνέδρια κλπ);

Α.3. Το Ε.Υ. είναι εμπλουτισμένο με την ερμηνεία των πληροφοριών που προσφέρει;

Β. Το Ε.Υ. συμβάλει στην απλή και κατανοητή παρουσίαση του Γνωστικού Αντικειμένου

Β.1. Το ύφος γραφής του Ε.Υ. είναι φιλικό για τον αναγνώστη.

Β.2. Η γραφή του Ε.Υ. είναι ευανάγνωστη.

Β.3. Το Ε.Υ περιέχει κείμενο, εικόνες και video.

Β.4. Οι χρωματικές συνθέσεις του Ε.Υ. συμβάλλουν στην άνετη αλληλεπίδραση.

Γ. Ευχρηστία του Ε.Υ.

Γ.1. Η πλοήγηση στο Ε.Υ. είναι εύκολη.

Γ.2. Οι υπερσύνδεσμοι του Ε.Υ. οδηγούν στο αναμενόμενο περιεχόμενο.

Δ. Το Ε.Υ. υποστηρίζει - καθοδηγεί τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του

Δ.1. Παρέχονται συμβουλές για το πώς να μελετηθεί το εκπαιδευτικό υλικό.

Δ.2. Το Ε.Υ. υποστηρίζει τον εκπαιδευόμενο προκειμένου να δώσει έμφαση σε συγκεκριμένα σημεία (Υπάρχουν πλαίσια ή έντονη γραφή (σήμανση) ώστε να τονίζονται σημαντικές έννοιες).

Δ.3. Στο Ε.Υ. υπάρχουν επεξηγηματικά σχόλια τα οποία υποστηρίζουν τον σπουδαστή στη μελέτη του.

Ε. Το Ε.Υ υποστηρίζει την αλληλεπίδραση με τον εκπαιδευόμενο στη μελέτη του

Ε.1. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εκφράσει τις δικές απόψεις (κρίσεις).

Ε.2. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να αναπτύξει τη δημιουργικότητά του με βάση τα προσωπικά του ενδιαφέροντα.

Ε.3. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ανταλλάξει απόψεις με τους άλλους εκπαιδευόμενους.

Ε.4. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να ενσωματώσει / εμπλουτίσει τις απόψεις του σε αυτό.

Στ. Το Ε.Υ. παρέχει δυνατότητα Αναστοχασμού - Αυτοαξιολόγησης στον εκπαιδευόμενο

Στ.1. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την αυτοαξιολόγηση του εκπαιδευόμενου.

Στ.2. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την ανάπτυξη της αυτόνομης κριτικής σκέψης του εκπαιδευόμενου.

Στ.3. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν την ανάπτυξη δίαυλων επικοινωνίας με στόχο την ανατροφοδότηση του εκπαιδευόμενου.

Στ.4. Το Ε.Υ. εμπεριέχει δραστηριότητες οι οποίες ενθαρρύνουν τον εκπαιδευόμενο να εφαρμόσει τη νέα γνώση στη δική του πραγματικότητα.

Ζ. Σκοπός / Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Ζ.1. Στο Ε.Υ. διατυπώνεται σαφώς ο σκοπός της κάθε διδακτικής ενότητας.

Ζ.2. Στο Ε.Υ. διατυπώνονται σαφώς τα προσδοκώμενα αποτελέσματα σε κάθε διδακτική ενότητα.

2ο Ερευνητικό Ερώτημα: Το εκπαιδευτικό υλικό έχει δημιουργηθεί σύμφωνα με τις αρχές της Πολυμεσικής Μάθησης;

Π.1. Στο Ε.Υ. υπάρχει συνδυασμός κείμενου και εικόνας για την παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου. **(Πολυμεσική Αρχή)**

Π.2. Στο Ε.Υ. η χρήση των εικόνων σας βοηθάει να κατανοήσετε το γνωστικό αντικείμενο. **(Πολυμεσική Αρχή)**

Π.3. Στο Ε.Υ. υπάρχουν στοιχεία αφήγησης (μονόλογος, διάλογος, περιγραφή, σχόλια κ.ά.). **(Αρχή της Τροπικότητας)**

Π.4. Στο Ε.Υ. συμπεριλαμβάνονται μη σχετικές πληροφορίες (λέξεις, εικόνες, ήχοι) με το γνωστικό αντικείμενο. **(Αρχή της Συνοχής)**

Π.5. Στο Ε.Υ. γίνεται χρήση φιλικής γλώσσας. **(Αρχή της Προσωποποίησης)**

Π.6. Στο Ε.Υ. γίνεται χρήση δεύτερου προσώπου. **(Αρχή της Προσωποποίησης)**

Π.7. Στο Ε.Υ. γίνεται ηχητική παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου. **(Αρχή της Προσωποποίησης)**

Π.8. Στο Ε.Υ. το ύφος της ηχητικής παρουσίασης είναι φιλικό για τον εκπαιδευόμενο. **(Αρχή της Φωνής)**

Π.9. Στο Ε.Υ. εμφανίζεται ένας φιλικός χαρακτήρας (avatar) που ενισχύει τη διαδικασία μάθησης των εκπαιδευόμενων. **(Αρχή της Εικόνας)**

Π.10. Στο Ε.Υ. η παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου γίνεται τμηματικά. **(Αρχή της Κατάτμησης)**

Π.11. Στο Ε.Υ. υπάρχουν διαδραστικές δραστηριότητες που παρέχουν ανατροφοδότηση στους εκπαιδευόμενους. **(Αρχή της Προσωποποίησης)**

Π.12. Στο Ε.Υ. υπάρχουν μακροσκελή κείμενα για την παρουσίαση του γνωστικού αντικειμένου. **(Αρχή της Κατάτμησης)**

Π.13. Το Ε.Υ. παρέχει σαφείς οδηγίες στους εκπαιδευόμενους για την υλοποίηση των δραστηριοτήτων και εργασιών. **(Αρχή της Σηματοδότησης)**

Π.14. Στο Ε.Υ. υπάρχουν στοιχεία επισήμανσης (έντονη γραφή, υπογράμμιση, χρωματισμός κ.ά.). **(Αρχή της Σηματοδότησης)**

Π.15. Στο Ε.Υ. υπάρχουν εισαγωγικές δραστηριότητες που βοηθούν στη μελέτη του γνωστικού αντικειμένου. **(Αρχή της Προπαίδευσης)**

Γενικές Επισημάνσεις

1. Ποια πιστεύετε ότι είναι τα τρία πιο δυνατά στοιχεία του εκπαιδευτικού υλικού;

2. Γράψτε έως τρεις αλλαγές που προτείνετε προκειμένου να βελτιωθεί το εκπαιδευτικό υλικό.

Ευχαριστούμε για τη συνεργασία σας

Παράρτημα Β: «Ερωτηματολόγιο Μαθητών/τριών»

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Επιστήμες της Αγωγής - Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ
(e-Learning)».

Διπλωματικής Εργασία

«Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για τη διδασκαλία της Ρητορικής με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.»

Επιβλέπων Καθηγητής: Αναστασιάδης Παναγιώτης
Υπεύθυνη Έρευνας: Λουμπάκη Ελενη

Αγαπητέ μαθητή/μαθήτρια, Το ερωτηματολόγιο που έχεις στα χέρια σου είναι ανώνυμο και αποσκοπεί στην αποτίμηση του συμπληρωματικού εκπαιδευτικού υλικού που σχεδιάστηκε για το μάθημα της Ρητορικής με τίτλο: «Σχεδιασμός, υλοποίηση και αποτίμηση διαδραστικού εκπαιδευτικού υλικού για τη διδασκαλία της Ρητορικής με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης». Το εκπαιδευτικό υλικό που μελέτησες έχει δημιουργηθεί με τη μεθοδολογία και τις αρχές της σχολικής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και η έρευνα διεξάγεται στα πλαίσια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Επιστήμες της Αγωγής – Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση με την χρήση των ΤΠΕ (e-Learning)» του Πανεπιστημίου Κρήτης.

Θα σε παρακαλούσα να διαβάσεις προσεκτικά τις παρακάτω ερωτήσεις και να προσπαθήσεις να τις απαντήσεις με ειλικρίνεια.

Μην αφήσεις καμία ερώτηση κενή!

Απάντησε σύντομα στις παρακάτω ερωτήσεις:

Ο Υπεύθυνος Έρευνας: Λουμπάκη Ελένη

Υπογραφή

Δημογραφικά στοιχεία				
1. Φύλλο (Κυκλώστε)	Άγόρι		Κορίτσι	
2. Ηλικία (Κυκλώστε)	14	15	16	17

3ο Ερευνητικό Ερώτημα: Η αξιοποίηση ψηφιακών εφαρμογών και εφαρμογών Τεχνητής Νοημοσύνης αλλάζει τις απόψεις των μαθητών για τη Ρητορική και την καλλιέργεια του λόγου και της σκέψης τους;

4ο Ερευνητικό Ερώτημα: Άλλαξε η στάση των μαθητών σε σχέση με την αναγκαιότητα της Ρητορικής σήμερα;

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΠΡΙΝ

1. Τι γνωρίζεις για το μάθημα της Ρητορικής; Το θεωρείς χρήσιμο σήμερα; Γιατί;

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

2. Πιστεύεις ότι η Ρητορική βοηθάει κάποιον να σκέφτεται και να εκφράζεται καλύτερα; Δώσε ένα παράδειγμα;

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

3. Έχεις χρησιμοποιήσει ποτέ ψηφιακές εφαρμογές (π.χ. βίντεο, διαδραστικές ασκήσεις) ή Τεχνητή Νοημοσύνη (π.χ. ChatGPT) σε μάθημα; Πώς σου φάνηκε;

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

4.Θεωρείς τη Ρητορική απαραίτητηη στη ζωή σου σήμερα; Αν ναι, γιατί; Αν όχι, γιατί;

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΜΕΤΑ

1. Πώς σου φάνηκε το μάθημα της Ρητορικής με τη χρήση του Ψηφιακού Εκπαιδευτικού Υλικού; Ήταν διαφορετικό από το συνηθισμένο;

2 Πιστεύεις ότι το Εκπαιδευτικό Υλικό σε βοήθησε να αναπτύξεις καλύτερα τον προφορικό σου λόγο ή τη δημιουργική σου σκέψη; Αν ναι με ποιο τρόπο; Αν όχι, γιατί;

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

3. Άλλαξε η γνώμη σου για τη Ρητορική μετά από την επαφή σου με το Εκπαιδευτικό Υλικό; Αν ναι, πώς; Αν όχι, γιατί;

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

4. Σήμερα θεωρείς περισσότερο απαραίτητη τη Ρητορική από ότι πριν; Αν ναι, γιατί; Τι σε έκανε να αλλάξεις άποψη, αν άλλαξες;

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Σε ευχαριστώ πολύ για την προθυμία σου

να απαντήσεις αυτό το ερωτηματολόγιο!